

Til
Københavns Kommune, Socialforvaltningen

Dokumenttype
Rapport

Dato
April 2013

SAMFUNDSØKONOMISK ANALYSE AF KRIMINALPRÆVENTIVE INDSATSER

SAMFUNDSØKONOMISK ANALYSE AF KRIMINALPRÆVENTIVE INDSATSER

INDHOLD

1.	Indledning	1
1.1	Rapportens opbygning	2
2.	Sammenfatning	3
3.	Om de kriminalpræventive indsatser	6
3.1	Risikofaktorer og konsekvenser i forhold til kriminalitet	6
4.	De samfundsøkonomiske udgifter ved alvorlig og personfarlig kriminalitet	9
4.1	Beskrivelse af målgrupperne for de to indsatser	9
4.2	Livsforløb for borgere, der begår alvorlig og personfarlig kriminalitet	10
5.	Effekter af indsatserne	14
5.1	Kort beskrivelse af DKS+ og Exit-programmet	14
5.2	National og international viden og evidens på området	17
5.3	Vurdering af de samlede gevinster og omkostninger	18
5.4	Forbehold for effektvurderingerne	22
6.	Samfundsøkonomiske konsekvenser	23
6.1	Beskrivelse af break-even scenarier	23
6.2	Foreløbige erfaringer fra Den Korte Snor+	23
6.3	Foreløbige erfaringer med Exit-programmet	26
7.	Samfundsøkonomiske gevinster fordelt på forskellige områder	30

BILAG

Bilag 1

Undersøgellesdesign

Bilag 2

National og international viden og evidens

Bilag 3

Beskrivelse af indsatserne

Bilag 4

Skattesatser

Bilag 5

Værdisætning af gevinster/omkostninger

Bilag 6

Afgrænsning og prisfastsættelse

7 Litteraturliste

1. INDLEDNING

Københavns Kommune yder en særlig indsats for kriminalitetstruede og kriminelle unge over 18 år, ved at hjælpe dem til at forlade de kriminelle miljøer og indgå i samfundsmæssige fællesskaber. Københavns Kommune har samlet indsatserne målrettet kriminalitetstruede eller kriminelle unge over 18 år i EKP – Enheden for Kriminalpræventive programmer i Københavns kommune under Socialforvaltningen. To af de programmer, der indgår i denne analyse, er "Den Korte Snor+" (herefter DKS+, programmet har fået nyt navn, og hedder på nuværende tidspunkt Kriminalpræventiv indsats for unge voksne¹) og "Exit-programmet" (herefter Exit). Københavns Kommune har bedt Rambøll Management Consulting (herefter Rambøll) om at gennemføre en samfundsøkonomisk analyse af disse programmer. Denne rapport indeholder resultaterne af en registerdatabaseret cost-benefit analyse af de to programmer.

Indsatsen i Exit-programmet retter sig mod borgere i alderen 18-25 år, som ønsker at komme ud af alvorlig eller personfarlig kriminalitet relateret til specifikke grupperinger. Målgruppen er borgere, der deltager i faste kriminelle strukturer, dvs. bander og bandelignende grupperinger. Overordnet er formålet med Exit-programmet, at give borgeren i programmet en helhedsorienteret tværfaglig indsats med tæt opfølgning og praktisk og personlig støtte i forhold til "normalsystemet" i Københavns Kommune. Programmet tilbyder således en særlig optimeret indgang til kommunens normalsystem.

Indsatsen i DKS+-programmet retter sig mod borgere i alderen 18-25 år, der har været eller er involveret i alvorlig og/eller personfarlig kriminalitet. Det overordnede formål med DKS+ er, ved hjælp af en specialiseret social indsats, at forebygge kriminalitet blandt unge i aldersgruppen. Programmet støtter derfor på en række sociale dimensioner de unge i at forlade den kriminelle livsførelse. Indsatsen skal støtte de unges muligheder for et liv, hvor de udnytter deres potentialer og bidrager positivt til samfundet. Både EXIT- og DKS+-programmet er bygget op omkring evidensbaserede metoder i vejlednings – og udviklingsarbejde for målgruppen.

Kriminalitet påfører det danske samfund enorme omkostninger. Alene de *direkte* udgifter – til politi, retsvæsen, fængsler, forsikring og tabt arbejdsfortjeneste for indsatte – koster samfundet i omegnen af 10 milliarder kr. om året. Hvis *indirekte* omkostninger medregnes, såsom de samfundsøkonomiske tab forbundet med utryghed, behandlingen af ofre, reparationer efter hærværk osv., er tallet formentlig langt højere (Rockwoolfonden). Herudover betyder en kriminel løbebane også at det bliver væsentligt vanskeligere at få tilknytning til arbejdsmarkedet, hvilket betyder at borgere der er straffet for alvorlig kriminalitet også lever et mere marginaliseret liv. Det giver sig bl.a. udslag i længere perioder på overførselsudgifter, større risiko for misbrug, øgede udgifter til sundhedsvæsenet og lavere indtjening end for normalbefolkningen.

I denne analyse sammenholdes omkostningerne til to målrettede indsatser til kriminelle unge med de potentielle gevinster der opstår ved at borgerene kommer ud af kriminalitet, i uddannelse og i beskæftigelse. Da programmerne fortsat er under udvikling har analysen karakter af en samfundsøkonomisk vurdering af forskellige scenarier for hvor effektive indsatserne skal være for at være rentable i forhold til samfundet og kommunen.

1.1 Det metodiske grundlag

Rapporten er baseret på en række forskellige datakilder til at belyse omkostninger og gevinster ved indsatserne, herunder:

- Indledende workshop med medarbejdere fra de to projekter
- Gennemlæsning af eksisterende litteratur om effekterne af tilsvarende kriminalpræventive indsatser.
- Gennemlæsning af materiale om de specifikke indsatser, herunder projekternes evalueringer.
- En registerbaseret analyse af livsforløb for kriminelle i forhold til kriminalitet, beskæftigelses, sundhed, uddannelse og misbrug.
- En dataanalyse af de to indsatser i forhold til en beskrivelse af borgerene før, under og efter indsatsen.
- .

¹ I nærværende analyse vil programmet blive omtalt som DKS+ (Den korte snor +).

1.1 Rapportens opbygning

Præsentationen af cost-benefit analysen og resultaterne heraf er bygget op omkring syv kapitler. Efter en kort sammenfatning af analysens konklusioner i **kapitel 2** indledes rapporten i **kapitel 3** med en beskrivelse af området og aktiviteterne i de to kriminalpræventive programmer. I **kapitel 4** beskrives de samfundsøkonomiske omkostninger ved alvorlig kriminalitet. I **kapitel 5** beskrives de forventede effekter af indsatserne i Exit og DKS+. **Kapitel 6** indeholder selve cost-benefit analysen i form af henholdsvis opgørelse af gevinster og omkostninger og det samlede samfundsøkonomiske regnestykke. Kapitel 7 indeholder en analyse af hvor effektive indsatserne skal være i forhold til at være samfundsøkonomiske fordelt på de respektive aktører (kommunen, staten, de offentlige kasser samt samfundsøkonomisk).

I bilag beskrives undersøgelsesdesignet for cost-benefit analysen, herunder en række relevante definitioner og afgrænsninger samt det anvendte datagrundlag, der er en nærmere gennemgang af den internationale og nationale evidens, der er brugt, samt en nærmere præcisering af de beregningsgrundlag som ligger til grund for selve cost-benefit analysen.

2. SAMMENFATNING

Denne rapport indeholder resultaterne af en registerbaseret cost-benefit analyse af Københavns Kommunes indsatser rettet mod unge kriminelle mellem 18 – 25 år. Analysen peger på nedenstående hovedkonklusioner.

Personfarlig kriminalitet udgør en væsentlig samfundsmæssig omkostning

Kriminalitet og kriminel adfærd betyder ikke blot, at de unges liv påvirkes, når kriminaliteten finder sted. Ud fra en samfundsøkonomisk betragtning er der ligeledes en effekt på de kriminelles senere udvikling. Fx har ungdomskriminalitet ofte en negativ effekt på uddannelsesniveaue, som påvirker de unges jobmuligheder senere i livet. Borgere, der er dømt for kriminalitet, har dermed ofte en svagere tilknytning til arbejdsmarkedet og derigennem en lavere livsindkomst, et øget brug af overførselsindkomster og øgede sundhedsudgifter i forhold til ikke-kriminelle borgere.

Rambøll har foretaget en registeranalyse, hvor vi har sammenlignet livsforløbet for borgere der er dømt for minimum to lovovertrædelser indenfor alvorlig og personfarlig kriminalitet inden de er fyldt 25 år med livsforløbet for gennemsnitsdanskerne. Analysen viser, at gruppen af borgere, der er dømt for personfarlig kriminalitet i gennemsnit koster samfundet 1,9 mio. mere end gennemsnitsdanskeren. Omkostningerne kan henføres til en række forskellige områder, hvilket fremgår af nedenstående oversigt:

Øgede samfundsøkonomiske udgifter pr. borger, der er dømt for personfarlig kriminalitet:

• Øgede udgifter til kriminalitet	0,5 mio. kr.
• Lavere skatteindtægt	0,5 mio. kr.
• Øgede udgifter til overførsler	0,3 mio. kr.
• Lavere livsindkomst	0,6 mio. kr.
• I alt	1,9 mio. kr.

En kriminel løbebane har altså klare konsekvenser i forhold til tilknytningen til arbejdsmarkedet, hvilket fører til et væsentligt samfundsøkonomisk tab. Ud over de samfundsmæssige udgifter der knytter sig til den enkelte kriminelle har personfarlig kriminalitet ligeledes væsentlige negative konsekvenser for ofrene for kriminalitet og for trykgheden i samfundet.

De samfundsøkonomiske gevinster tilfalder ikke kun kommunen

Københavns Kommunes indsatser er udelukkende finansieret af kommunen selv. Den samfundsøkonomiske analyse peger dog på, at gevinsterne tilfalder både stat, kommune og borgeren selv.

Den offentlige gevinst fremkommer på tre hovedområder; lavere omkostninger til kriminalitet, øgede skattebetalinger af lønindkomst samt lavere offentlige overførelser. Disse tre hovedområder fordeler sig forskelligt mellem staten og kommunerne. Den største af de samlede samfundsøkonomiske gevinster, som opnås ved programmerne, er mindre kriminalitet blandt målgruppen, hvorfor det er staten, som opnår gevinsten, da staten har udgiften til Kriminalforsorgen.

Fokuserede indsatser for unge kriminelle kan gøre en positiv forskel

Københavns Kommune har en særlig intensiv indsats rettet mod unge kriminelle over 18 år. Programmerne DKS+ og Exit sigter begge på individuelt at støtte de unge i at få greb om deres tilværelse og erstatte livet med kriminalitet med et liv med aktivt medborgerskab, primært med udgangspunkt i vejledning til uddannelse/beskæftigelse og til en stabil bolig og økonomi. Begge programmer er opbygget omkring individuelle intensive forløb, som løber over en periode fra omkring et halvt år til et år for Exit, og op til to år for DKS+. Programomkostningerne er oplyst af Københavns Kommune til at være 135.080 kr. pr. deltager for DKS+ og for Exit-programmet er omkostningerne 147.657 kr.

Resultaterne af programindsatserne i udviklingsfasen tyder på, at der er positive effekter af indsatserne for nogle af deltagerne. Rambølls analyse på det senest tilgængelige data viser, at antallet af Exit-deltagere, som efter en opfølgingsperiode efter programafslutning ikke er blevet sigtet for alvorlig eller personfarlig kriminalitet, er faldet med 26 procentpoint. For DKS+-programdeltagerne er den umiddelbare effekt på 40 procentpoint. Projektets egne resultater understøttes ligeledes i den internationale forskning, der peger på lignende positive resultater ved andre indsatser, der arbejder efter tilsvarende mekanismer.

Effekterne af programmerne kan anvendes til at estimere, hvilken økonomisk betydning indsatserne samlet set vil få for deltagernes nettobidrag til samfundet. Effekterne af lavere kriminalitet, stærkere tilknytning til arbejdsmarkedet i form af højere lønindkomst samt et lavere forbrug af offentlige ydelser har alle stor økonomisk betydning, både for deltagerne og for samfundet som helhed.

Programmerne er fortsat under udvikling, og stadig i gang med at blive tilpasset målgruppen. Exit-programmet har fra version 1 til version 2 nedjusteret antallet af programdeltagere fra 50 til 25 årspladser. Som det ses allerede nu, er der nogle af programdeltagerne, som efter programafslutningen vil være i ordinær beskæftigelse. Der er ligeledes en række usikkerheder i det tilgængelige datamateriale. Det er derfor endnu for tidligt at vurdere præcist, hvor store succesrater indsatserne i deres nye udformning vil opnå fremadrettet.

Hvor effektiv skal indsatsen være for at den kan betale sig?

Indsatserne er begge under udvikling og det er for tidligt at vurdere præcist hvor effektive de vil være fremadrettet. Mange af de data som kommunen har på nuværende tidspunkt vedrører en tidligere version af indsatsen og det er derfor ikke muligt at vurdere den præcise effekt.

Rambøll har derfor foretaget en række beregninger på hvor effektive indsatserne skal være i forhold til at være samfundsøkonomiske rentable – både for kommunen specifikt, for de offentlige kasser som helhed (dvs. inklusiv stat og regioner) og samfundsøkonomisk (dvs. inklusiv øget livsindkomst til borgerne).

Analysen kigger på, hvor stor en del af deltagerne, som skal opnå positive resultater i forhold til at undgå personfarlig kriminalitet og komme tættere på arbejdsmarkedet – før at indsatserne er økonomisk rentable. I nedenstående tabel ses resultaterne:

Tabel 2-1 Samfundsøkonomiske gevinster (nettonutidsværdi) ved Exit- og DKS+ programmet

Program	Break even for samfundet ² / samlet samfundsøkonomisk gevinst	Break even for de offentlige kasser	Break even for Københavns Kommune
Exit	15 pct.	22 pct.	52 pct.
DKS+	13 pct.	19 pct.	48 pct.

Som tabellen viser, skal omkring 15 pct. af deltagerne komme ud af alvorlig og personfarlig kriminalitet for at investeringen modsvarer de samfundsøkonomiske gevinster. For at omkostningen modsvarer kommunens direkte økonomiske gevinster skal succesraten være omkring 50 pct. Forskellen mellem DKS+ og Exit-programmet skyldes primært, at programomkostningerne til Exit-programmet er højere end til DKS+-programmet. Succeskriterierne for de to programmer er fastsat til 60 pct. for Exit-programmet og 40 pct. for DKS+-programmet. En præcis fordeling af de opnåede besparelser fordelt på områder fremgår af rapportens afsnit 6.2 og 6.3.

Dette er dog et relativt konservativt skøn over gevinsterne, hvilket særligt skyldes følgende:

- At analysen ikke har prisfastsat de samfundsmæssige omkostninger fx til ofre for volden
- At analysen ikke har prisfastsat forhold omkring øget tryghed og sikkerhed i samfundet
- At analysen baseres på gennemsnitsbetragtninger og målgruppen højst sandsynligt er dårligere stillet end gennemsnittet, hvilket undervurderer besparelserne.

De foreløbige erfaringer peger på, at indsatserne er samfundsøkonomiske rentable

Selvom indsatserne fortsat er under udvikling og justering har Rambøll foretaget en indledende vurdering af indsatsernes resultater og succesrate. Denne analyse indikerer, at begge indsatser opnår positive resultater, og at der ligeledes er international evidens, der understøtter at denne type indsatser er effektfulde. På baggrund af de foreløbige resultater fra DKS+- og Exit-programmerne ses det, at succesraterne for de to programmer var hhv. 40 pct. (DKS+) og 26 pct. (Exit).

² Medregnet deltagerens livsindkomst.

Hvis projekterne opnår deres opstillede succesrater på hhv. 60 pct. for Exit og 40 pct. for DKS+ ser det samfundsøkonomiske regnestykke således ud.

Tablet 2-2 Fordeling af gevinsterne (nettonutidsværdi) ved Exit-programmet, succesrate på 60 pct.

Aktør	Kontrolgruppen	Exit	Forskel
Kommune	746.719	770.305	23.586
Stat	-64.106	183.414	247.520
Offentlige omkostninger (ikke delbar)	-1.067.674	-1.067.674	-
Den offentlige sektor i alt	-385.061	-113.956	271.106
Borgerens livsindkomst (netto løn og overførsler)	4.728.741	4.941.865	213.124
Samlet	4.343.680	4.827.910	484.230

Ud fra ovenstående tabel ses det, at hvis Exit-programmet opnår de opstillede succesrater, så vil det samlet være en samfundsøkonomisk gevinst. Det gælder både for kommunen som vil opnå en besparelse på 23.586 kr. i forhold til kontrolgruppen. Ligeledes vil staten, samt den offentlige sektor samlet opnå en besparelse.

Tablet 2-3 Fordeling af gevinsterne (nettonutidsværdi) ved DKS+-programmet, succesrate på 40 pct.

Aktør	Kontrolgruppen	DKS+	Forskel
Kommune	746.719	709.679	-22.157
Stat	-64.106	20.049	177.763
Offentlige omkostninger (ikke delbar)	-1.067.674	-1.102.829	-
Den offentlige sektor i alt	-385.061	-373.101	155.606
Borgerens livsindkomst (netto løn og overførsler)	4.728.741	4.810.639	142.357
Samlet	4.343.680	4.437.538	297.963

Ud fra ovenstående tabel ses det, at hvis DKS+-programmet opnår de opstillede succesrater vil den offentlige sektor samlet opnå en besparelse i forhold til kontrolgruppen på 155.606. kr. Besparelserne tilfalder dog i højere grad staten end kommunen.

3. OM DE KRIMINALPRÆVENTIVE INDSATSER

Håndtering af kriminalitet og kriminalitetsforebyggende indsatser udgør en væsentlig samfundsopgave. I 2011 blev der foretaget 24.849 strafferetslige afgørelser for lovovertrædere mellem 15 og 19 år i Danmark, og 33.498 strafferetslige afgørelse for unge mellem 20 og 24 år. Kriminalitetsbilledet er præget af unge lovovertrædere, da de 15-24 årige i 2011 udgjorde ca. 13 pct. af befolkningen over 14 år, men stod for ca. 27 pct. af alle de strafferetslige afgørelser for straffelovsovertrædelser (Danmarks Statistik, Kriminalitet, 2011).

Ansvar for håndteringen af kriminalitet og kriminalitetsforebyggelse er delt mellem en række forskellige sektorer i den offentlige sektor. Staten varetager Kriminalforsorgen, hvis rolle er at fuldbyrde de straffe, som domstolene har fastsat. Det gælder både frihedsstraffe og andre straffe, f.eks. betingede domme og domme til samfundstjeneste. Kommunerne har derimod et ansvar (i samarbejde med staten) for at forebygge kriminalitet og mange elementer af kommunens opgavevaretagelse kan betragtes som havende en kriminalpræventiv effekt.

Ungdomskriminaliteten og forebyggelse heraf har i høj grad været i fokus hos kommunerne gennem de seneste år. Dog er det typisk unge under 18 år, som er målgruppen for de kriminalpræventive og interventionsbaserede programmer, som kommunerne tilbyder, mens Københavns Kommune dækker de 15-24-årige.

Kriminalitetsforebyggende aktiviteter i Københavns Kommune

Københavns Kommune har sat særlig fokus på indsatser rettet mod kriminelle unge både under og over 18 år. Aktiviteterne under Københavns Kommune, Socialforvaltningen, EKP, som der er fokus på i denne cost-benefit analyse, er DKS+, hvor formålet er at skabe en konstruktiv social udvikling for de unge, der er tilknyttet projektet, således at de kan undgå en kriminel adfærd, samt Exit-programmet, der er målrettet unge i alderen 18-25 år med tilknytning til bandemiljøer, som ønsker at komme væk fra den kriminelle løbebane.

De kriminalitetsforebyggende aktiviteter i Københavns Kommune dækker både over kriminalitetsforebyggende aktiviteter på primært, sekundært eller tertiært niveau, dvs. varierende fra generelle tryghedsskabende aktiviteter til konkrete kriminalitetsforebyggende indsatser over for en mindre gruppe (Socialstyrelsen, 2012). Der er ikke kun variation mellem de respektive niveauer, men ligeledes er der forskel på, hvor bred målgruppen er for de enkelte aktiviteter. Nogle aktiviteter har et bredt sigte, hvorimod andre er målrettet unge, som allerede har begået kriminelle handlinger. DKS+ og Exit-programmet er begge projekter med en tertiær forebyggelse, samtidigt med at forebyggelsen er indikeret. Begge programmer sigter mod at hindre tilbagefald, udvikling og forværring af de kriminelle aktiviteter, som de unge deltager i. Derudover er begge programmer rettet mod individer med risikoadfærd eller risikofaktorer. Målgruppen i begge projekter er kendetegnet ved, at deltagerne er blevet sigtet op til flere gange, hvilket er en indikator på en kriminel adfærd.

DKS+ og Exit-programmet er begge rettede mod en intensiv individuel støttet målrettet den enkelte unges specifikke behov. Programmerne arbejder med at støtte de unge i at få greb om deres tilværelse og erstatte livet med kriminalitet med et liv med aktivt medborgerskab, primært med udgangspunkt i vejledning til uddannelse/beskæftigelse og til en stabil bolig og økonomi.

3.1 Risikofaktorer og konsekvenser i forhold til kriminalitet

I forbindelse med forebyggende og behandlende tiltag mod kriminalitet skelnes der i dansk og international forskning mellem statiske og dynamiske faktorer. De dynamiske faktorer kan ændres og påvirkes i løbet af og efter et afsoningsforløb, såsom uddannelse, boligsituation ved løsladelse og misbrugsproblematikker. De statiske faktorer er derimod forhold, som ikke kan ændres, f.eks. køn og alder.

Tabel 3-1 Statiske og dynamiske risikofaktorer, der er relateret til kriminalitet

Statiske risikofaktorer	Dynamiske risikofaktorer	
Alder	Uddannelse	Lav selvkontrol
Køn	Beskæftigelse	Familie/netværk
Opvækstvilkår	Misbrug	Adfærd, holdninger og selvsigt
Tidligere kriminalitet	Boligforhold	
Svag begavelse		

Kriminalitet er i høj grad et ungdomsfænomen. Alder er på en entydig måde systematisk relateret til kriminalitet i både danske og internationale undersøgelser. Risikoen for kriminalitet er således størst blandt unge, typisk mellem 15 og 25 år, og risikoen falder herefter. I en samlet nordisk recidivstatistik ses det tydeligt på tværs af de nordiske lande, at recidiv for løsladte er størst i aldersgruppen 15-25 år og især centreret om 18-20 års alderen, hvor ca. 38 pct. recidiverer i Danmark og over 50 pct. i Finland, Island og Sverige. Tallene er noget lavere for løsladte med tilsyn, men viser samme tendens (Graunbøll et al. 2010).

Børn og unge i kriminelle grupper

Justitsministeriets forskningskontor har udgivet rapporten "Første led i fødekæden – en undersøgelse af børn og unge i kriminelle grupper" (Pedersen & Lindstand, 2011). I rapporten er der bl.a. fokus på hvilke karakteristika der er ved unge i kriminelle grupper³. Undersøgelsen finder, at de unges forhold til deres forældre og til skolen ikke ser ud til at være relateret til sandsynligheden for at indgå i kriminelle grupper, selv om det er forhold, der er klart forbundet med risikoen for at begå kriminalitet. Det samme er gældende for de unges alder, hvilket formentlig skyldes, at de risikofaktorer, undersøgelsen peger på med hensyn til livsstil, især kendetegner de ældste af de unge.

Derimod er der nogle forhold forbundet med en øget risiko for at indgå i kriminelle grupper hvis man sammenligner med øvrige unge. Det er bl.a. at have mange venner med omfattende erfaringer med kriminalitet og ulovlige rusmidler, at færdige hyppigt i høj-risikomiljøer, at have forældre som holder ringe opsyn, at have svage prosociale værdier (dvs. ikke at tage afstand fra norm- og regelbrud). Hvad de unge laver i fritiden, hvem de er sammen, og hvor de færdes, ser med andre ord ud til at betyde mere for omfanget af kriminalitet og deltagelse i kriminelle grupper end de unges selvkontrol, moral samt forholdet til forældrene og skolen (Pedersen & Lindstand, 2011).

Unge kriminelle som er i kriminelle grupper, opleves i højere grad, gerne at ville indgå i bander, eller være i nærheden af bander (Pedersen & Lindstand, 2011). Bandekriminaliteten har dog en anden karakter end mere alvorlig former for kriminalitet. I modsætning til den ungdomskriminalitet, der i øvrigt udfolder sig, og som også begås i grupper, så er det, de kriminelle grupper og organiserede bander kan tilbyde, mere end blot fællesskabet om at begå en kriminel handling og at opnå den øjeblikkelige og kortvarige spænding og gevinst, der er forbundet hermed (Pedersen & Lindstand, 2011). Derved er der også ligeledes svært for kriminelle unge, at forlade en bande, eller kriminel gruppering, når de først er indtrådt i denne. Derfor kan især bandekriminalitet være svært af komme ud af for de unge. Cohen ser generelt ungdomskriminalitet som et resultat af statusfrustration og lægger vægt på, at kriminalitet er statusgivende i gruppen, og at gruppen samtidig kan dæmpe skyldfølelsen (Cohen, 1955).

Dynamiske risikofaktorer

Herudover er det velkendt, at kriminalitet generelt også har en klar relation til manglende uddannelse og arbejdsløshed (Kyvsgaard, 1998; Tranæs, 2008). Uddannelse er en generel sociologisk variabel, der på mange områder er forbundet med forbedrede livschancer. I gennemgangen af beskyttende faktorer fremhæver Ungdomskommissionen, at skole- og erhvervsuddannelse er blandt de allervigtigste beskyttende faktorer for kriminalitet, og at uddannelse derfor må betragtes som et yderst væsentligt indsatsområde (Ungdomskommissionen, 2009).

³ Betegnelsen *kriminelle grupper* dækker over grupper af unge, der er karakteriseret ved at have holdt sammen i en længere periode, ved at hænge meget ud på gaden, ved at begå kriminalitet sammen og ved at acceptere kriminalitet som en del af de fælles aktiviteter. De kriminelle grupper adskiller sig fra organiserede bander ved at være mere uformelle og mindre organiserede samt ved, at de begår kriminalitet af mindre alvorlig art (Pedersen & Lindstand, 2011).

I sin gennemgang af international forskning fremhæver Kyvsgaard (2000) ligeledes, at man, gennem træning i sociale færdigheder og gennem erkendelse af de situationer, hvor der er risiko for kriminalitet, kan mindske risikoen for recidiv. Det handler for den indsatte om at erkende og forstå de situationer, hvor der er risiko for at begå kriminalitet, således at man fremadrettet kan håndtere disse situationer bedre, når de opstår.

En kriminel adfærd kan medføre en række andre konsekvenser og omkostninger for samfundet udover selve aktiviteterne målrettet den unge, grundet de konsekvenser, som en øget kriminel adfærd hos den unge medfører. Det betyder, at de gennemgåede risikofaktorer for kriminalitet både kan være med til at udløse kriminalitet, men ligeledes at, med en kriminel adfærd, kan de nævnte faktorer forringes, hvilket kan give øgede omkostninger til samfundet.

4. DE SAMFUNDSØKONOMISKE UDGIFTER VED ALVORLIG OG PERSONFARLIG KRIMINALITET

I dette kapitel analyseres målgruppen for de to indsatser og de forventede livsbaner beskrives i samfundsøkonomiske termer for målgruppen af unge kriminelle. Kapitlet indledes med en beskrivelse af den faktiske borgergruppe, der indgår i projekterne. Herefter gennemgås den forventede livsbane for borgere med tilsvarende alvorlig og personfarlig kriminalitet i ungdomsårene. Denne metode bruges til at estimere de langsigtede samfundsøkonomiske konsekvenser ved at være involveret i alvorlig og personfarlig kriminalitet i ungdomsårene.

4.1 Beskrivelse af målgrupperne for de to indsatser

I dette afsnit beskrives målgruppen for de to indsatser. Analysen er baseret på et registertræk fra de medvirkende borgere, samt yderligere oplysninger fra indsatserne. Det har ikke været muligt at identificere de to målgrupper for DKS+- og Exit-programmet på baggrund af datagrundlagets størrelse, hvorfor kontrolgruppen for programmerne er ens.

Den Korte Snor+

Tabel 4-1 nedenfor sammenligner deltagerne i DKS+-programmet med gennemsnitsbefolkningen på en række baggrundsvariable. Disse variable kan tages som indikatorer for gruppernes gennemsnitlige omkostninger og bidrag til samfundsøkonomien. Overordnet set indikerer tallene, at målgruppen for DKS+ påfører samfundet større udgifter i forbindelse med kriminalitet, sundhed og overførsler end gennemsnitsbefolkningen, ligesom den yder en væsentligt lavere skattebetaling.

Målgruppen i DKS+ har i gennemsnit modtaget ca. 4,72 voldsdomme og begået ca. 2,32 ejendomsforbrydelser i løbet af hele deres liv – de tilsvarende tal for gennemsnitsbefolkningen er henholdsvis ca. 0,10 og ca. 0,23. Hvad angår læge- og sygehusforbrug, benytter målgruppen sig mindre af læger, men væsentligt mere af sygehusvæsenet. I 2009 var målgruppens gennemsnitlige udgift til lægehonorar halvt så stor som gennemsnitsbefolkningen (ca. 874 kr. mod ca. 1.565 kr.), mens udgiften til sygehusvæsenet samme år var over seks gange større (ca. 15.351 kr. mod ca. 2.323 kr.). Også i forhold til overførselsindkomster viser tabellen nedenfor en markant forskel: Målgruppen modtog i 2007 i gennemsnit ca. 18.941 kr. i kontanthjælp, mens gennemsnitsbefolkningen modtog ca. 1.199 kr. Derimod modtog målgruppen mindre SU (ca. 20.247 kr.) end gennemsnitsbefolkningen (ca. 25.547 kr.).

På indkomstsiden er der ligeledes stor forskel. Deltagerne i DKS+-programmet havde i 2009 en gennemsnitlig skattepligtig indkomst på 13.003 kr., mens gennemsnittet for gennemsnitsbefolkningen var 82.314 kr.

Tabel 4-1: Baggrundskarakteristika for målgruppen i DKS+-programmet og gennemsnitsbefolkningen i alderen 16-25 år

Område	Målgruppen	Gennemsnitsbefolkningen
Kriminalitet		
Antal voldsdomme i hele deres liv	4,72	0,10
Antal ejendomsforbrydelser i hele deres liv	2,32	0,23
Læge- og sygehusforbrug		
Bruttohonorar til læger i 2009 (kr.)	874	1.565
Udgifter til sygehusvæsen i 2009 (kr.)	15.351	2.323
Overførsler		
Gns. udgift til kontanthjælp i 2007 (kr.)	18.941	1.199
Gns. udgift til SU i 2007 (kr.)	20.247	25.547
Indkomst		
Gns. skattepligtig indkomst 2009 (kr.)	13.003	82.314

Exit

Tabel 4-2 viser en tilsvarende sammenligning af Exit-programmets deltagere og gennemsnitsbefolkningen. Exit-deltagerne har markant flere domme for vold og ejendomsforbrydelser (hhv. 6,1 og 2,4) end gennemsnitsbefolkningen. De benytter sig mindre af lægehjælp (665 kr. i 2009), men betydeligt mere af sygehusvæsenet (19.715 kr. i 2009). Ligeledes får deltagerne (ca. 20.460 kr.) mere kontakthjælp end gennemsnitsbefolkningen (ca. 1.119 kr.). Endelig har målgruppen en væsentligt lavere skattepligtig indkomst end gennemsnitsbefolkningen (19.795 kr. i 2009).

Samlet set indikerer disse data, at Exit-programmets målgruppe i gennemsnit påfører samfundet større udgifter til kriminalpræventivt arbejde, sundhed og overførsler end gennemsnitsbefolkningen, ligesom den yder en væsentligt lavere skattebetaling.

Tabel 4-2: Baggrundskarakteristika for målgruppen i Exit-programmet og gennemsnitsbefolkningen i alderen 16-25 år

Område	Målgruppen	Gennemsnitsbefolkningen
Kriminalitet		
Antal voldsdomme i hele deres liv	6,1	0,10
Antal ejendomsforbrydelser i hele deres liv	2,4	0,23
Læge- og sygehusforbrug		
Bruttohonorar til læger i 2009 (kr.)	665	1.565
Udgifter til sygehusvæsen i 2009 (kr.)	19.715	2.323
Overførsler		
Gns. udgift til kontanthjælp i 2007 (kr.)	20.460	1.199
Gns. udgift til SU i 2007 (kr.)	11.143	25.547
Indkomst		
Gns. skattepligtig indkomst 2009 (kr.)	19.795	82.314

4.2 Livsforløb for borgere, der begår alvorlig og personfarlig kriminalitet

For at vurdere de samfundsøkonomiske omkostninger ved at være involveret i alvorlig og personfarlig kriminalitet eller have bandetilknytning har Rambøll foretaget en registeranalyse, hvor livsforløbet for målgrupperne undersøges.

For at vurdere de samfundsøkonomiske konsekvenser ved de to programmer, har Rambøll set på de konsekvenser som alvorlig og personfarlig kriminalitet medfører for et helt livsforløb. Vi har derfor udarbejdet en registeranalyse, der omfatter alle borgere, der er dømt for minimum to tilfælde af alvorlig og personfarlig kriminalitet inden de er fyldt 25 år. Denne gruppe kan bruges til at vise de langsigtede konsekvenser, som er forbundet med de kriminelle forhold i ungdomsårene, og fungerer derfor som analysens kontrolgruppe.

I Boks 4-1 er tre forskellige typologier, som anvendes kort beskrevet.

Boks 4-1: Anvendte typologier

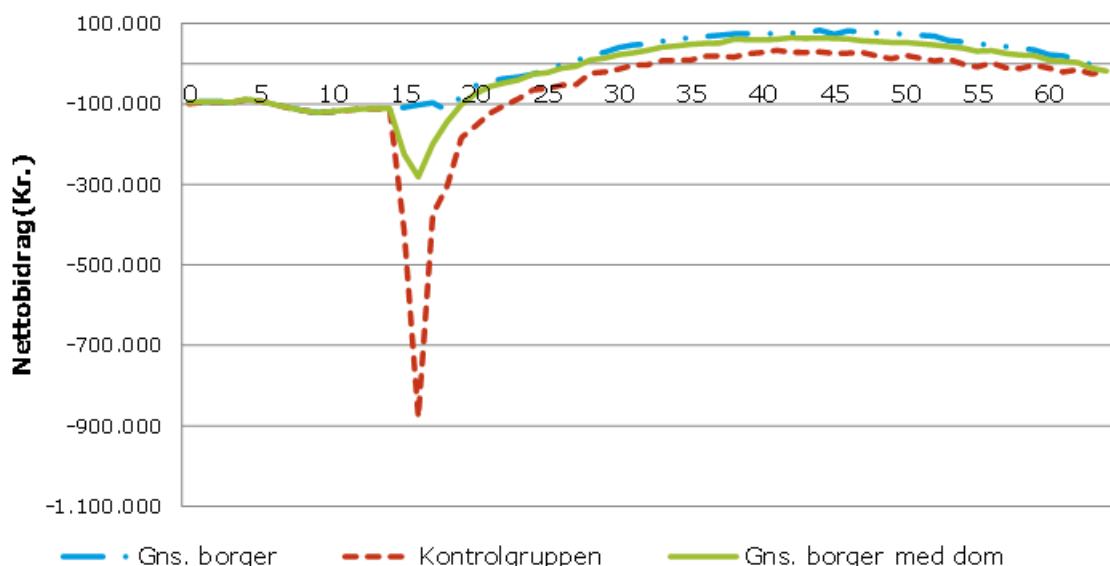
Målgruppe: Målgruppe er en betegnelse for de personer, som har deltaget i et af de to programmer (Exit og DKS+). Ved at sammenligne denne kategori med kategorien "kontrolgruppe" (se nedenfor) er det muligt at vurdere de samfundsøkonomiske effekter af programmerne.

Kontrolgruppe: Kontrolgruppe er en betegnelse for borgere, der ligner programdeltagerne på en række baggrundskarakteristika, men som ikke har deltaget i programmerne. Kontrolgruppen er dermed den gruppe af borgere, som programmerne henvender sig til. Konkret gælder det, at hvis målgruppen ikke havde deltaget i ét af de to programmer, ville de tilhøre kontrolgruppen.

Gennemsnitsbefolkning: Gennemsnitsbefolkningen er en betegnelse for gennemsnitspersonen i Danmark. Gennemsnitsbefolkningen viser således, hvordan den gennemsnitlige dansker ser ud på de forskellige baggrundskarakteristika. De tre ovenstående kategorier er alle indeholdt som delmængder i gennemsnitsbefolkningen.

Nedenstående figur viser det årlige, forventede nettobidrag for gennemsnitsbefolkningen, gruppen af borgere, der har modtaget en dom og gruppen af borgere, der er dømt 2 eller flere gange for alvorlig og personfarlig kriminalitet. Et negativt nettobidrag betyder, at det offentlige har flere omkostninger til målgruppen, end målgruppen betaler i skat. Modsat betyder et positivt nettobidrag, at gruppens skattebetalinger overstiger de offentlige omkostninger.

Figur 4.1: Det "normale" livsforløb for gennemsnitsbefolkningen, kontrolgruppen samt en gennemsnitsborger med én dom

Som det frem af figuren vil en gennemsnitsborger have et negativt nettobidrag indtil ca. 25 års alderen, hvorefter det vil være positivt (den blå kurve). Til sammenligning viser figuren, at en gennemsnitsborger med en dom vil have et større negativt nettobidrag, men vil fra det 25. år i gennemsnit have næsten identisk livsforløb som en gennemsnitsborger (den grønne kurve).

Endelig viser figuren det forventede livsforløb for borger med to domme for alvorlig og personfarlig kriminalitet (den røde stiplede kurve). Som beskrevet i undersøgelsesdesignet, har det på grund den tilgængelige data kun været muligt at opstille ét livsforløb, som det forventes, at de unge i begge programmer ville have fulgt, hvis de ikke havde deltaget i programmerne. Denne gruppes nettobidrag til samfundet er negativt indtil de er 32 år og forventes ligeledes at være negativt efter personen er fyldt 54 år. Ligeledes illustrerer figuren, at gruppen dømt for alvorlig og personfarlig kriminalitets nettobidrag for alderstrinene 15-25 år er væsentlig mere negativt end for de to andre målgrupper.

Ovenstående livsforløb kan opsummeres ved at opgøre værdien af nettobidraget for en gennemsnitsperson over hele livsforløbet (0-64 år). Denne værdi opgøres som nettonutidsværdien af summen af nettobidragene de enkelte år. Nettonutidsværdien er altså den tilbagediskonterede værdi af alle de fremtidige omkostninger og gevinster. Det vil her sige *værdien af alle fremtidige omkostninger og gevinster*, opgjort i 2012-kroner. En nærmere forklaring af begrebet nettonutidsværdi samt en begrundelse for valg af diskonteringsrente ses i nedenstående boks.

Boks 4-2: Nettonutidsværdi og valg af diskonteringsrente

Hvad menes der med nettonutidsværdi?

Med livsforløbsbetragtningen ser vi på en person over et helt liv (eller i hvert fald indtil det 64. år). Mange af omkostningerne til f.eks. sundhed og overførsler samt bidraget til de offentlige kasser i form af skattebetalinger falder derfor langt ude i fremtiden. Gevinster, som ligger i fremtiden, er mindre værd end de gevinster og omkostninger, som vi kan få nu. Ligeledes betyder omkostningerne i fremtiden ikke så meget, som de omkostninger, som vi skal afholde nu. Sagt på en anden måde, hvis vi kan vælge mellem at få 1.000 kr. nu og 1.000 kr. om to år, vil de 1.000 kr. nu være at foretrække. For at sammenligne forskellige scenarier med fremtidige gevinster og omkostninger tilbagediskonteres disse med den valgte diskonteringsrente og opgøres således i nettonutidsværdi.

Valg af diskonteringsrente

Når der er tale om investeringer i offentligt regi, er det "samfundets" diskonteringsrente, som skal anvendes. Der er ikke generel enighed om, hvilken størrelse denne skal have. I analysen benyttes en diskonteringsrente på 3 pct.. Denne er valgt frem for Finansministeriet anbefalede rente på 5 pct., da denne af mange økonomer anses for at være for høj. Således anvender De Økonomiske Råd ofte 3 pct., ligesom det også er den anvendte rente i både Velfærdskommissionen og Arbejdsmarkedskommissionens rapport. Ligeledes anvendes diskonteringsrenter på 3-4 pct. også i lande, vi normalt sammenligner os med.

Tabel 4-3 indeholder i forlængelse heraf nettonutidsværdien for en gennemsnitlig person i hver af de to målgrupper samt for gennemsnitsbefolkningen.

Tabel 4-3: Nettonutidsværdi af kontrolgruppernes nettobidrag (20-64 år)

Gruppe	Nettonutidsværdi (mio. kr.)
Kontrolgruppe DKS+	4,1
Kontrolgruppe Exit ⁴	4,3
Gennemsnits borger	6
Gennemsnits borger med én dom	5,5

Tabellen viser en opgørelse af kontrolgruppernes samt en gennemsnitsborgers nettobidrag til samfundet fra det 20. år indtil 64 år. Det betyder, at den ovenstående nettonutidsværdi for kontrolgrupperne ikke indeholder udgifter fra før det 20. år, dvs. at udgifter til skolegang samt børnepasning ikke er medregnet i ovenstående beløb.

Som det fremgår af tabellen, er nettonutidsværdien af nettobidragene på 4,1 mio. kr. for DKS+- og 4,3 mio. kr. for Exit-kontrolgruppen. Til sammenligning viser tabellen, at nettonutidsværdien af nettobidraget for en gennemsnitlig person i befolkningen generelt forventes at være ca. 6 mio. kr., men den for en gennemsnitsborgere med én dom forventes at være ca. 5,5 mio. kr. Nettobi-

⁴Målgruppen for Exit er i gennemsnit 21 år, når indsatsen starter, hvorfor nettonutidsværdien af målgruppens bidrag udregnes fra år 21-64 for Exit-program deltagere.

draget er derfor hhv. 1,2 mio. kr. lavere for Exit-kontrolgruppen og 1,4 mio. kr. lavere for DKS+-kontrolgruppen end en gennemsnitsborger med én dom.

Table 4-4: Samfundsøkonomiske gevinster for gennemsnitsbefolkningen og kontrolgruppen (nettonutidsværdi)

Område	Gennemsnitsbefolkningen	Borgere dømt for alvorlig og personfarlig kriminalitet ⁵	Forskel (Kontrolgruppen - gennemsnitsbefolkningen)
Kriminalitet	-62.326	-578.190	-515.863
Skat af lønindkomst	2.491.229	1.951.136	-540.093
Overførsler (minus skattebetalinger)	-337.409	-604.626	267.217
Sundhed	-669.261	-685.962	-16.701
Psykiske lidelser	-436	-1.664	1.228
Øvrige (Fritid, kultur, undervisning, social beskyttelse mv.)	-609.401	-609.401	-
Den offentlige sektor i alt	812.396	-528.707	-1.341.103
Deltageres livsindkomst ⁶ (netto løn og overførsler)	5.235.432	4.668.282	-567.150
Samlet	6.047.827	4.139.575	-1.908.253

Som det ses af ovenstående tabel, ses den største forskel mellem kontrolgruppen og gennemsnitsbefolkningen på de øgede omkostninger til kriminalitet på omkring 500.000 kr. Ligeledes er der negative gevinstser forbundet ved, at kontrolgruppens skattebidrag er ca. 540.000 kr. lavere end gennemsnitsbefolkningen. Derudover har kontrolgruppen ligeledes et langt større forbrug af offentlige overførsler, på omkring 260.000 kr. Samlet set, er de samfundsøkonomiske gevinster for den offentlige sektor på -1.341.103 kr. for kontrolgruppen sammenlignet med gennemsnitsbefolkningen.

I de efterfølgende afsnit vil de økonomiske konsekvenser af de to programmer blive præsenteret.

5. EFFEKTER AF INDSATSERNE

I dette kapitel beskrives de dokumenterede og forventede effekter af de to programmer, som er genstande for analyserne. Først beskrives de to programmers målgrupper, indsatser og dokumenterede effekter for målgrupperne. Dette bygger på forskelligt skriftligt materiale fra Københavns Kommune vedr. de to programmer, herunder programmernes egne data om de unge ved opstart og afslutning af programmet. Herefter beskrives, hvorvidt der er national eller international viden og evidens, der understøtter, at de dokumenterede resultater i programmerne er relaterede til forskellige langsigtede effekter, der er forbundet med økonomiske gevinster. Dette bygger på systematiske reviews eller metaanalyser samt nordiske og danske effektstudier.

5.1 Kort beskrivelse af DKS+ og Exit-programmet

Københavns Kommune har samlet indsatserne målrettet kriminalitetstruede eller kriminelle unge over 18 år i EKP – Enheden for Kriminalpræventive indsatser i Københavns kommune under Socialforvaltningen. EKP-Enheden er Socialforvaltningens enhed for særlige sociale indsatser for udsatte borgere mellem 18 og 25 år, der er involverede i alvorlig, personfarlig eller banderelateret kriminalitet eller vurderes i risiko for at blive det.

DKS+ og Exit-programmet sigter begge på individuelt at støtte de unge i at få greb om deres tilværelse og erstatte livet med kriminalitet med et liv med aktivt medborgerskab, primært med udgangspunkt i vejledning til uddannelse/beskæftigelse og til en stabil bolig og økonomi. Programbeskrivelserne for begge indsatser tager sit udgangspunkt i hvorledes programmerne ser ud på nuværende tidspunkt.

Både DKS+ og Exit-programmet er opbygget omkring de fem nedenstående faser.

Figur 5.1: Opbygning af forløb i Den Korte Snor+ samt Exit-programmet

I det efterfølgende afsnit gives en kort introduktion til programmerne. En længere beskrivelse fremgår af bilag 3.

5.1.1 Den Korte Snor+

DKS+-programmet har fået nyt navn, og hedder på nuværende tidspunkt Kriminalpræventiv indsats for unge voksne (KIV). Nedenstående programbeskrivelse tager udgangspunkt i KIV-programmet. KIV-programmet er en del af indsatsen i EKP – Enheden for Kriminalpræventive indsatser i Københavns kommune. Indsatsen er placeret under Mål- og Rammekontoret for børn og familier under Socialforvaltningen.

Indsatsen i KIV retter sig mod borgere der har været eller er involveret i alvorlig og/eller personfarlig kriminalitet.

KIV henvender sig til unge, der:

- er involveret i alvorlig eller personfarlig kriminalitet eller er i fare for at blive det
- står uden arbejde og uddannelse, og har svært ved at tilpasse sig "normalsystemet",
- har behov for en særlig indsats og,
- er motiverede for at lægge kriminalitet bag sig,
- har potentiale til at lave en positiv forandring i deres liv,

- selv ønsker at deltage i programmet.

KIV henvender sig ikke til unge, der:

- har så alvorlig psykisk sygdom, at den overskygger kriminaliteten og potentialet for forandring
- har et alvorligt misbrug, der står i vejen for potentialet for forandring, og ikke ønsker at indgå i misbrugsbehandling
- ikke har adresse i København og ikke har betalingstilsagn fra sin kommune

Det overordnede formål med KIV er, ved hjælp af en specialiseret social indsats, at forebygge kriminalitet blandt unge 18-25-årige. KIV støtter derfor på en række sociale dimensioner de unge i at forlade den kriminelle livsførelse. Indsatsen skal støtte de unges muligheder for et liv, hvor de udnytter deres potentialer og bidrager positivt til samfundet.

Indholdet i aktiviteter

KIV er programbaseret og består af en helhedsorienteret socialfaglig indsats indenfor borgerens udviklingsområder. Indsatsen sigter efter at gøre den enkelte unge til aktør i eget liv ved at styrke borgerens muligheder og egne handlekompetencer, bl.a. gennem:

- Motivationsarbejde
- Praktisk træning og læring,
- Personlig udvikling, gennem samtaler og aktiviteter
- Afklaring af ressourcer og barrierer
- Afklaring af muligheder i forhold til uddannelse/beskæftigelse
- Fremme af uddannelses- og beskæftigelsesmæssige kompetencer
- Koordination af borgerens sag, dvs. tæt kontakt og samarbejde med andre relevante myndigheder og samarbejdspartnere.

Umiddelbare effekter

I Socialforvaltningens egen evaluering af DKS+ analyseres indsatsens virkning på deltagernes kriminalitetsgrad og -type. På evalueringstidspunktet var Socialforvaltningen ikke i besiddelse af data på uddannelses- og beskæftigelsesområdet.

Socialforvaltningens evaluering viser, at de 21 deltagere, der på evalueringstidspunktet havde gennemført DKS+, tilsammen modtog 67 sigtelser *før* deltagelse i programmet (siden primo 2010). *Under* deltagelse i programmet blev der afgivet 63 sigtelser mod dem, mens antallet *efter* deltagelse i programmet var faldet til 53. Samtidig viser evalueringen, at der i løbet af programperioden skete en ændring i typen af kriminalitet. Hvor antallet af sigtelser inden for simpel kriminalitet forblev uændret, faldt antallet af sigtelser for alvorlige/personfarlige forbrydelser fra 22 *før* forløbet til hhv. 18 *under* forløbet og syv *efter* forløbet. Alt i alt konkluderer evalueringen, at DKS+ har haft en positiv effekt på kriminalitetsudviklingen blandt deltagere.

I Socialforvaltningens evaluering er antallet af sigtelser pr. programdeltager *før* programdeltagelse udregnet fra start 2010 til programopstart. Da nogle deltagere blev indskrevet i programmet allerede i første halvdel af 2010, er *før*-perioden i flere tilfælde bliver meget kort, helt ned til nogle få måneder. Ligeledes kan der være forskel på hvor lang *efter*-perioden er for de enkelte deltagere, dvs. perioden fra programafslutning til opfølgningen er fundet sted (gennemsnitligt er *efter*-perioden på knap halvandet år). Dette betyder, at den korte *før*-periode vanskeligt kan sammenlignes med *efter*-perioden. Dette betyder, at der er usikkerhed omkring sammenligningen af perioderne, og en sammenligning vil måske underestimere/overestimere indsatsens effekt. Rambøll har modtaget en opdateret opgørelse over sigtelser for deltagere i DKS+-programmet⁷. Med den nye opgørelse er det muligt at udregne antallet af sigtelser pr. programdeltager i en periode fra to år *før* programdeltagelse. Derved bliver de anvendte *før*- og *efter*-perioder i højere grad sammenlignelige. Desuden er en væsentlig forskel mellem det nye og det gamle datagrundlag, at det i de nye data er gerningsdatoen, der anvendes – *ikke* datoen for sigtelsen, hvilket var tilfældet i det gamle datasæt. Problemet ved at anvende sigtelsesdatoen er, at man herved risikerer, at en sigtelse, der er afgivet *efter* programdeltagelse for en gerning, der blev begået *før*

⁷ Data som Rambøll har modtaget, er fra data som er modtaget fra Politiet. Politiets data er dynamisk, dvs. at antallet af sigtelser pr. person opdateres på dagsbasis, hvorfor tallet kan være anderledes hvis datatræk blev foretaget eksempelvis en dag *før* eller *efter* pågældende datatræk.

programdeltagelse, tæller med i vurderingen af programmets effekt. Denne potentielle skævvridning undgås ved at anvende gerningsdatoen.

Det skal i øvrigt bemærkes, at de anvendte data angiver antallet af sigtelser, ikke antallet af domme, og at der derved er en risiko for, at data giver et overdrevet kriminalitetsbillede. Dette er imidlertid et mindre problem i nærværende analyse, da der ikke regnes på det absolutte antal sigtelser pr. person, men derimod på antal personer med *mindst* én sigtelse. Under antagelse af, at andelen af sigtelser, der frafalder, er den samme i før og efter-perioderne, vil anvendelsen af sigtelsestallet ikke have betydning for den forholdsvise udvikling over programforløbet.

På baggrund af det datamateriale, som Rambøll har modtaget fra 18+ enheden, er det ikke muligt at vurdere effekten af DKS+-programmet på uddannelse og beskæftigelse. Data indeholder ingen oplysninger om uddannelses- og beskæftigelsesstatus før og efter deltagelse i DKS+-programmet.

5.1.2 Exit-programmet

EXIT programmet er en del af indsatsen i EKP – Enheden for kriminalpræventive indsatser i Københavns kommune. Nedenstående programbeskrivelse tager udgangspunkt i hvorledes Exit-programmet ser ud på nuværende tidspunkt⁸. Indsatsen er et formelt samarbejde mellem BIF, BUF og SOF og er koordineret af en styregruppe med repræsentanter fra de tre forvaltninger. Programledelsen ligger i SOF, og alle tre forvaltninger stiller medarbejdere til rådighed, som finansieres af programmet.

Indsatsen i Exit-programmet retter sig mod borgere, som ønsker at komme ud af alvorlig eller personfarlig kriminalitet relateret til specifikke grupperinger. Målgruppen er borgere, der deltager i faste kriminelle strukturer, dvs. bander og bandelignende grupperinger. Konkret henvender Exit-programmet sig direkte til de unge, der kan betegnes "soldater", dem der over en længere periode og med regelmæssighed udfører konkrete og alvorlige kriminelle handlinger som en del af den kriminelle grupperings aktiviteter. Indsatsen sigter efter at gøre den enkelte unge til aktør i eget liv, ved at styrke borgerens muligheder og egne handlekompetencer.

Exit henvender sig til unge, der:

- er involveret i alvorlig eller personfarlig kriminalitet eller er i fare for at blive det
- deltager aktivt i en bande eller bandelignende gruppering
- står uden arbejde og uddannelse, og har svært ved at tilpasse sig "normalsystemet",
- har behov for en særlig indsats og,
- er stærkt motiverede for at lægge kriminalitet bag sig,
- har potentiale til at lave en positiv forandring i deres liv indenfor en relativ begrænset tidsperiode,
- selv ønsker at deltage i programmet.

Exit-programmet henvender sig ikke til unge, der:

- har så alvorlig psykisk sygdom, at den overskygger kriminaliteten og potentialet for forandring
- har et alvorligt misbrug, der står i vejen for potentialet for forandring, og ikke ønsker at indgå i misbrugsbehandling
- ikke har adresse i København og ikke har betalingstilsagn fra sin kommune

Indholdet i aktiviteterne

Exit-programmet er et formelt samarbejde mellem BIF (Jobcenter Skelbækgade), BUF (UU København) og SOF (18+ enheden). De tre forvaltninger varetager vejledning indenfor eget ressort, og varetager sammen udviklingsarbejdet med den unge. Derudover arbejder BIF ved en virksomhedskonsulent for at finde beskæftigelsesmuligheder til borgerne i Exit-programmet.

⁸ Exit-programmet er i sin version 2 på nuværende tidspunkt, der har bl.a. været nogle justeringer på antallet af årspladser. I indeværende beskrivelse tages der udgangspunkt i version 2.

De tilknyttede vejledere fra de tre forvaltninger, BIF, BUF og SOF skaber en optimeret indgang til normalsystemet med en koncentreret kortvarig indsats overfor borgere, der er stærkt motiverede for at forlade en kriminel tilværelse i forbindelse med en gruppering.

EXIT er programbaseret og består af:

- Tværfaglig helhedsorienteret vejledning med særligt fokus på uddannelse og beskæftigelse
- Personlig udvikling (aktør i eget liv og motivation)
- Helt overordnet er formålet med indsatsen at give borgeren i programmet en helhedsorienteret tværfaglig indsats med tæt opfølgning og praktisk og personlig støtte i forhold til "normalsystemet" i Københavns kommune. Programmet tilbyder således en særlig optimeret indgang til kommunens normalsystem. Indsatsen i Exit-programmet består overordnet af to spor, vejledning og udvikling som bredt skal afklare og understøtte motivation til forandring og skabe rammerne for forandring.

Umiddelbare effekter

Socialforvaltningens evaluering af Exit-programmet analyserer indsatsens virkning inden for kriminalitets-, uddannelses- og beskæftigelsesområdet. På alle tre områder finder evalueringen positive resultater.

Før deltagelse i Exit-programmet var 90 pct. af de 31 deltagere, der på evalueringstidspunktet havde gennemført programmet, blevet sigtet for mindst én kriminel handling – denne andel var faldet til 81 pct. *efter* gennemførelse. Evalueringen konkluderer yderligere, at andelen af alvorlig/personfarlig kriminalitet faldt fra 77 pct. *før* programmet til 58 pct. *efter*.

På uddannelsesområdet viser evalueringen, at 54 pct. af deltagerne har været aktivt i gang med en ungdomsuddannelse under programforløbet, mens de resterende 46 pct. har deltaget i forbedrende og udviklende aktiviteter (produktionsskole, VUC enkeltfag osv.). På individuelt plan viser tallene, at alle deltagerne har oplevet en positiv udvikling under forløbet: Af de seks deltagere, der ved indskrivning ikke var registreret i forhold til uddannelsesstatus, har fire under forløbet været i gang med forbedrende og udviklende aktiviteter, mens to er kommet i gang med en ungdomsuddannelse. De 12 deltagere, der ved indskrivning var i gang med en ungdomsuddannelse, har fortsat denne under forløbet. Selvom grundlaget er spinkelt, tyder data altså på, at DKS+-programmet har en positiv virkning på deltagernes uddannelsesstatus.

Endelig konkluderer Socialforvaltningens evaluering, at Exit-programmet har øget andelen af borgere, der er i beskæftigelse eller i gang med beskæftigelsesfremmende aktiviteter: *Før* programmet var andelen af personer uden for beskæftigelse eller beskæftigelsesfremmende aktiviteter 47 pct., mens dette tal faldt til 6 pct. *efter* programdeltagelse. Andelen i beskæftigelsesvejledningsforløb steg fra 4 pct. til 19 pct., mens andelen i ordinær beskæftigelse eller uddannelse steg fra 4 pct. til 9 pct. Andelen i beskæftigelsestilbud blev fordoblet fra 17 pct. til 34 pct., og andelen af personer uden tilknytning til jobcentret faldt fra 17 pct. til 6 pct. Mens det er vanskeligt at afgøre, hvad disse forbedringer vil betyde for deltagernes beskæftigelsesstatus på længere sigt, indikerer disse data, at Exit-programmet har en positiv effekt.

På baggrund af det datamateriale, som Rambøll har modtaget fra 18+ enheden, er det ikke muligt at vurdere effekten af Exit-programmet på uddannelse og beskæftigelse. Data indeholder ingen oplysninger om uddannelses- og beskæftigelsesstatus før og efter deltagelse i Exit-programmet.

5.2 National og international viden og evidens på området

Socialforvaltningens egne evalueringer samt det data, Rambøll har modtaget, dokumenterer, at DKS+- og Exit-programmet har positive umiddelbare effekter på deltagernes kriminalitetsbillede.

Rambøll har foretaget en gennemgang af national og international viden og evidens vedr. kriminalpræventive indsatser rettet mod kriminalitetstruede og kriminelle unge. Denne gennemgang tjener to formål:

1. At undersøge, om de dokumenterede resultater af programmerne understøttes af andre studier gennemført med større metodisk styrke (i et eksperimentelt eller kvasi-eksperimentelt studie).
2. At undersøge, om de dokumenterede resultater af programmerne fører til langtidseffekter, som er forbundet med økonomiske gevinster.

I det følgende afsnit samles op på resultaterne af gennemgangen af litteraturen.

I litteraturgennemgangen er der ikke fundet studier, der behandler programmer, som er helt identiske med DKS+- og Exit-programmet. Litteraturgennemgangen viser, at til trods for, at det ikke har været muligt at identificere studier af programmer, der er identiske med de to kriminalpræventive indsatser under Socialforvaltningen, så findes der flere studier, der effektivt vurderer indsatser for en sammenlignelig målgruppe. I Bilag 2 er de enkelte studier præsenteret.

Studierne konkluderer, at de undersøgte indsatser har positive effekter på deltagernes recidivrate. Den rapporterede virkning varierer meget, og ikke alle studier kan sammenlignes direkte med Socialforvaltningens programmer, idet nogle rapporterer bruttorater (ikke korrigeret for, hvad effekten havde været uden indsatsen), mens andre rapporterer nettorater (forbedring i forhold til en kontrolgruppe). I de studier, der inkluderer en kontrolgruppe, ligger den estimerede ændring i recidivraten typisk inden for intervallet 3 til 20 pct. (Schochet et al, 2001; Aos et al, 2006; Drake et al, 2009). Derudover konkluderer den svenske Socialstyrelse (2012), at en del af de tilgængelige studier dokumenterer en reduktion i "alvorlighedsgraden" af den kriminalitet, der begås efter deltagelse i indsatserne.

I forhold til programmernes virkning på deltagernes beskæftigelsesgrad dokumenterer flere studierne en positiv effekt. Schochet et al. (2001) viser, at deltagernes indkomst i gennemsnit var steget 12 pct. efter deltagelse i programmet, mens Windfelt (2012) konkluderer, at indsatsen styrker deltagernes kontakt med jobcentret. I overensstemmelse med disse resultater påviser Rambøll (2012) en forøgelse af selvforsørgelsesgraden med tre procentpoint. Derfor må det forbedrede uddannelsesniveau som følge af indsatsen også forventes at have en sekundær positiv effekt på deltagernes kriminalitetsbillede.

Studierne viser, at de kriminalpræventive indsatser over for unge har en positiv effekt på deltagernes uddannelsesniveau. Schochet et al. (2001) påviser en forbedring i deltagernes uddannelsesniveau i forhold til en kontrolgruppe, og Arbreton & McClanahan (2002) dokumenterer, at deltagerne efter indsatsen opnåede bedre resultater i skolen. Her peger litteraturen altså ligeledes på, at en forbedring af uddannelsesniveauet har sekundære positive effekter på beskæftigelse og kriminalitet.

Endelig indikerer studierne, at de kriminalpræventive indsatser har en positiv effekt på deltagernes helbredstilstand. Freudenberg et al. (2010) påviser, at det undersøgte program mindskede deltagernes risiko for alkohol- og stofmisbrug i forhold til kontrolgruppen – og Schochet et al. (2001) konkluderer, at indsatsen skabte en forbedring i deltagernes selvrapporterede helbredstilstand.

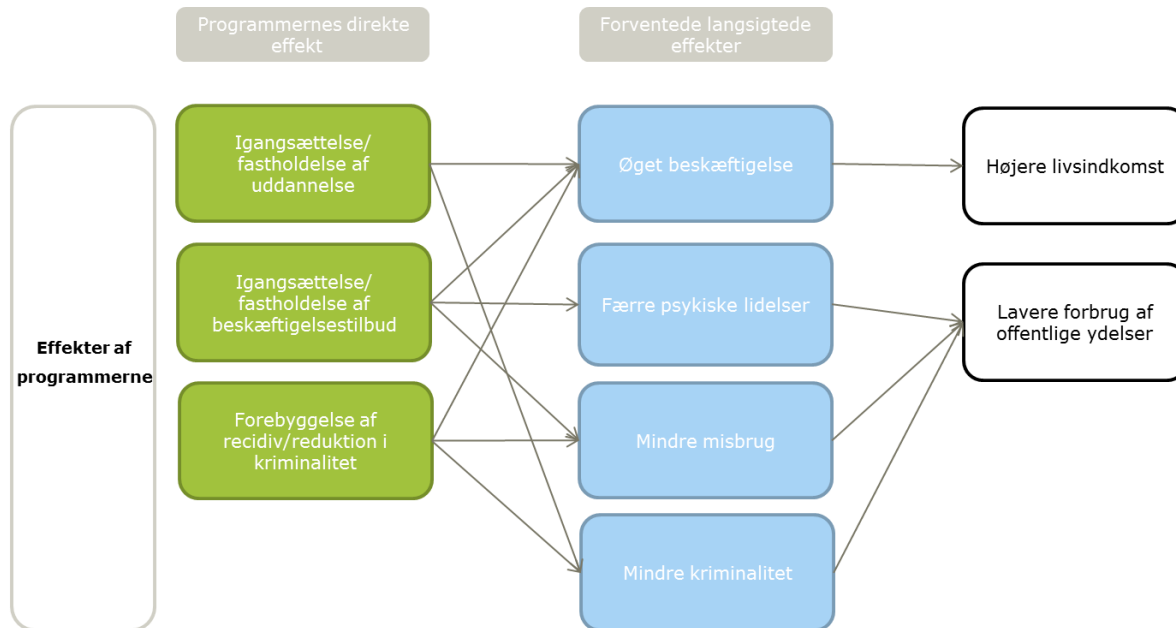
5.3 Vurdering af de samlede gevinster og omkostninger

Nedenstående figur giver på baggrund af de gennemgåede studier et overblik over de dokumenterede effekter ved indsatser målrettet kriminalitetstruede og kriminelle unge.

De empiriske data er baseret på et meget spinkelt grundlag og kan derfor ikke stå alene i estimeringen af effekterne for målgruppen over et livsforløb.

Nedenstående figur illustrerer de umiddelbare effekter fra programmerne (grøn farve), og de udledte effekter, som disse formodes at kunne føre til på længere sigt (dvs. ændringer i livsforløb) (blå farve). Kausaliteten mellem de enkelte sammenhænge er i forskellig grad forskningsmæssigt underbygget, og hvor der er forskningsmæssigt belæg, er dette angivet med en pil.

Figur 5.2: Oversigt over effekter ved målgruppen

I det følgende redegøres for det forskningsmæssige belæg for antagelserne om sammenhængene i figuren.

De umiddelbare effekter fra DKS+- og Exit-programmet, som er gennemgået i ovenstående afsnit, kan ikke anvendes til at vurdere, hvorvidt effekterne også vil være til stede på lang sigt. Resultaterne fra de umiddelbare effekter af programmerne suppleres derfor med studier, som fokuserer på samme målgruppe, unge med en kriminel adfærd i alderen 15-25 år.

Det må antages, at resultaterne fra andre studier, som har påvist en (langsigtet) effekt af et program eller en indsats, hvor effekterne kan ses i form af øget beskæftigelse eller uddannelse og lavere kriminalitet, med visse forbehold må være overførbare til den målgruppe, som Socialforvaltningens programmer er rettet mod. Studierne kan derved være med til at indikere, hvorledes indsatsernes langsigtede virkning forventes at være med baggrund i den evidens, der er fundet i andre programmer.

Foreløbige succesrater

Det er muligt at definere succesraten på flere forskellige måder. Succeskriterierne for DKS+ er 40 pct. mens det for Exit-programmet er 60 pct. af alle, som har gennemført et forløb, ikke inden for en periode på 2 år efter forløbets afslutning er dømt for alvorlig eller personfarlig kriminalitet.

Rambøll har modtaget en opdateret opgørelse over sigtelser for deltagerne i DKS+- og Exit-programmet⁹. På baggrund heraf, er det muligt at beregne, hvorledes den foreløbige succesrate er for de to programmer, hvilket fremgår af tabellen herunder.

Tabel 5-1 Succesrater for programmerne

Program		Før programindsats	Under programindsats	Efter programindsats
DKS+	Sigtelse for alvorlig/ personfarlig kriminalitet	87 pct.	57 pct.	47 pct.
	Udvikling fra før programindsats		-30 pct.	-40 pct.
Exit	Sigtelse for alvorlig/ personfarlig kriminalitet	95 pct.	58 pct.	70 pct.
	Udvikling fra før programindsats		-37 pct.	-26 pct.

⁹ Data som Rambøll har modtaget, er fra data som er modtaget fra Politiet. Politiets data er dynamisk, dvs. at antallet af sigtelser pr. person opdateres på dagsbasis, hvorfor tallet kan være anderledes hvis datatræk blev foretaget eksempelvis en dag før eller efter pågældende datatræk.

På baggrund af de foreløbige resultater fra DKS+- og Exit-programmerne ses det, at succesraterne for de to programmer er hhv. 40 pct. og 26 pct. i forhold til deltagere, som ikke er blevet sigtet for alvorlig eller personfarlig kriminalitet ved opfølgningen efter programindsatsen.

Det betyder, at for DKS+-programmet var der en positiv effekt for 40 pct. af deltagerne, som ved opfølgningen ikke var blevet sigtet for alvorlig eller personfarlig kriminalitet, mens der for Exit-programmet var en positiv effekt for 26 pct. af deltagerne. I begge tilfælde er succesraten beregnet som den faktisk opnåede succesrate. Det har ikke været muligt at afgøre, hvorvidt den opnåede succesrate specifikt skyldes indsatsen eller andre eksterne forhold i Kommunen eller borgernes liv i øvrigt. Det skal endvidere bemærkes, at man ikke har haft en fuld 2-årig periode som sammenligningsgrundlag efter programmets afslutning, hvilket kan betyde at de reelle succesrater måske er lidt lavere.

Ovenstående succesrater anvendes i den videre analyse. Analysen tager udgangspunkt i en gennemsnitslig programdeltager. Det betyder, at hvis flere programdeltagere kommer ud af alvorlig og personfarlig kriminalitet, så stiger den gennemsnitslige programdeltagers succes, hvorved kommunens gevinst ligeledes stiger.

En alternativ tilgang kunne basere sig på, at succesraten tog udgangspunkt i, at borgeren kom helt ud af kriminalitet. Analysen viser her, at der forventeligt er færre, der kommer helt ud af kriminalitet end der kommer ud af alvorlig og personfarlig kriminalitet. Som et supplement til den primære analyse baseret på programmets succesmål vises i det nedenstående også effekter vurderet efter et succeskriterium om at komme helt ud af kriminalitet.

Effektstørrelserne

De forventede gevinster, som der er for målgruppen efter endt programdeltagelse, afhænger i høj grad af, hvorvidt der analyseres på baggrund af den del af programdeltager, som kommer ud af alvorlig og personfarlig kriminalitet, eller den del af programdeltagerne, som kommer helt ud af kriminalitet.

I nedenstående afsnit præsenteres de forventede effektestimater der er for den del af målgruppen, som kommer ud af alvorlig og personfarlig kriminalitet (på baggrund af de succeskriterier som er opsat for programmerne). Samtidig vil de forventede effektestimater blive præsenterede, som vil være gældende for den del af målgruppen, som kommer helt ud af kriminalitet. Forventningerne er baseret på en gennemgang af relevant litteratur, jævnfør afsnit 5.2

Tabel 5-2: Oversigt over gevinster for den del af målgruppen, som kommer ud af alvorlig og personfarlig kriminalitet – Den Korte Snor+- og Exit-programmet

Område	Gevinster for den del af målgruppen, som kommer ud af alvorlig og personfarlig kriminalitet
Øget beskæftigelse	Målgruppens beskæftigelsessituation kommer 60 pct. nærmere normalbefolkningen
Færre overførsler	Målgruppens forbrug af offentlige overførsler kommer 60 pct. nærmere normalbefolkningen
Mindre kriminalitet	Målgruppens andel af samlede kriminelle handlinger kommer 50 pct. nærmere normalbefolkningen

Som det fremgår af tabellen, vurderes det, at den del af programdeltagerne, som kommer ud af alvorlig og personfarlig kriminalitet, vil opnå effekter i form af bedre tilknytning til arbejdsmarkedet, svarende til, at de kommer 60 pct. nærmere normalbefolkningen. I kraft af, at målgruppen ikke kommer helt ud af kriminalitet, vil det have en indflydelse på deres arbejdsmarkedstilknøytning, og de vil i højere grad komme ind på arbejdsmarkedet, når de kommer ud af alvorlig og personfarlig kriminalitet. En øget tilknytning til arbejdsmarkedet vil ligeledes betyde en stigning i lønindkomsten for målgruppen.

I kraft af at der er flere, som kommer i ordinært job eller anden beskæftigelse, betyder det ligeledes, at programdeltagerne modtager færre overførsler og derved også kommer tættere gennemsnitsbefolkningen på denne parameter. Denne positive effekt må imidlertid forventes at blive modvirket af, at flere starter på en ungdomsuddannelse, ligesom der er flere, der igennem projektet har fået tilknytning til jobcenteret – hvormed flere modtager offentlige overførsler i form af

SU eller andre offentlige ydelser. På den baggrund vurderer Rambøll, at programdeltagerne kommer 60 pct. nærmere gennemsnitsbefolkningen, hvad angår modtagelse af overførselsindkomster.

Målgruppens kriminalitetsadfærd ændres betydeligt efter programdeltagelse. De umiddelbare effekter af programmerne viser, at flere programdeltagere efter programafslutning ikke er blevet sigtet for alvorlig eller personfarlig kriminalitet. Dette betyder dog ikke, at målgruppen er helt ude af kriminalitet, da målgruppen stadig bliver sigtet for andre typer kriminalitet. Samlet, er der Rambølls vurdering, at målgruppen kommer 50 pct. nærmere normalbefolkningens kriminalitetsbillede.

I tabellen herunder er præsenteret de forventede gevinster, der er for målgruppen, som kommer helt ud af kriminalitet i både DKS+- og Exit-programmet.

Tabel 5-3: Oversigt over gevinster for den del af målgruppen, som kommer helt ud af kriminalitet – Den Korte Snor+- og Exit-programmet

Område	Gevinster for den del af målgruppen, som kommer helt ud af kriminalitet
Øget beskæftigelse	Målgruppens beskæftigelsessituation kommer 80 pct. nærmere normalbefolkningen
Færre overførsler	Målgruppens forbrug af offentlige overførsler kommer 80 pct. nærmere normalbefolkningen
Mindre kriminalitet	Målgruppens andel af samlede kriminelle handlinger bliver markant bedre, og de kommer på niveau med normalbefolkningen.

For de programdeltagere, som programmet har en effekt for, er det forventeligt, at de opnår et niveau af arbejdsmarkedstilknnytning, der svarer til 80 pct. af gennemsnitsbefolkningens niveau. I kraft af at programdeltagerne opnår større tilknytning til uddannelsessystemet og får kontakt med jobcentret, er det forventeligt, at de kommer i beskæftigelse. En øget beskæftigelse betyder samtidig, at lønindkomsten stiger for målgruppen. Det må dog antages, at programdeltagerne – på grund af deres plettede straffeattester – ikke opnår en beskæftigelsesgrad, der er helt på niveau med gennemsnitsbefolkningen. Derfor har Rambøll estimeret, at målgruppens beskæftigelse efter programdeltagelse svarer til 80 pct. af gennemsnitsbefolkningens beskæftigelsesniveau.

Ligeledes vil det forventes, at målgruppen vil opnå et lavere forbrug af offentlige overførsler, i kraft af deres stærkere tilknytning til uddannelsesinstitutioner eller arbejdsmarkedet. Her er der forventeligt, at målgruppen ligeledes vil komme 60 pct. nærmere normalbefolkningen hvad angår modtagelse af overførselsindkomster.

Målgruppens kriminalitetsadfærd ændres betydeligt ved programdeltagelse. De umiddelbare resultater fra programmernes egne evalueringer viser, at nogle af projektdeltagerne ikke er blevet sigtet mellem programafslutning og opfølgningen. Derfor er det Rambølls vurdering, at for de i målgruppen, som indsatserne virker overfor, der kommer deltagerne helt på niveau med gennemsnitsbefolkningen (100 pct.). Det betyder ikke nødvendigvis, at de er helt kriminalitetsfrie, men at de ligner normalbefolkningen efter programdeltagelse, hvad angår kriminalitet.

Samlet set vurderer Rambøll, at DKS+- og Exit-programmerne ikke har nogen samfundsøkonomisk effekt på deltagerens udgifter til sundhed. Pointen her er ikke, at programmerne vurderes at være virkningsløse overfor deltagerens sundhedstilstand. International forskning tyder på, at den type mekanismer, som programmerne arbejder med, har potentiale til at reducere misbrug, forbedre psykisk sundhed osv. Pointen er imidlertid, at programdeltagerne efter programdeltagelse får en stærkere tilknytning til normalsystemet, og derfor forventeligt vil være mere opsøgende i forhold til brug af egen læge og andre offentlige sundhedstilbud. Rambøll vurderer derfor, at programmerne må forventes at skabe besparelser på nogle områder, men meromkostninger på andre – og at de samlede sundhedsudgifter for programdeltagerne derfor vil forblive uændrede.

Det skal bemærkes, at de ovenfor beskrevne effekter begrænser sig til direkte målbare omkostninger og gevinster. Men DKS+- og Exit-programmerne må forventes at have yderligere gevinster, der dog er vanskelige at kvantificere. Ved at forbedre kriminalitetsbilledet for gruppe af unge, der er blandt de hårdeste kriminelle i København, må programmerne ventes at bidrage til at skabe en mere sikker by. Det betyder, at de samlede samfundsøkonomiske omkostninger til ek-

sempelvis omkostninger til offerbehandling, færre straffesager, færre anholdelser og arrestationer vil falde. Det vil være medvirkende til at øge tryghedsniveauet i København.

5.4 Forbehold for effektvurderingerne

Ovenstående analyse af indsatsernes succesrater er forbundet med en række usikkerheder, hvilket særligt kan henføres til følgende forhold:

- Det har ikke været muligt at foretage en direkte registerbaseret matchning af deltagerne i forhold til en specifik kontrolgruppe pga. relativt begrænset datamateriale. Det har heller ikke været muligt at identificere den faktiske udvikling for målgruppen i registrene, pga. forsinkelser i opdateringer i registrene.
- Indsatserne har ændret sig væsentligt i perioden og en del af det tilgængelige data omfatter således ikke den nyeste version af programmerne. Der er kun relativt få borgere i datamaterialet, som har indgået i de nyeste versioner af programmerne
- Københavns Kommunes egne data om borgerne i indsatserne dækker ikke to fulde år efter indsatsen og vedrører udelukkende sigtelser for kriminalitet (og ikke domme). Det giver derfor ikke en mulighed for præcist at vurdere resultatopnåelsen
- Det er ikke muligt at opgøre langtidseffekter af indsatserne med udgangspunkt i det tilgængelige data.

Ovenstående forbehold vil dog over tid kunne reduceres væsentligt, ved fx at gennemføre en tilsvarende analyse om 3-5 år, hvor datamaterialet er væsentligt mere velkonsolideret og det i højere grad er muligt at foretage en registerbaseret analyse af konsekvenserne 2 år efter indsatserne.

6. SAMFUNDSØKONOMISKE KONSEKVENSER

I dette afsnit analyseres de samlede samfundsøkonomiske konsekvenser – hvor indsatsernes omkostninger holdes op mod de gevinster de medfører. Kapitlet indledes med opgørelser af forskellige break-even scenarier, hvor efter vi ser specifikt på de foreløbige effekter af de to indsatser.

6.1 Beskrivelse af break-even scenarier

Indsatserne er begge under udvikling og det er for tidligt at vurdere præcist hvor effektive de vil være fremadrettet. Mange af de data som kommunen har på nuværende tidspunkt vedrører en tidligere version af indsatsen, og det er derfor ikke muligt at vurdere den præcise effekt.

Rambøll har derfor foretaget en række beregninger på hvor effektive indsatserne skal være i forhold til at være samfundsøkonomiske rentable – både for kommunen specifikt, for de offentlige kasser som helhed (dvs. inklusiv stat og regioner) og samfundsøkonomisk (dvs. inklusiv øget livsindkomst til borgerne).

Analysen kigger på, hvor stor en del af deltagerne, som skal opnå positive resultater i forhold til at undgå personfarlig kriminalitet og komme tættere på arbejdsmarkedet – før at indsatserne er økonomisk rentable. Beregningerne er foretaget ud fra de forudsætninger, der er opstillet i de tidligere kapitler.

I nedenstående tabel ses resultaterne:

Tabel 6-1 Samfundsøkonomiske gevinster (nettonutidsværdi) ved Exit- og DKS+ programmet

Program	Break even for samfundet ¹⁰ / samlet samfundsøkonomisk gevinst	Break even for de offentlige kasser	Break even for Københavns Kommune	Succesratemål for indsatsen
Exit	15 pct.	22 pct.	52 pct.	60 pct.
DKS+	13 pct.	19 pct.	48 pct.	40 pct.

Som tabellen viser, skal indsatsen lykkes med at omkring 15 pct. af deltagerne kommer ud af alvorlig og personfarlig kriminalitet for at investeringen modsvarer de samfundsøkonomiske gevinster.

For at omkostningen modsvarer kommunens direkte økonomiske gevinster skal succesraten være omkring 50 pct. Forskellen mellem DKS+ og Exit-programmet skyldes primært, at programomkostningerne til Exit-programmet er højere end til DKS+-programmet. En præcis fordeling af de opnåede besparelser fremgår af de to nedenstående afsnit.

6.2 Foreløbige erfaringer fra Den Korte Snor+

I dette afsnit beskrives de samfundsøkonomiske konsekvenser ud fra Rambøll vurdering af de foreløbige erfaringer med DKS+. Analyserne er udarbejdet ud fra den nuværende succesrate som der er for DKS+-programmet, hvor 40 pct. af programdeltagerne kommer ud af alvorlig og personfarlig kriminalitet, gevinsterne er nærmere beskrevet i kapitel 5. Analyserne skal dog tages med et vist forbehold, der særligt skyldes:

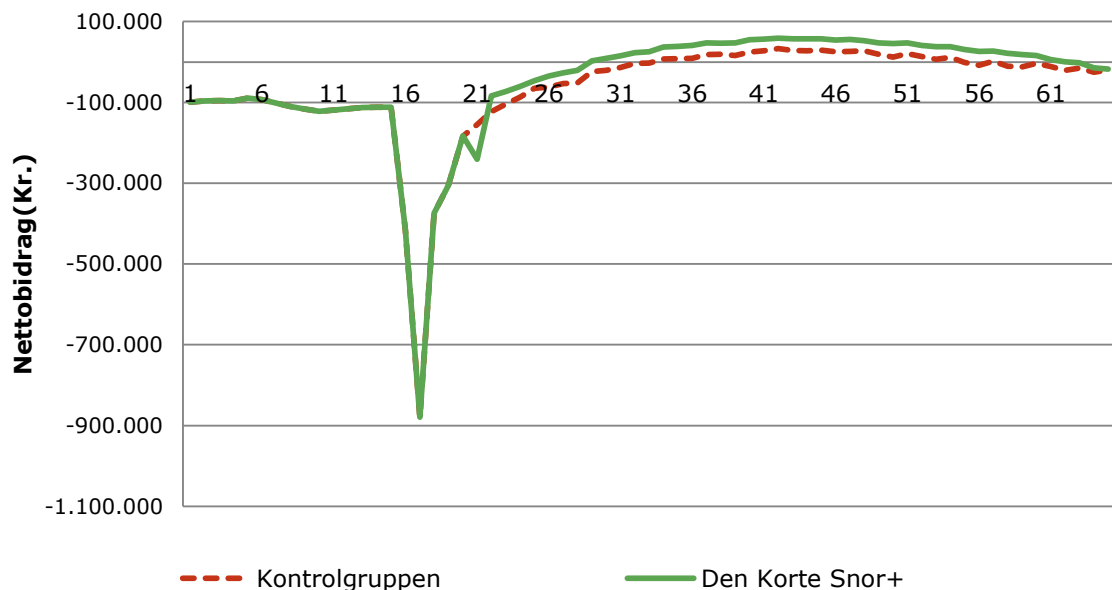
- At datagrundlaget ikke muliggør en sammenligningsperiode før og efter indsatsen, som er sammenlignelig
- At datagrundlaget ikke giver mulighed for at foretage en statistisk matchning med en kontrolgruppe
- At indsatsen har ændret sig betydeligt undervejs og det derfor ikke har fungeret ensartet for alle de borgere, som analysen er baseret på.

Afsnittet præsenteres det "normale" livsforløb for borgere med samme karakteristika som deltagerne i programmet DKS+ samt det forventede livsforløb for deltagerne i programmet. Ved at sammenligne disse livsforløb kan den økonomiske effekt af programmet vurderes.

¹⁰ Medregnet deltagerens livsindkomst.

I Figur 6.1 nedenfor er det "normale" livsforløb for borgere med samme karakteristika som deltagerne i programmet opstillet, hvilket vil sige det forventede livsforløb for denne kontrolgruppe, såfremt de unge alene modtager samfundets sædvanlige tilbud til unge i denne situation (den røde stiplede kurve). Desuden fremgår det forventede livsforløb for deltagerne, som har deltaget i programmet, målgruppen (den grønne kurve). Dette forløb udtrykker målgruppens forventede livsforløb ("normalforløbet"), men er korrigeret med de forventede effekter af programmet, som er beskrevet i kapitel 5. Den lodrette afstand mellem de to kurver udtrykker de forventede samfundsøkonomiske gevinster ved programmet på hvert alderstrin. Det er i beregningerne forudsat, at deltagerne i programmet i gennemsnit er 20 år, (gennemsnitsalderen for de deltagende borgere). Den fulde effekt af programmet forventes derfor at slå igennem, når den unge er fyldt 23 år.

Figur 6.1: Det "normale" livsforløb og livsforløb for deltagerne i DKS+-programmet

Af figuren fremgår det, at programdeltagerne vil have et nettobidrag til samfundet som er højere end kontrolgruppen i perioden efter indsatsen er givet. I det 20. år gives indsatsen, hvilket medfører en stor udgift for samfundet. Efterfølgende vil deltagerne i DKS+ have et nettobidrag til samfundet som er højere end det normale livsforløb for kontrolgruppen.

Tabel 6-2 nedenfor viser den samlede nettonutidsværdi af nettobidraget over livsforløbet for de forskellige aktører.

Tabel 6-2: Fordeling af gevinsterne (nettonutidsværdi)

Aktør	Kontrolgruppen	Den korte snor+	Forskel
Kommune	731.837	709.679	-22.157
Stat	-157.715	20.049	177.763
Offentlige omkostninger (ikke delbar)	-1.102.829	-1.102.829	-
Den offentlige sektor i alt	-528.707	-373.101	155.606
Borgerens livsindkomst (løn og overførsler - skattebetalinger)	4.668.282	4.810.639	142.357
Samlet	4.139.575	4.437.538	297.963

Tabel 6-2 viser den samlede nettonutidsværdi af nettobidraget over livsforløbet for de forskellige aktører. Heraf fremgår, at den samlede, forventede økonomiske gevinst på tværs af aktører vil være 297.963 kr. Det offentlige vil have en samlet gevinst på 155.606 kr., mens gevinsten for programdeltageren er estimeret til 142.357 kr.

Fordelingen af gevinsterne på stat og kommuner afhænger af, inden for hvilke områder effekterne af programmet forventes at indtræde. Da det er staten, som afholder udgifter til kriminalitet, vil en effekt i form af reduceret kriminalitet føre til positive gevinster for staten. Omvendt vil effekter i form af mindre brug af offentlige overførelser komme både kommunerne og staten til gode. De positive gevinster, som kommunen og staten får, skal holdes op imod programomkostningerne, som afholdes af kommunen. Det betyder, at statens samlede gevinst er på 177.763 kr., mens gevinsterne for kommunen er estimeret til 22.15 kr., hvilket skyldes de relativ høje programomkostninger, som kommunen afholder.

Fordelingen af de offentlige gevinster på områder fremgår af nedenstående Tabel 6-3.

Tabel 6-3: Fordeling af de offentlige gevinster på områder (nettonutidsværdi)

Område	Kontrolgruppen	Den korte snor+	Forskel
Kriminalitet	-578.190	-475.017	103.173
Skat af lønindkomst	1.951.136	2.074.789	123.654
Overførsler (minus skattebetalinger)	-604.626	-540.766	63.860
Sundhed	-685.962	-685.962	-
Psykiske lidelser	-1.664	-1.664	-
Programomkostninger	-	-135.080	-135.080
Fritid, kultur mv.	-58.599	-58.599	-
Undervisning mv.	-335.289	-335.289	-
Social beskyttelse	-215.513	-215.513	-
Samlet	-528.707	-373.101	155.606

Som tabellen viser, vil den forventede offentlige gevinst fordele sig på fire områder: Kriminalitet, skat af lønindkomst, overførsler samt programomkostninger. Den økonomiske gevinst er størst på kriminalitetsområdet. Dette skal ses i lyset af, at kriminalitet, og særlig hård kriminalitet (vold mm.), er forbundet med relativt store udgifter. Herudover forventes det, at det offentlige oplever gevinster i form af øgede skatteindtægter, da målgruppen i højere grad kommer i ordinær beskæftigelse, samt at målgruppen i lavere grad vil modtage offentlige overførsler. Når disse gevinster holdes op imod programomkostningerne, viser den samfundsøkonomiske analyse, at den samlede forskel bliver positiv – gevinsterne ved indsatsen overstiger omkostningerne. Som det ses af ovenstående, er det ikke forventet, at der vil være gevinster på sundhedsområdet (som dækker over læge- og sygehusforbrug, herunder både indlæggelse og ambulante behandling).

For beslutningstagere er det ofte relevant at se på de kortsigtede, relativt sikre gevinster, der blandt andet kan belyse, hvor hurtigt deres investering tjener sig hjem. Tabel 6-4 nedenfor indeholder en opgørelse over de tidsmæssige placeringer af de forventede gevinster for stat og kommune. Bemærk, at disse gevinster er opgjøret i 2012-priser og ikke nettonutidsværdier, som tilfældet har været i de to foregående tabeller (Tabel 6-2 og Tabel 6-3).

Tabel 6-4: Fordeling af gevinster på aktører, 1.000 kr. (2012-priser)

Aktør	År 0	År 1	År 2	År 3	År 4 og frem i alt	I alt
Stat	18	14	11	9	226	278
Kommune	-137	2	1	1	210	77
Samlet	-120	16	13	11	436	355

Note: Ovenstående priser er ikke tilbagediskonteret men opgjøret i 2012-priser.

Af tabellen fremgår det blandt andet, at der i det år (år 0), hvor indsatsen overfor den unge påbegyndes, vil være en samlet omkostning på ca. 120.000 kr., mens der i de efterfølgende år (år 1-3) forventes en positiv gevinst på mellem 11.000-16.000 kr. Årsagen til, at gevinsten i den første periode ikke er højere for både kommunen og staten, er, at de unge ofte skal i gang med en ungdomsuddannelse eller praktikforløb, før de kan komme i ordinær beskæftigelse. Fra år 4 efter indsatsens igangsættelse og efterfølgende forventes der i alt at være en positiv gevinst på ca. 436.000 kr. Samlet betyder det, at der for kommunen forventes at være en positiv gevinst på ca. 77.000 kr.

Fordelingen af gevinsten på aktører er fortsat, at staten vil have en positiv samlet gevinst på 278.000 kr., hvorimod gevinsterne for kommunen samlet vil være positive på omkring 77.000 kr. Statens gevinst af programmet dækker over færre udgifter til straffuldbyrdelse, og de elementer som ligger i forlængelse heraf. Kommunen derimod får en positiv gevinst, da der er færre udgifter til offentlige ydelser, samt at der vil være skatteindtægterne, samtidig med at det er kommunen, som har udgifterne til programmet. Det skal dog igen bemærkes, at kommunens samlede gevinst bliver negativ, når tallene opgøres i nettonutidsværdier.

For kommunen vil der være break-even på omkostningerne til DKS+-programmet opgjort i nettonutidsværdi, ved en succesrate på 48 pct. af programdeltagerne med de estimerede forventede effekter. Det betyder samlet, at gevinsten for kommunen (i form af flere skatteindtægter og færre offentlige overførsler) vil balancere de programudgifter, som kommunen afholder.

6.3 Foreløbige erfaringer med Exit-programmet

I dette afsnit beskrives de samfundsøkonomiske konsekvenser ud fra Rambøll vurdering af de foreløbige erfaringer med Exit-programmet. Analyserne er udarbejdet ud fra den nuværende succesrate som der er for Exit-programmet, hvor 26 pct. af programdeltagerne kommer ud af alvorlig og personfarlig kriminalitet, gevinsterne er nærmere beskrevet i kapitel 5.

Analyserne skal dog tages med et vist forbehold, der særligt skyldes:

- At datagrundlaget ikke muliggør en sammenligningsperiode før og efter indsatsen, som er sammenlignelig
- At datagrundlaget ikke giver mulighed for at foretage en statistisk matchning med en kontrolgruppe
- At indsatsen har ændret sig betydeligt undervejs og det derfor ikke har fungeret ensartet for alle de borgere, som analysen er baseret på.

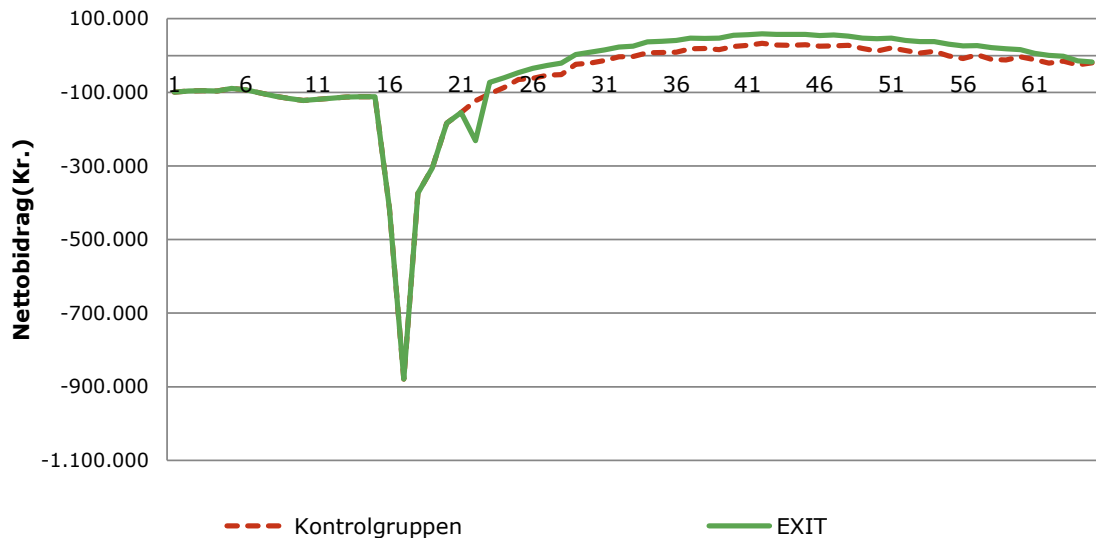
Afsnit præsenteres det "normale" livsforløb for borgere med samme karakteristika som deltagerne i Exit-programmet (kontrolgruppen) samt det forventede livsforløb for deltagerne i programmet (målgruppen). Ved at sammenligne disse livsforløb kan den økonomiske effekt af programmet vurderes.

I Figur 6.1 nedenfor er det "normale" livsforløb for borgere med samme karakteristika som borgerne i programmet opstillet (kontrolgruppen), det er de unges forventede livsforløb, såfremt de alene modtager samfundets sædvanlige tilbud til unge i denne situation (den røde stiplede kurve).

Desuden er det forventede livsforløb for borgerne, som har deltaget i programmet (målgruppen), illustreret (den grønne kurve). Dette forløb udtrykker målgruppens forventede livsforløb ("normalforløbet"), men er korrigeret med de forventede effekter af programmets arbejde, som er beskrevet i kapitel 5. Den lodrette afstand mellem de to kurver udtrykker de forventede samfundsøkonomiske gevinster ved programmet på hvert alderstrin.

Det er i beregningerne forudsat, at deltagerne i programmet i gennemsnit er 21 år, (gennemsnitsalderen for de deltagende borgere). Effekten af programmet forventes derfor at slå igennem, når den unge er fyldt 24 år.

Figur 6.2: Det "normale" livsforløb og livsforløb for deltagerne i Exit-programmet

Af figuren fremgår det, at målgruppen vil have et nettobidrag til samfundet som er højere end kontrolgruppens livsforløb er, efter det 21. år hvor indsatsen igangsættes. I perioden ind til indsatsen gives vil målgruppen have et lavere nettobidrag til samfundet, hvilket især er gældende omkring det år hvor indsatsen gives til målgruppen. I perioden efter år 21 vil deltagerne i Exit have et nettobidrag til samfundet, som er højere end kontrolgruppen, grundet de forventede effekter af indsatsen, end hvis indsatsen ikke blev givet.

Tabel 6-5 viser den samlede nettonutidsværdi af nettobidraget over livsforløbet for de forskellige aktører.

Tabel 6-5: Fordeling af gevinsterne (nettonutidsværdi)

Aktør	Kontrolgruppen	Exit	Forskel
Kommune	746.719	673.267	-73.452
Stat	-64.106	43.153	107.259
Offentlige omkostninger (ikke delbar)	-1.067.674	-1.067.674	-
Den offentlige sektor i alt	-385.061	-351.255	33.807
Borgerens livsindkomst (netto løn og overførsler)	4.728.741	4.821.095	92.354
Samlet	4.343.680	4.469.840	126.161

Af tabellen fremgår det, at den samlede, forventede økonomiske gevinst på tværs af aktører vil være 126.161 kr. Den offentlige sektor under et vil have en positiv gevinst på ca. 33.807 kr.

Fordelingen af gevinsterne på stat og kommuner afhænger af, inden for hvilke områder effekterne af programmet forventes at indtræde. Da det er staten, som afholder udgifter til kriminalitet, vil en effekt i form af reduceret kriminalitet føre til positive gevinster for staten. Omvendt vil effekter i form af en reduktion i brugen af offentlige overførsler komme både kommunerne og staten til gode.

De positive gevinster, som kommunen og staten får, skal holdes op imod programomkostningerne, som afholdes af kommunen. Det betyder, at statens samlede gevinst er på 107.259 kr., mens at de gevinster, som kommunen får, er negative, når programomkostningerne til Exit-programmet på 73.452 kr. medregnes.

For borgeren selv forventes der en positiv gevinst på 92.354 kr., hvilket betyder, at det samlede nettonutidsværdi for borgere, som er igennem Exit-programmet, er på 126.161 kr.

Fordelingen af de offentlige gevinster på områder fremgår af nedenstående Tabel 6-6.

Tabel 6-6: Fordeling af de offentlige gevinster på områder (nettonutidsværdi)

Område	Kontrolgruppen	Exit	Forskel
Kriminalitet	-504.547	-446.596	57.951
Skat af lønindkomst	1.988.807	2.070.378	81.571
Overførsler (minus skattebetalinger)	-607.816	-565.873	41.942
Sundhed	-688.781	-688.781	-
Psykiske lidelser	-1.691	-1.691	-
Programomkostninger	-	-147.657	-147.657
Fritid, kultur mv.	-57.967	-57.967	-
Undervisning mv.	-299.595	-299.595	-
Social beskyttelse	-213.472	-213.472	-
Samlet	-385.061	-351.255	33.807

Som tabellen viser, vil den forventede offentlige gevinst fordele sig på fire områder: Kriminalitet, skat af lønindkomst, overførsler samt programomkostninger. Den økonomiske gevinst er størst på kriminalitetsområdet. Dette skal ses i lyset af, at kriminalitet, og særlig hård kriminalitet (vold mm.), er forbundet med relativt store udgifter. Herudover forventes det, at den offentlige sektor under et oplever gevinster i form af øget skatteindtægter, da programdeltagerne i højere grad kommer i ordinær beskæftigelse, samt at programdeltagerne i lavere grad vil modtage offentlige overførsler. Som det ses af ovenstående, er det ikke forventet, at der vil være gevinster på sundhedsområdet, (som dækker over læge- og sygehusforbrug, herunder både indlæggelse og ambulans behandling).

For beslutningstagere er det ofte relevant at se på de kortsigtede, relativt sikre gevinster, der blandt andet kan belyse, hvor hurtigt deres investering tjener sig hjem. Tabel 6-7 indeholder en opgørelse af de tidsmæssige placeringer af de forventede gevinster for de respektive aktører. Bemærk, at disse gevinster er opgjort i 2012-priser og ikke nettonutidsværdier, som tilfældet har været i de to foregående tabeller (Tabel 6-5 og Tabel 6-6).

Tabel 6-7: Fordeling af gevinster på aktører, 1.000 kr. (2012-priser)

Aktør	År 0	År 1	År 2	År 3	År 4 og frem i alt	I alt
Stat	9	7	6	4	143	169
Kommune	-149	1	1	1	135	-11
Samlet	-140	8	7	5	278	159

Note: Ovenstående priser er ikke tilbagediskonteret men opgjort i 2012-priser.

Af tabellen fremgår det blandt andet, at der i det år (år 0), hvor indsatsen over for den unge påbegyndes, vil være en samlet omkostning på ca. 140.000 kr., mens der i de efterfølgende år (år 1-3) forventes en positiv gevinst på mellem 5.000-8.000 kr. Årsagen til, at gevinsten i den første periode ikke er højere for både kommunen og staten, er, at de unge ofte skal i gang med en ungdomsuddannelse eller et praktikforløb, førend de kan komme i ordinær beskæftigelse.

Fra år 4 efter indsatsens igangsættelse og efterfølgende forventes der i alt at være en positiv gevinst på ca. 278.000 kr. Samlet betyder det, at der for kommunen forventes at være en negativ gevinst på ca. 11.000 kr., hvorimod der for staten vil være en positiv gevinst på ca. 169.000 kr. Statens gevinst af programmet dækker over færre udgifter til straffuldbyrdelse, og de elementer som ligger i forlængelse heraf. Kommunen derimod får en positiv gevinst, da der er færre udgifter til offentlige ydelser, samt at der vil være skatteindtægterne. Grunden til, at gevinsterne for kommunen samlet er negative, er, at det er kommunen, som afholder programomkostningerne, samt at den nuværende succesrate for deltagerne er på 10 pct. De samlede gevinster for både kommunen og staten er i alt 159.000 kr.

For kommunen vil der være break-even på omkostningerne til Exit-programmet opgjort i netto-nutidsværdi, ved en succesrate på 52 pct. af programdeltagerne med de estimerede forventede effekter. Det betyder samlet, at gevinsten for kommunen (i form af flere skatteindtægter og færre offentlige overførsler) vil balancere de programudgifter, som kommunen afholder.

7. SAMFUNDSØKONOMISKE GEVINSTER FORDELT PÅ FORSKELLIGE OMRÅDER

Den offentlige gevinst fremkommer på tre hovedområder; lavere omkostninger til kriminalitet, øgede skattebetalinger af lønindkomst samt lavere offentlige overførelser. Disse tre hovedområder fordeler sig forskelligt mellem staten og kommunerne. Den største af de samlede samfundsøkonomiske gevinster, som opnås ved programmerne, er mindre kriminalitet blandt målgruppen, hvorfor det hermed er staten, som opnår gevinsten, da staten har udgiften til Kriminalforsorgen. Som det fremgår af tabellen nedenfor er break-even-succesraten derfor lavest for staten, da staten opnår de største positive økonomiske gevinster. Break-even-succesraten er mindre for kommunen, idet regnestykket for kommunen primært indeholder lavere overførsler og højere skatteindbetalinger, der er i mindre størrelsesorden sammenlignet med besparelsen hidrørende fra kriminalitet.

Nedenstående tabel viser den nuværende succesrate samt en række beregnede break-even punkter, hvor indsatsens positive effekter bliver tilstrækkeligt store til at finansiere selve indsatsen. Der er beregnet et break-even punkt for hhv. samfundet totalt, de offentlige kasser og for Københavns Kommune.

Tablet 7-1 Samfundsøkonomiske gevinster (nettonutidsværdi) ved Exit- og DKS+ programmet

Program	Succesrate nuværende niveau	Break-even for samfundet ¹¹ / samlet samfundsøkonomisk gevinst	Break-even for de offentlige kasser	Break-even for Københavns Kommune
Exit	26 pct.	15 pct.	22 pct.	52 pct.
DKS+	40 pct.	13 pct.	19 pct.	48 pct.

Tabellen viser, at man for DKS+ næsten har opnået et break-even punkt for Københavns Kommune, idet den opnåede succesrate er på 40 pct. og break-even er på 48 pct. Det vil altså sige, at indsatsens udgifter næsten er finansieret af de positive økonomiske effekter, kommunen opnår. Hertil kommer besparelser for staten. De fastsatte succeskriterier for Exit-programmet er at 60 pct. af programdeltagerne skal komme ud af alvorlig og personfarlig kriminalitet, hvor at succeskriterierne for DKS+ er på 40 pct.

For Exit programmet ser man en succesrate på 26 pct., hvilket er noget lavere end break-even for kommunen, som er på 52 pct. Hertil skal det dog nævnes, at programmet samfundsmæssigt set, og betragtet ud fra de offentlige kasser, samlet er en positiv økonomisk historie, idet den opnåede succesrate (26 pct.) er større end break-even for hhv. samfundet totalt (15 pct.) og de offentlige kasser (22 pct.).

Forskellen mellem DKS+- og Exit-programmet skyldes primært, at programomkostningerne til Exit-programmet er højere end til DKS+-programmet.

Samfundsøkonomiske gevinster ved break-even for samfundet

I tabellen herunder vises de samfundsøkonomiske gevinster ved DKS+-programmet ved en succesrate på 13 pct. hvilket er på det tidspunkt, hvor der er break-even for samfundet. De samlede samfundsøkonomiske gevinster indbefatter ligeledes deltagerens livsindkomst.

¹¹ Medregnet deltagerens livsindkomst.

Tabel 7-2 Samfundsøkonomiske gevinster (nettonutidsværdi) ved DKS+-programmet, succesrate 13 pct.

Område	Kontrolgruppen	Den korte snor+	Programmets gevinst
Kriminalitet	-578.190	-544.659	33.531
Skat af lønindkomst	1.951.136	1.991.323	40.187
Overførsler (minus skattebetalinger)	-604.626	-583.872	20.754
Sundhed	-685.962	-685.962	-
Psykiske lidelser	-1.664	-1.664	-
Programomkostninger	-	-135.080	-135.080
Øvrige (Fritid, kultur, undervisning, social beskyttelse mv.)	-609.401	-609.401	-
Den offentlige sektor i alt	-528.707	-569.314	-40.607
Deltageres livsindkomst (netto løn og overførsler)	4.668.282	4.714.548	46.266
Samlet	4.139.575	4.145.234	5.659

Herover ses det, hvorledes de samfundsøkonomiske gevinster fordeler sig på forskellige områder. Det er tydeligt, at de største gevinster for programmet er skat af lønindkomst samt færre udgifter til kriminalitet, samt at der er gevinster i form af færre overførsler.

Tabellen herunder viser den samlede nettonutidsværdi af nettobidraget over livsforløbet for de forskellige aktører. Som det ses, er det samlede samfundsøkonomiske regnestykke positivt, ligesom der er stor forskel på fordelingen af gevinsterne imellem staten og kommunen.

Tabel 7-3 Fordeling af gevinsterne (nettonutidsværdi) ved DKS+-programmet, succesrate 13 pct.

Aktør	Kontrolgruppen	Den korte snor+	Forskel
Kommune	731.837	633.457	-98.380
Stat	-157.715	-99.941	57.773
Offentlige omkostninger (ikke delbar)	-1.102.829	-1.102.829	-
Den offentlige sektor i alt	-528.707	-569.314	-40.607
Borgerens livsindkomst (netto løn og overførsler)	4.668.282	4.714.548	46.266
Samlet	4.139.575	4.145.234	5.659

I tabellen herunder vises de samfundsøkonomiske gevinster ved Exit-programmet ved en succesrate på 15 pct., hvilket er på det tidspunkt, hvor der er break-even ud fra et samlet samfundsøkonomisk perspektiv, dvs. hvor deltagerens livsindkomst er medregnet.

Tabel 7-4 Samfundsøkonomiske gevinster (nettonutidsværdi) ved Exit-programmet, succesrate 15 pct.

Område	Kontrolgruppen	Exit	Programmets gevinst
Kriminalitet	-504.547	-471.114	33.433
Skat af lønindkomst	1.988.807	2.035.867	47.060
Overførsler (minus skattebetalinger)	-607.816	-583.618	24.197
Sundhed	-688.781	-688.781	-
Psykiske lidelser	-1.691	-1.691	-
Programomkostninger	-	-147.657	-147.657
Øvrige (Fritid, kultur, undervisning, social beskyttelse mv.)	-571.034	-571.034	-
Den offentlige sektor i alt	-385.061	-428.028	-42.966
Deltageres livsindkomst (netto løn og overførsler)	4.728.741	4.782.022	53.281
Samlet	4.343.680	4.353.995	10.315

Herover ses det, hvorledes de samfundsøkonomiske gevinster fordeler sig på forskellige områder. Det er tydeligt, at de største gevinster for programmet er skat af lønindkomst samt færre udgifter til kriminalitet, samt at der er gevinster i form af færre overførsler.

Tabellen herunder viser den samlede nettonutidsværdi af nettobidraget over livsforløbet for de forskellige aktører. Som det ses, er det samlede samfundsøkonomiske regnestykke positivt, ligesom der er stor forskel på fordelingen af gevinsterne imellem staten og kommunen.

Tabel 7-5 Fordeling af gevinsterne (nettonutidsværdi) ved Exit-programmet, succesrate 15 pct.

Aktør	Kontrolgruppen	Exit	Forskel
Kommune	746.719	641.873	-104.846
Stat	-64.106	-2.226	61.880
Offentlige omkostninger (ikke delbar)	-1.067.674	-1.067.674	-
Den offentlige sektor i alt	-385.061	-428.028	-42.966
Borgerens livsindkomst (netto løn og overførsler)	4.728.741	4.782.022	53.281
Samlet	4.343.680	4.353.995	10.315

Samfundsøkonomiske gevinster ved break-even for de offentlige kasser

I tabellen herunder vises de samfundsøkonomiske gevinster ved DKS+-programmet ved en succesrate på 19 pct. hvilket er på det tidspunkt, hvor der er break-even for de offentlige kasser (dvs. staten og kommunen samlet).

Tabel 7-6 Samfundsøkonomiske gevinster (nettonutidsværdi) ved DKS+-programmet, succesrate 19 pct.

Område	Kontrolgruppen	Den korte snor+	Programmets gevinst
Kriminalitet	-578.190	-529.183	49.007
Skat af lønindkomst	1.951.136	2.009.871	58.735
Overførsler (minus skattebetalinger)	-604.626	-574.293	30.333
Sundhed	-685.962	-685.962	-
Psykiske lidelser	-1.664	-1.664	-
Programomkostninger	-	-135.080	-135.080
Øvrige (Fritid, kultur, undervisning, social beskyttelse mv.)	-609.401	-609.401	-
Den offentlige sektor i alt	-528.707	-525.711	2.996
Deltageres livsindkomst (netto løn og overførsler)	4.668.282	4.735.902	67.620
Samlet	4.139.575	4.210.190	70.615

Herover ses det, hvorledes de samfundsøkonomiske gevinster fordeler sig på forskellige områder. Det er tydeligt, at de største gevinster for programmet er skat af lønindkomst samt færre udgifter til kriminalitet, samt at der er gevinster i form af færre overførsler.

Tabellen herunder viser den samlede nettonutidsværdi af nettobidraget over livsforløbet for de forskellige aktører. Herunder ses det, at den samlede offentlige sektor netop balancerer programudgifterne med de gevinster som opnås ved en succesrate på 19 pct.

Tabel 7-7 Fordeling af gevinsterne (nettonutidsværdi) ved DKS+-programmet, succesrate 19 pct.

Aktør	Kontrolgruppen	Den korte snor+	Forskel
Kommune	731.837	650.395	-81.442
Stat	-157.715	-73.277	84.438
Offentlige omkostninger (ikke delbar)	-1.102.829	-1.102.829	-
Den offentlige sektor i alt	-528.707	-525.711	2.996
Borgerens livsindkomst (netto løn og overførsler)	4.668.282	4.735.902	67.620
Samlet	4.139.575	4.210.190	70.615

I tabellen herunder vises de samfundsøkonomiske gevinster ved Exit-programmet ved en succesrate på 19 pct., hvilket er på det tidspunkt, hvor der er break-even for de offentlige kasser (dvs. staten og kommunen samlet).

Tabel 7-8 Samfundsøkonomiske gevinster (nettonutidsværdi) ved Exit-programmet, succesrate 22 pct.

Område	Kontrolgruppen	Exit	Programmets gevinst
Kriminalitet	-504.547	-455.512	49.035
Skat af lønindkomst	1.988.807	2.057.828	69.021
Overførsler (minus skattebetalinger)	-607.816	-572.326	35.490
Sundhed	-688.781	-688.781	-
Psykiske lidelser	-1.691	-1.691	-
Programomkostninger	-	-147.657	-147.657
Øvrige (Fritid, kultur, undervisning, social beskyttelse mv.)	-571.034	-571.034	-
Den offentlige sektor i alt	-385.061	-379.172	5.889
Deltageres livsindkomst (netto løn og overførsler)	4.728.741	4.806.887	78.145
Samlet	4.343.680	4.427.715	84.035

Herover ses det, hvorledes de samfundsøkonomiske gevinster fordeler sig på forskellige områder. Det er tydeligt, at de største gevinster for programmet er skat af lønindkomst samt færre udgifter til kriminalitet, samt at der er gevinster i form af færre overførsler.

Tabellen herunder viser den samlede nettonutidsværdi af nettobidraget over livsforløbet for de forskellige aktører. Herunder ses det, at den samlede offentlige sektor netop balancerer programudgifterne med de gevinster som opnås ved en succesrate på 22 pct.

Tabel 7-9 Fordeling af gevinsterne (nettonutidsværdi) ved Exit-programmet, succesrate 22 pct.

Aktør	Kontrolgruppen	Exit	Forskel
Kommune	746.719	661.851	-84.868
Stat	-64.106	26.651	90.757
Offentlige omkostninger (ikke delbar)	-1.067.674	-1.067.674	-
Den offentlige sektor i alt	-385.061	-379.172	5.889
Borgerens livsindkomst (netto løn og overførsler)	4.728.741	4.806.887	78.145
Samlet	4.343.680	4.427.715	84.035

Samfundsøkonomiske gevinster ved break-even for Københavns Kommune

I tabellen herunder vises de samfundsøkonomiske gevinster ved DKS+-programmet ved en succesrate på 48 pct. hvilket er på det tidspunkt, hvor der er break-even Københavns Kommune.

Tabel 7-10 Samfundsøkonomiske gevinster (nettonutidsværdi) ved DKS+-programmet, succesrate 48 pct.

Område	Kontrolgruppen	Den korte snor+	Programmets gevinst
Kriminalitet	-578.190	-454.383	123.807
Skat af lønindkomst	1.951.136	2.099.520	148.384
Overførsler (minus skattebetalinger)	-604.626	-527.995	76.632
Sundhed	-685.962	-685.962	-
Psykiske lidelser	-1.664	-1.664	-
Programomkostninger	-	-135.080	-135.080
Øvrige (Fritid, kultur, undervisning, social beskyttelse mv.)	-609.401	-609.401	-
Den offentlige sektor i alt	-528.707	-314.964	213.743
Deltageres livsindkomst (netto løn og overførsler)	4.668.282	4.839.111	170.828
Samlet	4.139.575	4.524.147	384.572

Herover ses det, hvorledes de samfundsøkonomiske gevinster fordeler sig på forskellige områder. Det er tydeligt, at de største gevinster for programmet er skat af lønindkomst samt færre udgifter til kriminalitet, samt at der er gevinster i form af færre overførsler.

Tabellen herunder viser den samlede nettonutidsværdi af nettobidraget over livsforløbet for de forskellige aktører. Det fremgår herunder, at Københavns Kommunes programudgifter netop balanceres med de gevinster som kommunen opnår ved en succesrate på 48 pct.

Tabel 7-11 Fordeling af gevinsterne (nettonutidsværdi), succesrate 48 pct.

Aktør	Kontrolgruppen	Den korte snor+	Forskel
Kommune	731.837	732.264	427
Stat	-157.715	55.601	213.316
Offentlige omkostninger (ikke delbar)	-1.102.829	-1.102.829	-
Den offentlige sektor i alt	-528.707	-314.964	213.743
Borgerens livsindkomst (netto løn og overførsler)	4.668.282	4.839.111	170.828
Samlet	4.139.575	4.524.147	384.572

I tabellen herunder vises de samfundsøkonomiske gevinster ved Exit-programmet ved en succesrate på 52 pct., hvilket er på det tidspunkt, hvor der er break-even for Københavns Kommune.

Tabel 7-12 Samfundsøkonomiske gevinster (nettonutidsværdi) ved Exit-programmet, succesrate 52 pct.

Område	Kontrolgruppen	Exit	Programmets gevinst
Kriminalitet	-504.547	-388.645	115.902
Skat af lønindkomst	1.988.807	2.151.948	163.141
Overførsler (minus skattebetalinger)	-607.816	-523.931	83.885
Sundhed	-688.781	-688.781	-
Psykiske lidelser	-1.691	-1.691	-
Programomkostninger	-	-147.657	-147.657
Øvrige (Fritid, kultur, undervisning, social beskyttelse mv.)	-571.034	-571.034	-
Den offentlige sektor i alt	-385.061	-169.791	215.271
Deltageres livsindkomst (netto løn og overførsler)	4.728.741	4.913.449	184.707
Samlet	4.343.680	4.743.658	399.978

Herover ses det, hvorledes de samfundsøkonomiske gevinster fordeler sig på forskellige områder. Det er tydeligt, at de største gevinster for programmet er skat af lønindkomst samt færre udgifter til kriminalitet, samt at der er gevinster i form af færre overførsler.

Tabellen herunder viser den samlede nettonutidsværdi af nettobidraget over livsforløbet for de forskellige aktører. Det fremgår herunder, at Københavns Kommunes programudgifter netop balanceres med de gevinster som kommunen opnår ved en succesrate på 52 pct.

Tabel 7-13 Fordeling af gevinsterne (nettonutidsværdi) ved Exit-programmet, succesrate 52 pct.

Aktør	Kontrolgruppen	Exit	Forskel
Kommune	746.719	747.472	753
Stat	-64.106	150.412	214.518
Offentlige omkostninger (ikke delbar)	-1.067.674	-1.067.674	-
Den offentlige sektor i alt	-385.061	-169.791	215.271
Borgerens livsindkomst (netto løn og overførsler)	4.728.741	4.913.449	184.707
Samlet	4.343.680	4.743.658	399.978

<DO NOT DELETE>BILAG 1 UNDERSØGELSESDSIGN

I dette kapitel beskrives den overordnede tilgang til den samfundsøkonomiske analyse af de to kriminalpræventive programmer Exit og DKS+. Udgangspunktet for analysen er faktiske registerdata om deltagerne i de to programmer samt en stikprøve på 30 pct. af befolkningen i Danmark.

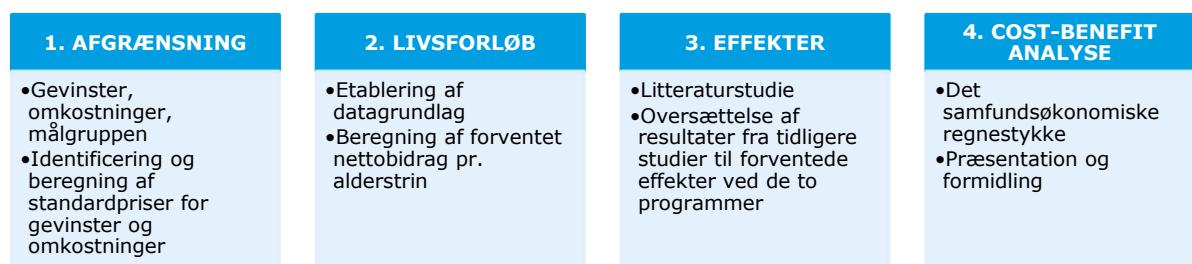
At analysen er baseret på faktiske oplysninger om deltagerne og målgruppen er en af de store styrker ved tilgangen. Omvendt indebærer dette også, at gevinstsiden kun inkluderer de direkte og målbare effekter ved programmerne. Den samfundsøkonomiske analyse er dermed konservativ i sin vurdering af programmernes økonomiske gevinster. Det vil sige, at ud fra et samfundsøkonomisk perspektiv er gevinsterne formentligt undervurderede, idet afledte og mere indirekte effekter som værdien af mere tryghed i samfundet ved effektive kriminalpræventive indsatser ikke er inkluderet.

I samfundsøkonomiske analyser af kriminalpræventive og sociale indsatser er en af de største udfordringer, at en del af de forventede gevinster først vil indtræffe efter programmets afslutning. Samtidig forventes disse gevinster at strække sig over en relativ lang periode, nogle måske resten af deltagerens liv. Dette kan eksempelvis dreje sig om effekter i form af et øget uddannelsesnivea. For at imødegå denne problematik anlægges en livsforløbsbetragtning i den samfundsøkonomiske analyse. Det betyder, at vi estimerer de forventede gevinster og omkostninger for hvert alderstrin i deltagerens liv, fra de indgår i programmet, til de når pensionsalderen (64 år).

Det samfundsøkonomiske regnestykke

For at sandsynliggøre de samfundsøkonomiske gevinster ved de to programmer skal de forventede gevinster, som følge af programmerne, sammenholdes med omkostningerne til programmerne, herunder også omkostninger til administration, lokaleje etc. Forud for estimeringen af de samfundsøkonomiske gevinster ligger imidlertid et væsentligt forarbejde, hvorfor det samlede undersøgelsesdesign for analysen består af fire faser, jf. Figur 7.1.

Figur 7.1: Undersøgelsesdesign

I den **første fase** afgrænses analysen i forhold til de forventede gevinster og omkostninger, der bør medtages i analysen. Desuden identificeres og beregnes "priser" på de forventede effekter ved programmerne, f.eks. hvad er "prisen" for et døgn i et lukket fængsel? Og hvad udgør besparelsen, hvis programmerne har den tilsigtede effekt på omfanget af ubetingede domme?

I den **anden fase** etableres datagrundlaget til analysen. På baggrund heraf estimeres de forventede (økonomiske) livsforløb for målgruppen opgjort ved det forventede nettobidrag til samfundet pr. alderstrin. Disse livsforløb udtrykker basisscenerierne i analysen, hvilket vil sige de livsforløb, som vi forventer, at deltagerne ville have haft, hvis de ikke havde deltaget i programmerne. Ved at korrigere livsforløbene i basisscenerierne med de forventede effekter af programmerne omregnet til ændringer i nettobidragene pr. alderstrin, er det muligt at estimere de forventede økonomiske gevinster ved programmerne som den tilbagediskonterede værdi af forskellen mellem nettobidragene i basissceneriet og i det alternative scenarie.

Netop de forventede effekter ved programmerne er i fokus i den **tredje fase** i analysen. Hovedaktiviteten i den tredje fase er således et omfattende litteraturstudie af erfaringer med lignende programmer i Danmark såvel som i udlandet. Resultaterne fra tidligere studier "oversættes" til konkrete effekter, der kan udtrykkes som en ændring i det forventede nettobidrag pr. alderstrin til brug i analysen (mere herom i kapitel **Fejl! Henvisningskilde ikke fundet.**).

I den **fjerde fase** foretages cost-benefit analysen, og resultaterne præsenteres.

I det følgende knyttes en række uddybende bemærkninger til centrale dele af undersøgelsesdesignet. Det skal i den forbindelse bemærkes, at der foretages separate analyser for de to programmer, Exit og DKS+, men tilgangen er identisk.

Afgrænsning af gevinster og omkostninger

Afgrænsningen af gevinster og omkostninger i den samfundsøkonomiske analyse af de to programmer er styret af ønsket om at sandsynliggøre de forventede besparelser på de kommunale og statslige budgetter såvel som det privatøkonomiske afkast for deltageren selv. Som nævnt indebærer det, at analysen anlægger en konservativ tilgang, da gevinster, som ikke kan aflæses i de kommunale eller statslige regnskaber, eller som ikke påvirker deltagerens private økonomi, ikke medtages.

Omkostninger

Omkostninger forbundet med de to programmer indeholder både de direkte økonomiske omkostninger samt de mere indirekte omkostninger. Følgende omkostninger indgår i analysen:

- ⇒ **Direkte omkostninger**
 - Hjælp og rådgivning til deltagere
- ⇒ **Indirekte omkostninger**
 - Ledelse, it, husleje, osv.

For en nærmere beskrivelse af størrelsen af programomkostningerne henvises til afsnit 0.

Forventede gevinster

Udgangspunktet for afgrænsningen af de forventede gevinster, som følge af de to programmer, er de dokumenterede effekter ved kriminalpræventive indsatser, som tidligere studier har identificeret. Det skal endvidere understreges, at der kun medtages effekter, som samtidig kan omsættes til direkte økonomiske gevinster, jf. indledningen på nærværende afsnit. Således kan de forventede gevinster ved de to programmer kort benævnes som:

- ⇒ **Kriminalitet:** Reduceret kriminalitet
- ⇒ **Sundhed:** Bedre sundhedstilstand, herunder færre psykiske problemer
- ⇒ **Beskæftigelse:** Øgede skatteindtægter fra arbejdsindkomst – og dermed reducerede omkostninger til overførselsindkomster
- ⇒ **Uddannelse:** Øgede skatteindtægter fra arbejdsindkomst som følge af et højere uddannelsesniveaue og dermed bedre arbejdsmarkedstilnytning.

I Bilag uddybes definitionerne af gevinster og omkostninger i analysen.

Livsforløb

En del af de forventede effekter ved programmerne er, som nævnt, af en sådan karakter, at de formodes at få betydning for såvel deltagernes privatøkonomi som for samfundsøkonomien i flere år efter programdeltagelse. Dette drejer sig blandt andet om de forventede effekter i form af et højere uddannelsesniveau, der alt andet lige forventes at føre til en øget sandsynlighed for en stabil arbejdsmarkedstilknytning og dermed en relativt højere lønindkomst. Således baserer den samfundsøkonomiske analyse sig på en livsforløbsbetragtning. Ved at følge deltagerne over tid, blandt andet i forhold til uddannelse, beskæftigelse og kriminalitet, er det muligt at beregne deltagernes gennemsnitlige forventede nettobidrag til samfundet i udgangssituationen, dvs. såfremt de ikke havde deltaget i programmerne. Afhængigt af de estimerede effekter ved programmerne vil dette nettobidrag blive ændret, hvorved de forventede gevinster af programmerne kan beregnes.

En hovedudfordring i forhold til anlæggelsen af en livsforløbsbetragtning er i det konkrete tilfælde de relativt få deltagere i de to programmer (61 i Exit og 47 i DKS+) og de relativt få alderstrin, som deltagerne dækker (18-25 år). For at estimere gevinsterne over hele livsforløbet er det nødvendigt at etablere en målgruppe, der dækker personer i alle alderstrin fra 0-64 år. Denne målgruppe tæller personer i befolkningen generelt, der ligner programdeltagerne på deres kriminalitetshistorik, hvilket vil sige personer, som har haft mindst lige så mange ubetingede domme, som programdeltagerne i gennemsnit har haft.

Det skal således bemærkes, at der kun opstilles ét livsforløb, som det forventes, at de unge i begge programmer ville have fulgt, hvis de ikke havde deltaget i programmet.

For at sikre at målgruppen og kontrolgruppen ligner hinanden mest muligt, ville det være hensigtsmæssigt at matche programdeltagerne med målgruppen på en række andre karakteristika end kriminalitet, f.eks. socioøkonomisk status. Grundet det relativt lave antal programdeltagere i de to programmer har vi imidlertid vurderet, at dette match ikke er den bedste måde til etablering af en målgruppe i det konkrete tilfælde. Der er for stor usikkerhed omkring de beskrivende faktorer for målgruppen til, at disse tegner et repræsentativt billede af målgruppen for programmerne generelt. Dette medfører, at der kan være forskelle på kontrolgruppe og målgruppen, som vi ikke har kontrolleret for.

For at undersøge gyldigheden af approksimation af målgruppen, der alene er identificeret på baggrund af personernes kriminalitetshistorik, er der dog foretaget en række tests af ensartetheden mellem målgruppen og programdeltagerne på en række centrale tidsafhængige faktorer som f.eks. køn. Disse tests viser, at målgruppen i en vis udstrækning ligner programdeltagerne i de to programmer, når der tages højde for en række outliers blandt programdeltagerne, som er meget kriminelle og har store træk på det offentlige system. Med andre ord synes personer med samme kriminalitetshistorik som programdeltagerne også at have tilsvarende personlige karakteristika som programdeltagerne.

Endvidere fremgår en række centrale karakteristika på programdeltagerne, hvor outliererne er inkluderet, og den identificerede målgruppe af nedenstående tabel.

Tabel 7-14: Programdeltagerne og målgruppen

Mål	Målgruppen	Kontrolgruppen
Andel mænd	96 pct.	94,7 pct.
Andel vestlige og ikke-vestlige	77 pct.	-
Antal voldsforbrydelser 1980-2011	5,5	2,3
Antal frihedsstraffe 1980-2011	2,4	5,2
Kontanthjælpsandel	24,8 pct.	8,7 pct.
Andel på SU	22,2 pct.	6,0 pct.
Lønindkomst 2010	16.839	117.801
Samlet bruttohonorar til læger 2011	756	1.456
Udgifter til indlæggelse 2010	14.116	2.857
Udgifter til ambulans behandling 2010	3.700	1.450

Generelt bekræfter tallene, at programdeltagerne er relativt "hårde" kriminelle, som har en løsere arbejdsmarkedstilknytning. Målgruppen har relativt flere domme men relativt færre voldsdomme. Endvidere modtager målgruppen generelt flere offentlige overførelser fra det offentlige og har lavere lønindkomst.

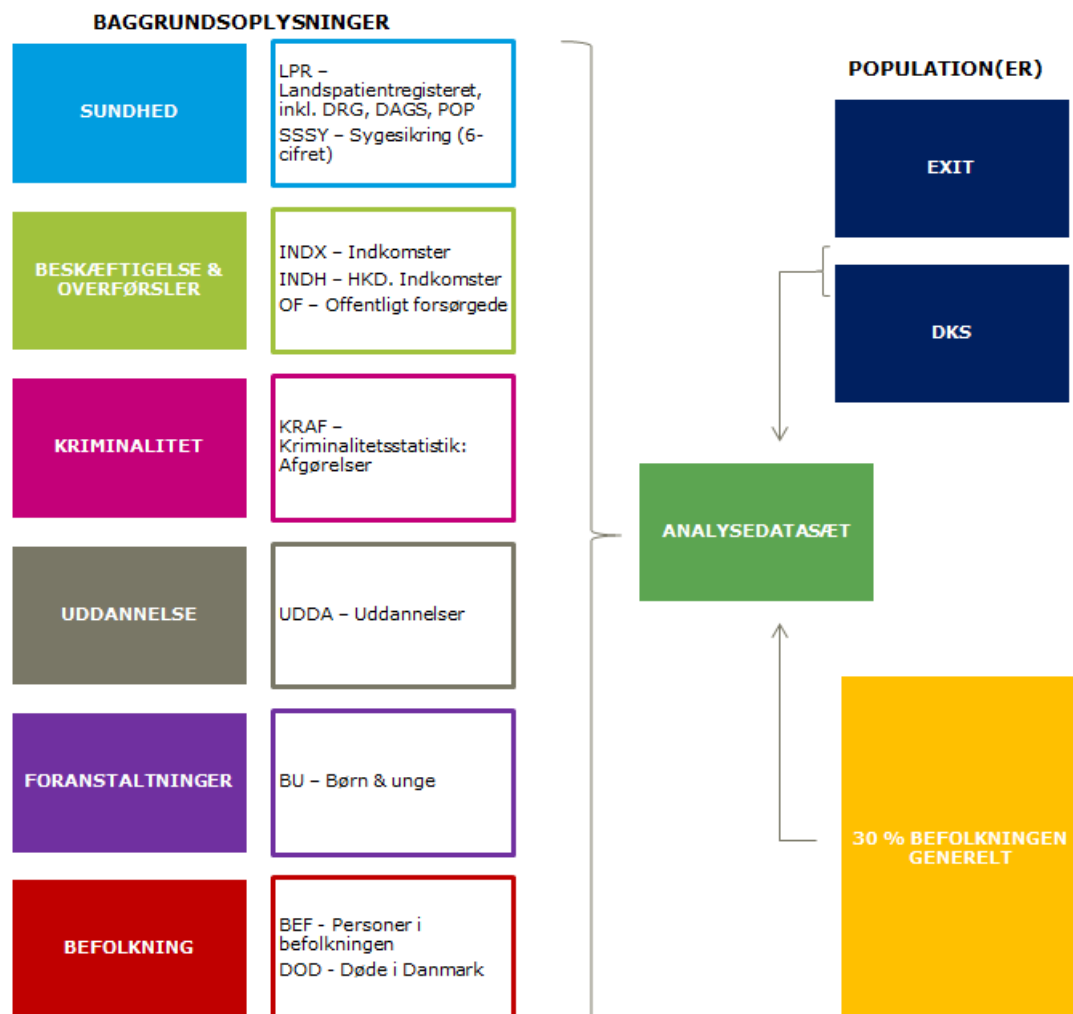
Således vil den anvendte målgruppen formentligt undervurdere de samfundsøkonomiske omkostninger ved programdeltagerne i udgangssituationen. Dette medfører, at cost benefit analysen formentligt undervurderer de samfundsøkonomiske gevinster, idet effekterne opgøres som en procentvis ændring af basisforløbet.

Datagrundlag

Udgangspunktet for den samfundsøkonomiske analyse er, som nævnt, registerdata fra Danmarks Statistiks registre. Med cpr-nummeret som nøgle er der etableret en database, hvor informationer fra forskellige relevante registre er sammenkoblet. På baggrund heraf er der dannet et analysedatasæt for henholdsvis indsatsgruppen og kontrolgruppen til brug for estimering af de forventede livsforløb i basisscenariet. For programdeltagerne kan det forventede livsforløb i basisscenariet sidestilles med det livsforløb, vi forventer, at de ville have haft, hvis de ikke havde deltaget i programmet.

Figur 7.2 viser en illustration af indholdet i databasen, herunder de anvendte registre. Udover registre fra Danmarks Statistik er der anvendt oplysninger fra Københavns Kommunes interne systemer. Mere specifikt er cpr-nummeroplysningerne blevet anvendt til at identificere den potentielle målgruppe for indsatserne.

Figur 7.2: Database

BILAG 2

NATIONAL OG INTERNATIONAL VIDEN OG EVIDENS

Studierne, som præsenteres herunder, er studier, som fokuserer på samme effektmål, som de to programmer Socialforvaltningen gennemfører, dvs. studier, som ser på beskæftigelsesgrad, recidiv samt uddannelsesniveau for kriminelle unge.

Af nedenstående tabel ses det, at til trods for, at det ikke har været muligt at identificere studier af programmer, der er identiske med de to kriminalpræventive indsatser under Socialforvaltningen, så findes der flere studier, der effektvurderer indsatser for en sammenlignelig målgruppe.

I litteraturgennemgangen er medtaget følgende studier:

Studie	Målgruppe	Indsats	Dokumenterede effekter	Design
<i>National Job Corps Study: the Impacts of Job Corps on Participants' Employment and Related Outcomes.</i> (Schochet et al. 2001).	Udsatte unge i alderen 16-24 år.	Programmet består af uddannelse, boligstøtte, sundhedsprogrammer, vejledning og jobformidlingsvejledning. Derudover er der også personlig udvikling og vejledning. Job Corps tilbyder karriererådgivning og støtte til overgang for elever, som har gennemført programmet, i op til 12 måneder efter afslutningen.	Beskæftigelse: Programdeltagernes indkomst var ved år 4 efter programafslutning 12 pct. højere, end hvis de ikke havde været en del af programmet. For de 20-24 årige steg indkomsten med 24 pct. Uddannelse: Af dem, som ikke havde et high school diplom, har 42 pct. af programdeltagerne opnået dette, og 27 pct. af kontrolgruppedeltagerne har opnået af få dette, dvs. en forskel på 15 pct.-point. Recidiv: Derudover faldt arrestationsraten med 14 pct. samt afsoningsraten med 26 pct. ved programopfølgningen. Sundhed: Programdeltagernes helbred bliver bedre som følge af deltagelse, svarende til 19 pct. reduktion i antallet, som angiver, at de har et fair eller dårligt helbred sammenlignet med kontrolgruppen.	Kontrolgruppestudie med opfølgende interviews 12, 30 og 48 måneder efter programafslutning.
<i>Boys & Girls Clubs of America's Approach to Gang Prevention and Intervention</i> (Arbreton & McClanahan 2002).	Unge, som enten er i risiko for at blive bandemedlemmer, eller som allerede er bandemedlemmer. Primært i alderen 13-18 år.	Evalueringen inkluderer 21 drenge- og pigeclubber (932 unge), som anvender en forebyggende tilgang (GPTTO) målrettet unge, som har risikofaktorer forbundet med bandeinvolvering, og tre klubber (104 unge), som er interventionsbaserede (GITTO), og som er målrettet unge, som allerede er bandemedlemmer. Programmerne er opbygget omkring fire komponenter. Lokalområdet skal være opbyggende. Målgruppen skal rekrutteres. Programmerne skal adressere de unges specifikke behov, både gennem programmerne og gennem aktiviteter i klubberne. Der skal være individuelle case managere inden for fire områder: Lovgivning, skole, familie og klub.	Uddannelse: Deltagerne får efter programdeltagelse bedre skoleresultater. Recidiv: Resultaterne fra programmerne understøtter ligeledes, at programdeltagerne får mindre kontakt med retssystemet, samt at deres sociale relationer forbedres.	Kontrolgruppestudie, samt før-/eftermåling.
<i>Evidence-Based Public Policy Options to Reduce Future Prison Construction, Criminal Justice Costs, and Crime Rates</i> (Aos et al. 2006).	Metaanalysen bygger på flere forskellige programmer omhandlende reduktion af recidiv.	Metaanalysen bygger på tre studier omhandlende uddannelsesprogrammer for unge og fire studier omhandlende adfærdsprogrammer for unge.	Recidiv: Uddannelsesprogrammer for mindreårige har en signifikant effektstørrelse, hvor deres risiko for recidiv falder med 17,5 pct. Derudover har adfærdsprogrammer mod mindreårige en positiv effekt på deres risiko for at recidiverer (-8,2 pct.).	Metaanalyse.

Studie	Målgruppe	Indsats	Dokumenterede effekter	Design
<i>2010-11 Evaluation of the Youth Gang Prevention Fund Program.</i>	En samlet evaluering af 19 programmer adresseret mod ungdomsbander.	19 programmer er en del af evalueringen. Overordnet fokuseres der på life skill træning og personlig udvikling, beskæftigelsesfærdigheder, støtte og vejledning samt uddannelsesaktiviteter.	I syv af de 19 programmer er der positive ændringer på tværs af flere risikofaktorer. Det er blandt andet om anti-social adfærd, mangel på fastholdelse af uddannelse og arbejde, vedvarende misbrug, vold samt kriminel adfærd. Recidiv: Tre projekter angiver niveauet for ungdomsbandeinvolvering. To af disse viser tidlige resultater, da hhv. 72 pct. og 78 pct. af programdeltagerne har forladt deres bander. Det sidste projekt er mindre succesfuldt, da 12 ud af 20 deltagerer (60 pct.) er blevet i deres bande, og de andre stadig har høj risiko for at blive involveret i en bande. For de resterende 16 projekter er det enten for tidligt at konkludere noget, eller de har kun haft forebyggende aktiviteter.	Evaluering af 19 forskellige programmer.
<i>Evidence-based Public Policy Options to Reduce Crime and Criminal Justice Cost: Implications in Washington State</i> (Drake et al. 2009).	Metaanalysen bygger på flere forskellige programmer målrettet reduktion af recidiv.	Metaanalysen bygger på tre studier omhandlende uddannelsesprogrammer, og tre studier omhandlende "life skills education". Derudover er der fire studier om adfærdsprogrammer, og otte studier om kognitive adfærdsprogrammer. Programmerne effektmåles i forhold til recidiv.	Metaanalysen viser, at uddannelsesprogrammerne er med til at sænke recidiv med 19,4 pct., life skills education reducerer recidiv med 2,5 pct., adfærdsprogrammer med 7,6 pct., og kognitive adfærdsprogrammer reducerer recidiv med 2,6 pct.	Metaanalyse.
<i>Reducing Drug Use, Human Immunodeficiency Virus Risk, and Recidivism Among Young Men Leaving Jail: Evaluation of the REAL MEN Re-entry Program</i> (Freudenberg et al, 2010).	Unge indsatte mænd (16-19 år) i New York.	"REAL MEN" (Returning Educated African American and Latino Men to Enriched Neighborhoods) er et kombineret fængsels- og community-program, der søger at reducere kriminalitet og stofmisbrug samt forbedre deltagernes uddannelses-/beskæftigelsesmæssige udsigter.	Statistisk signifikante forskelle (0,05-niveau): Sandsynligheden for alkohol- eller stofafhængighed var 48 pct. lavere for deltagerne end for kontrolgruppen; sandsynligheden for brug af hårde stoffer var 83,8 pct. lavere.	Randomiseret udvælgelse af deltagere og sammenligning med kontrolgruppe. Logistisk regression.

Studie	Målgruppe	Indsats	Dokumenterede effekter	Design
<i>'Evaluering af projekt Job og uddannelse for varetægtsfængslede unge - JUVU August 2010 – december 2011'</i> (Windfeldt 2012).	Målgruppen for projektet er unge københavnere fra 18 til og med det fyldte 24. år, der er varetægtsfængslede i de københavnske fængsler.	Job og Uddannelse for Varetægtsfængslede Unge (JUVU), er et samarbejdsprojekt mellem Københavns Kommune og Københavns Fængsler. De unge tilbydes således to til tre samtaler med henblik på systematisk motivation og afklaring i forhold til arbejde og uddannelse. Samtalerne munder ud i, at en jobkonsulent fra Jobcenter København, Skelbækgade, en socialrådgiver fra Københavns Fængsler og den unge i samarbejde laver en Job- og uddannelsesplan, som forpligter den unge, og lægger strategien for den unges liv efter løsladelse.	Evalueringen viser, at mindst 50 pct. af de unge, der har modtaget tilbuddet, og som løslades, fremmøder hos den planlagte kontaktperson i jobcentret, uddannelsesinstitutionen eller lignende efter løsladelse fra varetægtsfængslingen, samt at mindst 25 pct. af de unge, som er fremmødt efter varetægtsfængslingen, er fastholdt i positiv kontakt med jobcentret efter tre måneder fra løsladelsen og er ikke vendt tilbage i varetægtsfængsling.	Evaluering.
<i>Evaluering af projekt High:five</i> (Rambøll 2012).	Målgruppen for High:five blev oprindeligt fastlagt til at være unge mellem 15 og 25 år, som: <ul style="list-style-type: none"> • Er kendt af politiet, men endnu ikke dømt for lovovertrædelser • Har begået småkriminalitet og derfor har en plettet straffeattest • Afsoner eller netop har afsonet en fængselsstraf. 	Formål at etablere job og/eller uddannelsespladser til unge, der er i fare for marginalisering på grund af kriminalitet.	For unge, der er kommet ind i projektet i forbindelse med afsoning af en dom, er selvforsørgelsesgraden større end en sammenlignelig kontrolgruppe; konkret 2 procentpoint højere, stigende til 3 procentpoint i 2011. Den gennemsnitslige selvforsørgelsesgrad for gruppen er på 59 pct. det første år efter etableringen af job- eller uddannelsesmatch.	Kvasi-eksperimentelt effektstudie.
<i>"Kartlægning av samverkansinterventioner med syfte att motverka en kriminell livsstil bland unge"</i> (Den svenske socialstyrelse 2012).	Programmerne er målrettet teenagere og unge voksne, med det formål at modvirke en kriminell livsstil, herunder unge som ønsker at komme ud af deres kriminelle netværk.	Dog er fokus på en beskrivende og klassificerende kortlægning af de forskellige interventioner, som ikke nødvendigvis er understøttet af omfattende evidens, hvormed der må tages visse forbehold. Dertil kommer, at interventionernes forløb og det tværsektorielle samarbejde ikke nødvendigvis er identisk med de to danske programmer. Kriminalpræventive og tværsektorielle interventioner.	Undersøgelsen konkluderer, at: <ul style="list-style-type: none"> • I 22 ud af 37 studier var resultaterne det samme for interventions- og kontrolgruppen (77 pct.) • I 7 ud af 27 studier kunne man se en mindskelse af "alvorlighedsgraden" mellem de to grupper (26 pct.) • I 3 ud af 14 studier kan der ses en forbedring i forhold til lovovertrædelser/hård kriminalitet, herunder voldsdomme mellem intervention og kontrol. 	

Studie	Målgruppe	Indsats	Dokumenterede effekter	Design
<i>Oppfølgingsteam for unge lovbyggere</i> (Kvillo & Wendelborg 2009).	Deltagerne er primært unge mellem 15 og 18 år, som er kriminelle eller kriminalitetstruede.		Frafaldsprocent i de fire projekter er mellem 5-15 pct. Forskningsrapporten præsenterer forskellige risikovurderinger (opgivet i pct.) og beskyttelsesfaktorer (opgivet i pct.) for tilbagefald iht. specifikke faktorer, såsom ressourcestærkt netværk, tidligere kriminalitet, voldsdom, familieforhold, uddannelsesniveau, osv. (disse faktorer kan sidestilles de statiske og dynamiske faktorer i afsnit 3.1). I samme periode er recidiv registreret til, at 25,3 pct. af de unge begår nye voldshandlinger, 43,7 pct. af de unge begår nye ikke-voldelige kriminelle handlinger, og 55,2 pct. af de unge er ikke registreret for lovovertrædelser.	Evaluering af fire kriminalpræventive programmer.
<i>Systematic review and metaanalysis of interventions relevant for young offenders with mood disorders, anxiety disorders, or self-harm</i> (Townsend et al 2010).	Unge kriminelle (gruppegennemsnit ikke over 19 år).	Kognitiv adfærdsterapi.	Psykiske lidelser: Studiet fandt, at personer, der gennemgik (gruppebaseret) kognitiv adfærdsterapi, havde mindskede symptomer på depression i forhold til kontrolgruppen, der havde gennemgået en normal behandling.	Systematisk review og metaanalyse.
<i>Treating Offenders With Mental Illness: A Research Synthesis</i> (Morgan et al 2012).	Kriminelle med sindslidelser.	En lang række typer indsatser rettet mod behandling af sindslidende kriminelle: Medicinering, psykosociale interventioner, psykoedukation og kombinationer af disse.	Sindstilstand: 15 af studierne viste positive effekter på den generelle sindstilstand; 6 studier fandt, at deltagerne blev bedre til at "cope" med deres sygdom; 6 studier fandt en positiv effekt på institutionel tilpasning. Recidiv: På baggrund af studierne kunne der ikke drages sikre konklusioner for kriminel og psykiatrisk recidiv – men data indikerer en positiv effekt på disse. Den generelle konklusion er, at behandling af sindslidende kriminelle effektivt reducerer symptomer, øger evnen til at håndtere egne symptomer og forbedrer den sociale og institutionelle funktionsevne.	Systematisk review af 26 studier.

BILAG 3 BESKRIVELSE AF INDSATSERNE

EXIT programmet

Karakteren af og målet med indsatsen

EXIT programmet er en del af indsatsen i EKP – Enheden for kriminalpræventive indsatser i Københavns kommune. Indsatsen er et formelt samarbejde mellem BIF, BUF og SOF og er koordineret af en styregruppe med repræsentanter fra de tre forvaltninger. Programledelsen ligger i SOF, og alle tre forvaltninger stiller medarbejdere til rådighed, som finansieres af programmet.

Indsatsen i Exit-programmet retter sig mod borgere, som ønsker at komme ud af alvorlig eller personfarlig kriminalitet relateret til specifikke grupperinger. Målgruppen er borgere, der deltager i faste kriminelle strukturer, dvs. bander og bandelignende grupperinger. Konkret henvender Exit-programmet sig direkte til de unge, der kan betegnes "soldater", dem der over en længere periode og med regelmæssighed udfører konkrete og alvorlige kriminelle handlinger som en del af den kriminelle grupperings aktiviteter. Indsatsen sigter efter at gøre den enkelte unge til aktør i eget liv, ved at styrke borgerens muligheder og egne handlekompetencer.

Exit henvender sig til unge, der:

- er involveret i alvorlig eller personfarlig kriminalitet eller er i fare for at blive det
- deltager aktivt i en bande eller bandelignende gruppering
- står uden arbejde og uddannelse, og har svært ved at tilpasse sig "normalsystemet",
- har behov for en særlig indsats og,
- er stærkt motiverede for at lægge kriminalitet bag sig,
- har potentiale til at lave en positiv forandring i deres liv indenfor en relativ begrænset tidsperiode,
- selv ønsker at deltage i programmet.

Exit-programmet henvender sig ikke til unge, der:

- har så alvorlig psykisk sygdom, at den overskygger kriminaliteten og potentialet for forandring
- har et alvorligt misbrug, der står i vejen for potentialet for forandring, og ikke ønsker at indgå i misbrugsbehandling
- ikke har adresse i København og ikke har betalingstilsagn fra sin kommune

De forventede resultater for indsatsen i EXIT er på:

- kort sigt, at borgeren bliver motiveret for vejledning
- mellemlangt sigt, at der opnås en positiv udvikling på primærdimensionernes og andre tilværelsesdimensionerne der er i fokus for den enkelte borger

- på langt sigt, at flere borgere er i uddannelse eller beskæftigelse og færre borgere har nye sigtelser eller domme for alvorlig eller/og personfarlig kriminalitet.

Programbaseret indsats på tværs af forvaltninger

Exit-programmet er et formelt samarbejde mellem BIF (Jobcenter Skelbækgade), BUF (UU København) og SOF (18+ enheden). De tre forvaltninger varetager vejledning indenfor eget ressort, og varetager sammen udviklingsarbejdet med den unge. Derudover arbejder BIF ved en virksomhedskonsulent for at finde beskæftigelsesmuligheder til borgerne i Exit-programmet.

De tilknyttede vejledere fra de tre forvaltninger, BIF, BUF og SOF skaber en optimeret indgang til normalsystemet med en koncentreret kortvarig indsats overfor borgere, der er stærkt motiverede for at forlade en kriminell tilværelse i forbindelse med en gruppering.

EXIT er programbaseret og består af:

- Tværfaglig helhedsorienteret vejledning med særligt fokus på uddannelse og beskæftigelse
- Personlig udvikling (aktør i eget liv og motivation)
- Helt overordnet er formålet med indsatsen at give borgeren i programmet en helhedsorienteret tværfaglig indsats med tæt opfølgning og praktisk og personlig støtte i forhold til "normalsystemet" i Københavns kommune. Programmet tilbyder således en særlig optimeret indgang til kommunens normalsystem. Indsatsen i Exit-programmet består overordnet af to spor, vejledning og udvikling som bredt skal afklare og understøtte motivation til forandring og skabe rammerne for forandring.

Fokusområderne for dette arbejde er primært:

- Kriminalitet
- Uddannelse og beskæftigelse
- Bolig
- Økonomi

Der arbejdes endvidere med borgerens øvrige tilværelsesdimensioner (det kan variere i hvilken grad den enkelte borger fokuserer på en eller flere af dimensionerne):

- Familie og socialt netværk
- Interesser og fritid
- Fysisk helbred
- Psykisk helbred
- Brug af alkohol og stoffer
- Oplevet vold eller trusler om vold

I perioden 2010-2011 fokuserede indsatsen på at lære målgruppen at kende og udvikle et systematisk og struktureret program- og dokumentationskoncept ud fra eksisterende og tilgængelig viden om evidens i arbejdet med målgruppen. Dette kaldes også version 1 af indsatsen.

Primo januar 2012 ændrede indsatsen sig til et decideret manualbaseret program opdelt i faser og med tydelig struktur for løbende kvalitetssikring – og udvikling. Dette kaldes også version 2 af indsatsen – eller nu programmet.

Elementer og metoder i EXIT

Exit-programmet består af disse grundlæggende elementer og metoder:

- Programmet sikrer, med den fælles indsats på tværs af de tre forvaltninger, den unge et helhedssyn i indgangen til det kommunale normalsystem. Det er ønsket at tænke ud af boksen og benytte normalsystemet så effektivt som muligt for at møde de unges særlige behov og skabe den udvikling, som ikke tidligere er opnået.
- I programmet bliver hver ung, som det første, tilknyttet et tema af vejledere med repræsentanter fra de tre forvaltninger. Den ene udpeges som primær kontaktperson. Teamet har til opgave at samle trådene i den unges sag, internt såvel som eksternt, og sikre, at den unges ønske om at ændre sin tilværelse støttes med helhedsorienterede indsatser rundt i systemet, hvor alle relevante parter arbejder i samme retning på tværs af faglige og organisatoriske skel.
- Programmet tilbyder den unge systematiske udviklings- og vejledningsforløb, der skal medvirke til at fastholde de unges motivation og sikre, at der tages hånd om de unges kognitive og følelsesmæssige barrierer, Der er tale om en borgercentrering som sikres gennem en coachende tilgang og motiverende samtaler. Der er ligeledes tale om en selv-evaluerende tilgang via registrering af forandring på forandringskompasset og en efterfølgende dialog og refleksion omkring dette.
- Det er målet, at vejlederne tager udgangspunkt i, hvor borgeren aktuelt er i erkendelsen af, og i motivationen for at forandre, egen livssituation. Samtidig er det vigtigt, at der skabes en tillidsfuld relation eller arbejdsalliance imellem vejleder og borger. Der er evidens for, at et gensidigt tillidsforhold, udover at kunne sikre en ordentlig og ligeværdig dialog, er afgørende for borgerens motivation til at forandre sin egen livssituation. Det er endvidere forskningsmæssigt påvist, at effektiviteten af indsatser hænger nøje sammen med indsatsens intensitet og at tæt opfølgning således er helt central for indsatsens succes.
- Der er primært fokus på at borgeren får fodfæste på uddannelses- og beskæftigelsesområdet og at den alvorlige og personfarlige kriminalitet stopper
- Programmets virksomhedskonsulent varetager kontakten til virksomhederne og indgår aftaler om uddannelsesstillinger, løntilskud og ordinær beskæftigelse til de enkelte unge, hvor det er relevant.
- Der arbejdes med koordinering med eksterne aktører omkring de konkrete udviklingsønsker og mål
- Der arbejdes endvidere med, at borgeren gennemfører et udviklingsforløb, hvor borgeren gennemgår en personlig udvikling. I udviklingsdelen fokuseres der således på borgerens motivation og kompetenceudvikling med aktiviteter baseret på udviklingsmål inden for fritid, livshåndteringskompetencer og faglige kompetencer (herunder uddannelse og beskæftigelse).
- Programmet fokuserer således på at sikre en forsat motivation til forandring, hvor borgeren får greb om tilværelsen og bliver aktør i eget liv. På denne måde skabes basis for en distancering fra den kriminelle livsførsel
- Endvidere kan kompetenceudviklingen også bestå af et tilværelsespsykologisk forløb - Tilværelsespsykologi er et kognitivt system, hvor borgerens fokus rettes mod, hvad det vil sige at være aktør i eget liv, at have et godt greb om egen og fælles tilværelse, samt hvilke almen-menneskelige tilværelseskompetencer, der ligger til grund herfor. Metoden er evidensbaseret og støtter borgeren i sin personlige udvikling.

- Der iværksættes desuden aktiviteter for eller sammen med den unge, der skal støtte op om en faglig kompetenceudvikling (fx lektiehjælp), personlig udvikling eller fremme udviklingen af et aktivt fritidsliv.
- Programmet arbejder med mål på kort, mellemlangt og lang sigt (se ovenfor under formål og målsætninger med programmet)
- Indsatsen i Exit-programmet består af fem faser; en visitationsfase, en introfase, en vejlednings- og udviklingsfase, en outrofase og en opfølgingsfase.
- Programmet tilbyder tæt opfølgning i form af samtaler minimum en gang ugentligt og derudover støtte til de unge, når de har brug for det.
- Et forløb i Exit kan maksimum have en varighed af 12 måneder, i gennemsnit seks.

KIV programmet

Karakteren af og målet med indsatsen

Kriminalpræventiv indsats for unge voksne (KIV) er en del af indsatsen i EKP – Enheden for Kriminalpræventive indsatser i Københavns kommune. Indsatsen er placeret under Mål- og Rammekontoret for børn og familier under Socialforvaltningen.

Indsatsen i KIV retter sig mod borgere der har været eller er involveret i alvorlig og/eller personfarlig kriminalitet.

KIV henvender sig til unge, der:

- er involveret i alvorlig eller personfarlig kriminalitet eller er i fare for at blive det
- står uden arbejde og uddannelse, og har svært ved at tilpasse sig "normalsystemet",
- har behov for en særlig indsats og,
- er motiverede for at lægge kriminalitet bag sig,
- har potentiale til at lave en positiv forandring i deres liv,
- selv ønsker at deltage i programmet.

KIV henvender sig ikke til unge, der:

- har så alvorlig psykisk sygdom, at den overskygger kriminaliteten og potentialet for forandring
- har et alvorligt misbrug, der står i vejen for potentialet for forandring, og ikke ønsker at indgå i misbrugsbehandling
- ikke har adresse i København og ikke har betalingstilsagn fra sin kommune

Det overordnede formål med KIV er, ved hjælp af en specialiseret social indsats, at forebygge kriminalitet blandt unge 18-25-årige. KIV støtter derfor på en række sociale dimensioner de unge i at forlade den kriminelle livsførelse. Indsatsen skal støtte de unges muligheder for et liv, hvor de udnytter deres potentialer og bidrager positivt til samfundet.

De forventede resultater for indsatsen i KIV er på:

- kort sigt, at borgeren bliver motiveret for vejledning
- mellemlangt sigt, at der opnås en positiv udvikling på tilværelsesdimensionerne, der er i fokus for den enkelte borger
- på langt sigt, at færre borgere har nye sigtelser eller domme for alvorlig eller/og personfarlig kriminalitet.

Programbaseret socialfaglig indsats

I forhold til kommunens egne tilbud er der især et tæt samarbejde med UU i Børne- og Ungeforvaltningen og med Jobcenteret i Beskæftigelses – og Integrationsforvaltningen.

I den sammenhæng samarbejder vejlederne i EKP bl.a. med Jobcentret for at give den enkelte borger mulighed for at dygtiggøre sig gennem praktik, job med løntilskud og lignende. Vejlederne

i EKP kan også tage kontakt til borgerens personlige U&U vejleder med henblik på sammen med den unge at drøfte en mulig uddannelsesvej.

KIV er programbaseret og består af en helhedsorienteret socialfaglig indsats indenfor borgerens udviklingsområder. Indsatsen sigter efter at gøre den enkelte unge til aktør i eget liv ved at styrke borgerens muligheder og egne handlekompetencer, bl.a. gennem:

- Motivationsarbejde
- Praktisk træning og læring,
- Personlig udvikling, gennem samtaler og aktiviteter
- Afklaring af ressourcer og barrierer
- Afklaring af muligheder i forhold til uddannelse/beskæftigelse
- Fremme af uddannelses- og beskæftigelsesmæssige kompetencer
- Koordination af borgerens sag, dvs. tæt kontakt og samarbejde med andre relevante myndigheder og samarbejdspartnere.

Borgerens udviklingsområder kan ligge inden for følgende tilværelsesdimensioner (det varierer i hvilken grad, der for den enkelte borger fokuseres på de enkelte dimensioner):

- Bolig (altid)
- Økonomi (altid)
- Beskæftigelse og uddannelse (altid)
- Familie og socialt netværk
- Interesser og fritid
- Fysisk helbred
- Psykisk helbred
- Brug af alkohol og stoffer
- Oplevet vold eller trusler om vold
- Kriminalitet

I perioden 2010-2011 fokuserede indsatsen på at lære målgruppen at kende og udvikle et systematisk og struktureret program- og dokumentationskoncept ud fra eksisterende og tilgængelig viden om evidens i arbejdet med målgruppen. Dette kaldes også version 1 af indsatsen.

Primo januar 2012 ændrede indsatsen sig til et decideret manualbaseret program opdelt i faser og med tydelig struktur for løbende kvalitetssikring – og udvikling. Dette kaldes også version 2 af indsatsen – eller nu programmet.

Elementer og metoder i KIV

KIV består mere specifikt af følgende elementer og metoder:

- Programmet ønsker at sikre en forsat motivation til forandring, hvor borgeren får greb om tilværelsen og bliver aktør i eget liv. På denne måde skabes basis for en distancering fra den kriminelle livsførsel
- Programmet skal sikre den unge en helhedsorienteret vejledning i mulighederne indenfor det kommunale "normalsystem" og andre relevante myndigheder - herunder at skabe selve kontakten til de relevante dele af kommunen. Det er ønsket at tænke ud af boksen og benytte normalsystemet så effektivt som muligt for at møde de unges særlige behov og skabe den udvikling, som ikke tidligere er opnået.
- I programmet bliver hver ung, som det første, tilknyttet 2 socialfaglige vejledere, der fungerer som de primære koordinerende støttepersoner. Vejlederne har til opgave at samle trådene i den unges sag, internt såvel som eksternt, og sikre, at den unges ønske om at ændre sin tilværelse støttes med helhedsorienterede indsatser rundt i systemet, hvor alle relevante parter arbejder i samme retning på tværs af faglige og organisatoriske skel.
- Programmet tilbyder de unge systematiske programforløb, der skal medvirke til at fastholde de unges motivation. Der er tale om en borgercentrering, som sikres gennem en coachende tilgang og motiverende samtaler. Det er endvidere målet, at vejlederne tager udgangspunkt i, hvor borgeren aktuelt er i erkendelsen af, og i motivationen for at forandre, egen livssituation (jf. forandringscirklen, som indgår i forandringsteorien). Samtidig er det vigtigt, at der skabes en tillidsfuld relation eller arbejdsalliance imellem vejleder og borger. Der er evidens for, at et gensidigt tillidsforhold, udover at kunne sikre en ordent-

lig og ligeværdig dialog, er afgørende for borgerens motivation til at forandre sin egen livssituation. Det er endvidere forskningsmæssigt påvist, at effektiviteten af indsatser hænger nøje sammen med indsatsens intensitet og at tæt opfølgning således er helt central for indsatsens succes.

- Der er ligeledes tale om en selvevaluerende tilgang via registrering af forandring på forandringskompasset og en efterfølgende dialog og refleksion omkring dette. Forandringskompasset bruges i samtalerne, når det er aktuelt, til at visualisere en forandringsproces, den unge har gennemgået over en periode, eller til at vise et øjebliksbillede af den unges placering på forandringsskalaen i forhold til de 10 tilværelsesdimensioner (jf. de 10 udviklingsområder der er nævnt ovenfor)
- Programmet skal sikre, at der tages hånd om de unges kognitive og følelsesmæssige barrierer, samtidig med at der fokuseres på de af borgeren prioriterede tilværelsesdimensioner.
- Der arbejdes ligeledes, i et udviklingsperspektiv, med Tilværelsespsykologi som er et kognitivt manualbaseret samtalsystem, hvor borgerens fokus rettes mod hvad det vil sige at være aktør i eget liv, at have et godt greb om egen og fælles tilværelse, samt hvilke almen-menneskelige tilværelseskompetencer, der ligger til grund herfor. Metoden er delvist evidensbaseret og støtter borgeren i sin personlige udvikling.
- Der iværksættes desuden aktiviteter for eller sammen med den unge, der skal støtte op om en faglig kompetenceudvikling (fx lektiehjælp), personlig udvikling eller fremme udviklingen af et aktivt fritidsliv.
- Programmet arbejder med mål på kort, mellemlangt og lang sigt (se ovenfor under formål og målsætninger med programmet)
- Programmet tilbyder tæt opfølgning i form af samtaler, aktiviteter og praktisk støtte 1-2 gange ugentligt.

BILAG 4 SKATTESATSER

I fordelingen af de økonomiske gevinster, f.eks. i forbindelse med lønindkomst mellem den offentlige sektor og den enkelte borger, er det afgørende at kende den enkelte borgers skatteforhold. Da dette ikke er praktisk muligt, benyttes i stedet de gennemsnitlige skattesatser for forskellige indkomstintervaller.

Der betales ikke arbejdsmarkedsbidrag af offentlige overførelser men kun af lønindkomst, hvilket gør det nødvendigt at benytte to forskellige skatteberegninger i analysen. For de offentlige overførsler indregnes indkomst- og ejendomsværdiskatten, mens skatten i forbindelse med lønindkomst består af indkomst- og ejendomsværdiskat samt arbejdsmarkedsbidrag.

De gennemsnitlige skatteprocenter inklusive og eksklusive arbejdsmarkedsbidrag for forskellige indkomstintervaller fremgår af Tabel 1.

Tabel 1: Gennemsnitlig skattesats fordelt efter indkomstinterval, 2011

Personlig indkomst før fradrag af AM-bidrag	Indkomstskat og ejendomsværdiskat i pct. af indkomst	Indkomstskat, ejendomsværdiskat og AM-bidrag i pct. af indkomst
Negativ	-	-
0 - 25.000 kr.	9 %	17 %
25.001- 50.000 kr.	4 %	11 %
50.001- 75.000 kr.	12 %	16 %
75.001- 100.000 kr.	19 %	21 %
100.001- 125.000 kr.	23 %	24 %
125.001- 150.000 kr.	26 %	27 %
150.001- 200.000 kr.	26 %	29 %
200.001- 250.000 kr.	26 %	31 %
250.001- 300.000 kr.	26 %	32 %
300.001- 350.000 kr.	26 %	34 %
350.001- 400.000 kr.	27 %	35 %
400.001- 500.000 kr.	29 %	37 %
500.001- 750.000 kr.	33 %	41 %
750.001-1.000.000 kr.	37 %	45 %
Over 1.000.000 kr.	39 %	47 %
Alle skattepligtige	28 %	35 %

Kilde: www.skat.dk (Tabel 1: Skattepligtige personer fordelt efter indkomst) samt egne beregninger.

Tabellen viser f.eks., at personer, der i 2011 modtog offentlige skattepligtige overførsler i intervallet 200.001 kr.-250.000 kr., i gennemsnit betalte ca. 26 pct. i skat, mens lønmodtagere med en lønindkomst i samme interval i gennemsnit betalte ca. 31 pct. skat¹².

Da der er tale om gennemsnitsskattebetalinger, tages der i skatteberegningerne ikke højde for eventuelle forskelle i den skattepligtige indkomst mellem de enkelte personer.

De samlede skatteindtægter fordeler sig mellem kommune og stat. Fordelingen mellem kommune og stat estimeres på baggrund af den gennemsnitlige kommuneskattesats, sundhedsbidraget, bundskattesatsen samt arbejdsmarkedsbidraget. Det antages implicit, at målgruppen maksimalt opnår en årlig indtægt på 389.899 kr. og dermed holder sig under topskatgrænsen¹³. Hvis denne antagelse ikke holder, og målgruppen opnår en årlig indkomst over 389.900 kr., vil fordelingen mellem kommune og stat være anderledes end antaget i denne undersøgelse. Det vil dog ikke have nogen betydning for analysens samlede resultat, men kun for fordelingen af skatteindtægter mellem stat og kommune.

Da der, som nævnt ovenfor, ikke betales arbejdsmarkedsbidrag af offentlige overførsler men kun af lønindkomst, er det nødvendigt at benytte to forskellige fordelingsnøgler for skatteindtægterne mellem kommune og stat.

Af Tabel 2 fremgår fordelingen af skatteindtægter mellem kommune og stat i forbindelse med udbetaling af skattepligtige overførsler.

Tabel 2: Skattesatser samt fordelingen mellem skattetyper (offentlige overførsler)

Element	Skattesats	Fordeling
Kommune (kommuneskat inkl. kirkeskat) ^a	25,7 %	69 %
Stat (sundhedsbidrag)	8 %	21 %
Stat (bundskat)	3,64 %	10 %
Stat (arbejdsmarkedsbidrag) ^b	0 %	0 %

Kilde: www.skat.dk samt egne beregninger.

Note: "a" Opgjort som den gennemsnitlige kommuneskat inkl. kirkeskat.

"b" Arbejdsmarkedsbidraget bruges til finansieringen af statslige foranstaltninger på arbejdsmarkedet.

Af de samlede skattebetalinger tilfalder ca. 69 pct. kommunerne, mens de resterende 31 pct. tilfalder staten. De statslige skatteindtægter fordeler sig mellem bundskat og sundhedsbidrag.

Som for overførslerne opstilles fordelingen af skatteindtægterne mellem kommune og stat i forbindelse med lønindkomst i Tabel 3.

Tabel 3: Skattesatser samt fordelingen mellem skattetyper (lønindkomst)

Element	Skattesats	Fordeling
Kommune (kommuneskat inkl. kirkeskat) ^a	25,7 %	57 %
Stat (sundhedsbidrag)	8 %	18 %
Stat (bundskat)	3,64 %	8 %
Stat (arbejdsmarkedsbidrag) ^b	8 %	18 %

Kilde: www.skat.dk samt egne beregninger.

Note: "a" Opgjort som den gennemsnitlige kommuneskat inkl. kirkeskat.

"b" Arbejdsmarkedsbidraget bruges til finansieringen af statslige foranstaltninger på arbejdsmarkedet.

¹² Forskellen i disse skattesatser kan udelukkende henføres til, at der ikke betales arbejdsmarkedsbidrag af offentlige overførsler.

¹³ Topskatgrænsen er fastsat på baggrund af 2011-reglerne.

Af de samlede skatteindtægter fra lønindkomst går ca. 57 pct. til kommunerne, mens de resterende ca. 43 pct. går til staten, jf. Tabel 3. De statslige skatteindtægter fordeler sig her mellem sundhedsbidrag, bundskat og arbejdsmarkedsbidrag.

BILAG 5

VÆRDISÆTNING AF GEVINSTER/OMKOSTNINGER

I dette bilag beskrives hver af de fem grupper af gevinster og omkostninger:

- ⇒ Kriminalitet
- ⇒ Sundhed
- ⇒ Overførsler
- ⇒ Beskæftigelse og uddannelse
- ⇒ Øvrige generelle omkostninger.

Bilaget indeholder et afsnit for hver af de seks grupper af gevinster og omkostninger. For hver gruppe af gevinst/omkostning indledes der med en afgrænsning af, hvilke elementer der indgår i analysen. Efter afgrænsningen præsenteres værdisætningen for de enkelte elementer.

Grundlæggende er der anvendt to metoder til værdisætning af gevinster og omkostninger. Den ene metode tager udgangspunkt i en enhedspris (f.eks. prisen pr. voldsdom eller på et år med kontanthjælp), som derefter ganges med en gennemsnitlig mængde (fx det gennemsnitlige antal voldsdomme pr. person eller den gennemsnitlige andel af et år, hvor en person får kontanthjælp).

Den anden metode gør brug af, at nogle gevinster og omkostninger kan trækkes direkte ud af registrene. Disse gevinster og omkostninger fremskrives til 2012-priser og benyttes direkte i analysen. Eksempler på gevinster og omkostninger, der kan trækkes direkte ud af registrene, er udgifter til egen læge, sygehusudgifter osv.

Hvert afsnit afsluttes med en beskrivelse af fordelingen af de forskellige omkostninger og gevinster mellem stat og kommune.

Kriminalitet

I analyserne arbejdes der med tre typer kriminalitet. Kriminalitetstyperne er definerede ud fra forbrydelsernes grovhed. De tre kriminalitetstyper følger kategoriseringen fra Danmarks Statistiks publikation "Udsatte børn og unge 2007".

De tre typer kriminalitet samt en kort beskrivelse af disse fremgår af Tabel 4.

Tabel 4: Beskrivelse af de tre typer kriminalitet

Type af kriminalitet	Beskrivelse
Volds- eller sædelighedsforbrydelser, våbenlov og lov om euforiserende stoffer	Denne kategori indeholder de mest alvorlige former for kriminalitet. Den dækker f.eks. over alle typer voldssager, drabsforsøg og voldtægter. Endvidere dækker kategorien over andre sædelighedsforbrydelser, overtrædelse af våbenloven samt loven om euforiserende stoffer.
Indbrud, tyveri og hærværk	Denne kategori dækker over alle former for indbrud, tyveri og hærværk.
Færdselsloven og andre særlove	Denne kategori indeholder den mildeste form for kriminalitet. Den indeholder overtrædelser af færdselsloven og andre særlove, som f.eks. brandlovgivningen, fyrværkerilovgivningen samt falske anklager.

Kilde: DST "Udsatte børn og unge 2007" og RMC "Analyse af de økonomiske konsekvenser på området for socialt udsatte børn og unge".

Note: inddelingen af gennemført ud fra AFG_GER7 på Danmarks statistik. Volds- eller sædelighedsforbrydelser, våbenlov og lov om euforiserende stoffer dækker således nr. 11, 12, 14, 32, 34; indbrud, tyveri og hærværk dækker nr. 13, mens færdselsloven og andre særlove dækker nr. 21, 22, 24, 26, 36, 38, 40.

For hver type af kriminalitet estimeres omkostningerne. I det efterfølgende beskrives de overvejelser, der er foretaget i forbindelse med afgrænsningen af, hvilke elementer der er medtaget i analysen.

Omkostninger ved kriminalitet

Omkostningerne i forbindelse med kriminalitet kan groft sagt deles op i tre hovedelementer:

- ⇒ Direkte omkostninger, som kan henføres til efterforskning, sigtelse, domsafsigelse og frihedsberøvelse
- ⇒ Personlige omkostninger for den kriminelle og dens familie (økonomiske og ikke-økonomiske)
- ⇒ Samfundsrelaterede omkostninger (f.eks. erstatning, forsikringsudbetalinger, øget utryghed).

En række af de ovenfor nævnte omkostninger er yderst vanskelige at estimere, og usikkerheden forbundet med disse er betydelig. Dette drejer sig blandt andet om de personlige omkostninger for den kriminelle og dennes familie, som kan være både økonomiske og ikke-økonomiske. Dele af de samfundsrelaterede omkostninger, såsom værdien af et trygt samfund, er ligeledes behæftet med stor usikkerhed.

I analyserne er omkostninger i forbindelse med kriminalitet derfor begrænset til:

- Direkte omkostninger:
 - ⇒ Politi
 - ⇒ Anklagemyndighed
 - ⇒ Forsvars- og bistandsadvokat
 - ⇒ Domstol
 - ⇒ Kriminalforsorgen (frihedsberøvelse).
- Samfundsrelaterede omkostninger:
 - ⇒ Forsikringsudbetalinger
 - ⇒ Erstatningsudbetalinger.

Som det fremgår af ovenstående, medtages omkostninger til politiet i forbindelse med efterforskningen, omkostninger til anklagemyndigheden, forsvars- og bistandsadvokat samt til domstolene. I de tilfælde, hvor kriminaliteten er forbundet med en ubetinget fængselsstraf, medtages endvidere kriminalforsorgens omkostninger hertil.

I analysen medtages endvidere dele af de samfundsrelaterede omkostninger. Det drejer sig om forsikringsudbetalinger som konsekvens af ødelagt/forsvundet ejendom samt erstatningsudbetalinger i forbindelse med tabt ejendomsfortjeneste. Modsat er samfundsrelaterede omkostninger i

form af udgifter relaterede til ofrene ikke medtaget i indeværende analyse, det er blandt andet udgifter til behandling af eventuelle voldsskader, eller psykologisk behandling. Årsagen hertil er, at der fokuseres på effekterne af de to kriminalpræventive programmer i Københavns Kommune.

Omkostningerne i forbindelse med kriminalitet estimeres med udgangspunkt i en enhedsomkostning pr. dom samt antallet af domme. Antallet af domme samt strafflængde stammer fra Danmarks Statistiks kriminalitetsregister over afgørelser, der indeholder oplysninger om samtlige domme fordelt på type fra 1980 og frem. Det skal således bemærkes, at der ikke medtages omkostninger til de forskellige parter i de situationer, hvor sagen ikke fører til en domfældelse.

I det efterfølgende beskrives værdisætningen af de elementer, der medtages i omkostningerne for de tre typer kriminalitet.

Direkte omkostningerne ved kriminalitet

De direkte omkostninger forbundet med kriminalitet er estimerede på baggrund af tidligere studier, Danmarks Statistik og Kriminalforsorgens årsrapport.

Ved hjælp af publikationen "Voldens pris – samfundsmæssige omkostninger ved vold mod kvinder" samt oplysningerne fra Rigsadvokaturen er de direkte omkostninger for politi, anklagemyndighed, forsvars- og bistandsadvokat samt domstol estimeret.

Tabel 5 indeholder de gennemsnitlige omkostninger pr. dom fordelt på politi, anklagemyndighed, forsvars- og bistandsadvokat samt domstol.

Tabel 5: Gennemsnitlige omkostninger pr. dom fordelt på områder (2012-priser), kr.

Type af forbrydelse	Politi	Anklagemyndighed	Forsvars- og bistandsadvokat	Domstol ^d	I alt
Volds- eller sædelighedsforbrydelser, våbenlov og lov om euforiserende stoffer ^a	8.142	8.770	14.439	3.294	34.646
Indbrud, tyveri og hærværk ^b	3.691	3.976	6.546	3.294	17.508
Færdselsloven og andre særlove ^c	2.614	2.816	4.635	3.294	13.359

Kilde: "Voldens pris", Danmarks Statistik, Kriminalforsorgens årsrapport samt egne beregninger.

Note: "a" Udregnet på baggrund af en vægtning på 1,3.

"b" Udregnet på baggrund af en vægtning på 0,6.

"c" Udregnet på baggrund af en vægtning på 0,4.

"d" Udregnet som en gennemsnitspris på tværs af alle typer af retssager.

Som det fremgår af tabellen, er de direkte omkostninger størst ved en volds- eller sædelighedsforbrydelse, overtrædelse af våbenloven og loven om euforiserende stoffer, og de er estimeret til ca. 35.000 kr. pr. dom. Tabellen viser endvidere, at omkostningerne er mindst ved en overtrædelse af færdselsloven og andre særlove, hvor de er estimeret til ca. 13.000 kr. pr. dom. Endelig viser tabellen, at de direkte omkostninger i forbindelse med indbrud, tyveri og hærværk er estimerede til ca. 18.000 kr.

Som beskrevet ovenfor inddrages omkostningerne i forbindelse med frihedsberøvelse endvidere i analysen. Omkostningerne til Kriminalforsorgen er udregnet på baggrund af oplysninger fra Kriminalforsorgens årsrapport om pris pr. fængslede pr. dag. Disse oplysninger fremgår af Tabel 6.

Tabel 6: Pris pr. fængslede pr. dag (2012-priser)

Pris pr. fængslede pr. dag	Kroner
Gns. pris pr. dag	1.454

Kilde: Kriminalforsorgens årsrapport 2010.

Note: Gennemsnitlig pris pr. fængslede pr. dag på tværs af alle typer af pladser fremskrevet til 2012-priser med en inflation på 2 pct. pr. år.

Prisen pr. fængslede pr. dag er opgjort på tværs af de forskellige typer af fængselstyper og er estimeret til ca. 1.400 kr. pr. dag, jf. Tabel 6. Det er således implicit antaget, at omkostningerne i forbindelse med frihedsberøvelse er ens på tværs af de tre typer af kriminalitet. De fængselstyper, der er medtaget, er lukkede fængsler, Københavns Fængsler, åbne fængsler samt arresthuse.

Samfundsmæssige omkostninger

De samfundsmæssige omkostninger afgrænses, som beskrevet ovenfor, til udelukkende at dække forsikringsudbetalingerne fra forsikringselskaberne samt afgørelser fra Erstatningsnævnet.

Forsikringsudbetalingerne i forbindelse med overtrædelser af færdselsloven og andre særlove medtages ikke. Det er således kun i forbindelse med indbrud, tyveri og hærværk, at forsikringsudbetalinger medtages i analysen. Endvidere forudsættes det, at erstatningsudbetalingerne fra Erstatningsnævnet udelukkende kan henføres til sager om drab mv., vold og sædelighed.

Tabel 7 indeholder en oversigt over erstatnings- og forsikringsudbetalinger i 2011, antallet af anmeldte sager samt udbetalingerne pr. sag.

Tabel 7: Forsikrings- og erstatningsudbetalinger 2011 (2012-priser), kr.

Type af forbrydelse	Erstatning/forsikring	Antal anmeldelser	Pr sag.
Volds- eller sædelighedsforbrydelser, våbenlov og lov om euforiserende stoffer ^a	2.442.145.337	296.328 ^c	8.241
Indbrud, tyveri og hærværk ^b	107.434.733	18.043 ^d	5.954
Færdselslove og andre særlove	-	-	-

Kilde: Erstatningsnævnets årsberetning 2011 samt Forsikring og Pensions årsstatistik

Note: Alle priser er opgjort i 2012-priser.

"a" Det antages, at ingen af erstatningerne er opkrævet fra skadevolderne, hvorfor det offentlige afholder alle udgifter hertil. Det er antaget, at alle erstatninger tilkendt af Erstatningsnævnet kan henføres til volds- og sædelighedsforbrydelser.

"b" Dækker alle udbetalinger i forbindelse med tyveriskader.

"c" Dækker over anmeldelser af drab mv., vold og sædelighed.

"d" Dækker over anmeldelser af røveri, indbrud og tyveri.

Tabellen viser, at der i 2011 blev udbetalt ca. 2,4 mia. kr. i erstatning, hvilket svarer til ca. 8.200 kr. i gennemsnit pr. volds- og sædelighedsforbrydelse. Tabellen viser endvidere, at der blev udbetalt i alt ca. 107 mio. kr. i forsikringsudbetalinger, hvilket svarer til ca. 6.000 kr. i gennemsnit pr. anmeldt indbrud og tyveri.

Samlede omkostninger ved kriminalitet

I dette afsnit præsenteres de samlede omkostninger til kriminalitet, som består af de direkte omkostninger samt erstatnings- og forsikringsudbetalingerne. Tabel 8 indeholder en oversigt over de gennemsnitlige samlede omkostninger pr. dom, fordelt på type af forbrydelse.

Tabel 8: Samlede gennemsnitlige omkostninger pr. dom (2012-priser), kr.

Type af forbrydelse	Pr. dom
Volds- eller sædelighedsforbrydelser, våbenlov og lov om euforiserende stoffer	40.600
Indbrud, tyveri og hærværk	25.749
Færdselslove og andre særlove	13.359

Kilde: "Voldens pris", Kriminalforsorgens årsrapport 2010, Erstatningsnævnets årsberetning 2011, Forsikring og Pensions årsstatistik, Rigsadvokaturen samt egne beregninger.

Note: Priserne er opgjort i 2012-priser.

Som det fremgår af tabellen, findes de største omkostninger pr. dom i forbindelse med volds- eller sædelighedsforbrydelser, våbenlov og lov om euforiserende stoffer med ca. 41.000 kr. pr. dom. Omkostninger ved indbrud, tyveri og hærværk er estimeret til ca. 26.000 kr. pr. dom, mens overtrædelse af færdselsloven og andre særlove er forbundet med omkostninger på ca. 13.000 kr. pr. dom.

Ovenstående omkostninger indeholder ikke omkostninger forbundet med frihedsberøvelser, hvorfor disse skal lægges oveni omkostninger i de tilfælde, hvor domfældelsen medfører fængsling. Omkostningerne i forbindelse med frihedsberøvelser kan ikke opgøres pr. dom, da de afhænger af frihedsberøvelsens længde. Som beskrevet ovenfor indregnes disse omkostninger med en gennemsnitlig pris pr. dag på ca. 1.400 kr.

For at opgøre de samlede omkostninger for en person i den pågældende målgruppe multipliceres enhedsprisen med antallet af domme og i tilfældene med frihedsberøvelse dennes længde pr. person inden for den enkelte målgruppe.

Finansiering

For at undersøge de budgetøkonomiske konsekvenser for kommune og stat skal de samlede omkostninger i forbindelse med kriminalitet fordeles mellem disse parter.

Tabel 9 nedenfor viser, hvordan de direkte og samfundsmæssige omkostninger i forbindelse med kriminalitet fordeles mellem kommune og stat.

Tabel 9: Fordelingen af omkostninger ved kriminalitet mellem kommuner og stat/region

Type	Kommune	Stat
Direkte og samfundsmæssige omkostninger	0 %	100 %

Som det fremgår af tabellen, henføres alle omkostningerne i forbindelse med kriminalitet til staten.

For at mindske kompleksiteten er der i analysen set bort fra, at forsikringsudbetalingerne faktisk udbetales og afholdes af forsikringsselskaberne, hvilket i sidste ende vil betyde forsikringstagerne. Denne antagelse påvirker imidlertid ikke analysens resultater, da der er tale om et beskedent beløb pr. sag, samtidig med at antallet af sager er relativt lavt.

Sundhed

De samfundsmæssige omkostninger inden for sundhedsområdet opdeles typisk i to delelementer: 1) Direkte omkostninger og 2) Indirekte omkostninger. I denne analyse indgår kun dele af de direkte omkostninger, mens alle de indirekte omkostninger undlades.

De direkte omkostninger er de omkostninger, der opstår som følge af borgerens kontakt med sundhedssektoren (f.eks. sygehusindlæggelser, psykolog og psykiater). De direkte omkostninger dækker også personlige omkostninger, som f.eks. ændringen i livskvalitet som følge af ændringen i sundhedstilstand. Sygdom kan således medføre adskillige sociale og personlige forhold, som kan medføre samfundsmæssige konsekvenser. Disse personlige omkostninger er dog yderst vanskelige at værdisætte, hvorfor de ikke medtages i denne analyse.

De indirekte omkostninger består af det samfundsøkonomiske produktionstab, som opstår som følge af f.eks. for tidlig død, permanent eller midlertidig tab af arbejdsevne eller midlertidig fravær fra arbejdet pga. sygdom/ændret helbredstilstand. De indirekte omkostninger er således den værdi, som personen kunne have bidraget med, hvis han/hun var fuldt arbejdsdygtig. De indirekte omkostninger er ofte mange gange større end de direkte omkostninger, men de indgår som beskrevet ikke i analysen, fordi de er vanskelige at opgøre.

De to indsatser forventes at påvirke tre forskellige sundhedsområder: Brugen af egen læge, kontakt til sygehusvæsenet, brugen af psykiater og psykologer. Det forventes således ikke, at omkostninger til andre sundhedsområder (f.eks. brugen af tandlæge) vil blive påvirket af programmets indsats. Disse omkostninger er dog medtaget i analysen og indgår i gruppen af øvrige sundhedsmæssige omkostninger.

Personer med psykiske lidelser defineres som personer, der er blevet diagnosticeret med en sindssygedom, neuroser eller personforstyrrelser. De opgjorte udgifter er til såvel ambulante be-

handling som i forbindelse med indlæggelser. Kontakt til den psykiatriske behandling i den sekundære sektor er ikke medtaget i analysen. Dette skyldes, at der er meget få personer med denne type kontakt (f.eks. indlæggelser med en psykisk diagnose), når der opdeles på målgruppe og alder. En gennemsnitsbetragtning vil derfor være meget følsom over for enkelte individers forbrug. Den psykiatriske del af den sekundære sektor er derimod medregnet i gruppen af øvrige sundhedsmæssige omkostninger.

Sundhedsomkostninger

Sundhedsomkostningerne kan opgøres ved hjælp af Sundhedsstyrelsens registre og Danmarks Statistiks registre over sygesikringsydelse og sygehusbenyttelse. I disse registre findes en opgørelse af alle danskernes forbrug af de offentlige sundhedsordninger, herunder egen læge, sygehus samt brugen af psykiater og psykolog.

Sundhedsomkostningerne trækkes således direkte ud af registrene og benyttes i analysen. Inden omkostningerne benyttes i analysen, fremskrives de til 2012-priser ved hjælp af en årlig fremskrivningsfaktor på 2 pct.

Finansiering af sundhedsudgifter

Ansvar for opgaverne inden for sundhedsvæsenet er delt mellem kommuner og regioner. Tabel 10 nedenfor indeholder en kort beskrivelse af ansvarsfordelingen på sundhedsområdet mellem stat og kommune.

Tabel 10: Ansvarsfordeling af opgaver på sundhedsområdet

Kommuner	Regioner
Forebyggelse, pleje og genoptræning, der ikke foregår under indlæggelse, behandling af alkohol- og stofmisbrug, hjemmesygepleje, tandpleje og socialpsykiatri	Sygehusvæsenet, herunder sygehusene, psykiatrien samt sygesikringen, herunder privatpraktiserende læger og speciallæger

Kilde: Finansministeriet.

Sundhedsudgifterne til de regionale sundhedsopgaver finansieres primært af staten i form af bloktilskud og et mindre aktivitetsbestemt bidrag til regionerne. Derudover bidrager kommunerne med et fast grundbidrag, som er afhængigt af kommunens befolkningssammensætning, samt med et aktivitetsbestemt bidrag, som afhænger af, i hvor høj grad kommunens borgere benytter sundhedssystemet.

I Tabel 11 nedenfor præsenterer fordelingen af sundhedsomkostninger i 2012 mellem stat/region og kommune.

Tabel 11: Fordelingen af sundhedsudgifter mellem kommuner og stat/region

Type	Kommune	Region/stat
Somatisk sygehus (indlæggelse, skadestue, ambulant)		
Psykiatrisk sygehus (indlæggelse, skadestue, ambulant)	25 %	75 %
Praktiserende læger, speciallæger		

Kilde: <http://www.fm.dk/Arbejdsomraader/Kommuner%20og%20regioner/Aftalesystemet/Regionernes%20finansiering.aspx>

Som det fremgår af tabellen, finansierer staten i 2012 ca. 75 pct. af sundhedsomkostningerne, mens kommunerne finansierer de resterende ca. 25 pct. Denne fordeling benyttes i analysen til at fordele omkostningerne til såvel egen læge, sygehusvæsenet samt til psykiater og psykolog.

Overførsler

Antallet af overførsler er i analysen begrænset til at inkludere de arbejdsmarkedsrelaterede overførsler samt SU. Følgende overførsler medtages således i analyserne:

- ⇒ Førtidspension
- ⇒ Kontanthjælp
- ⇒ Sygedagpenge
- ⇒ SU.

Denne afgrænsning anbefales dels for at reducere kompleksiteten i analyserne mest muligt, og dels ud fra en vurdering af økonomisk relevans. For eksempel er andre overførsler meget små (såsom varmetillæg og medicintilskud). Endvidere udelades dagpenge af analysen, da den marginale besparelse for den enkelte kommune, når én person går fra dagpengeordningen til at være beskæftiget, er meget lille. Dette skyldes, at kommunerne ikke udbetaler dagpengene, men udelukkende har administrative omkostninger i forbindelse med ordningen¹⁴.

Udover de arbejdsmarkedsrelaterede omkostninger er SU endvidere medtaget. Dette skyldes, at det forventes, at programmerne kan medvirke til, at flere gennemfører en videregående uddannelse.

Omkostningerne i forbindelse med overførsler estimeres med udgangspunkt i en enhedsomkostning pr. type af overførsel. Oplysningerne om personers brug af de arbejdsmarkedsrelaterede overførsler findes i Danmarks Statistiks register over offentligt forsørgede. Dette register indeholder en detaljeret opgørelse over, hvor stor en andel af året hver enkelt person har modtaget en given overførsel. I det efterfølgende beskrives værdisætningen af de forskellige typer af overførsler, der indgår i analysen.

Enhedsomkostninger ved overførsler

Der er markante forskelle på størrelsen af de enkelte overførselstyper, som inddrages i analysen. Tabel 12 viser de årlige satser i 2012 for de overførsler, der inddrages i analysen.

Tabel 12: Størrelsen på de offentlige overførsler, 2012 (2012-priser), kr.

Overførsel	Årlig sats
Førtidspension ^a	189.534
Kontanthjælp (under 25 år) ^b	79.920
Kontanthjælp (Over 25 år) ^c	144.402
Sygedagpenge ^d	204.880
SU ^e	67.944

Kilde: www.borger.dk, www.nogletal.dk.

Note: Alle beløb er 2012-satser og opgjort i 2012-priser.

"a" Satserne for førtidspension er opgjort på baggrund af den nye ordning. Den angivne sats er beregnet som et simpelt gennemsnit af førtidspension for enlige: 204.900 kr., samt gifte og samlevende: 174.168 kr.

"b" Satsen er opgjort som udeboende under 25 år.

"c" Satsen er beregnet som et simpelt gennemsnit af kontanthjælpsmodtager over 25 år med forsørgerpligt (164.784 kr.) og uden forsørgerpligt (124.020 kr.).

"d" Arbejdsgiver finansierer sygedagpengene de første 21 dage, mens kommunen herefter finansierer ordningen. Borgeren kan modtage sygedagpenge i op til 12 måneder. Den højeste sats er angivet.

"e": Standard-sats for SU til videregående uddannelser.

Satserne for kontanthjælp og førtidspension er grundsatser, hvortil der i særlige tilfælde kan være nogle fradrag og tillæg¹⁵. De angivne satser i tabellen kan dog betragtes som gennemsnitssatser og bruges direkte i analyserne.

¹⁴ Sygedagpenge er derimod finansieret af arbejdsgiver de første 21 dage, hvorefter kommunerne står for finansieringen.

¹⁵ Efter seks måneders kontanthjælp bliver borgeren omfattet af "loftet". Dette betyder, at boligstøtte og evt. andre særlige støtteordninger bliver reduceret.

I analyserne opgøres overførslerne som den gennemsnitlige udbetaling pr. person i de enkelte målgrupper et givent år. Personerne i målgruppen kan som 30-årig f.eks. i gennemsnit få udbetalt 6 måneders kontanthjælp, svarende til ca. 72.000 kr. Dette tal kan dog dække over, at en del af målgruppen får kontakthjælp hele året, svarende til ca. 144.000 kr., mens en del af målgruppen slet ikke får kontakthjælp i perioden.

Finansiering af overførslerne

Der er forskel på, hvordan de enkelte typer af overførsler finansieres, hvilket er afgørende, når omkostningerne skal fordeles mellem kommune og stat.

Tabel 13 indeholder en oversigt over de forskellige offentlige overførsler, samt hvorledes finansiering af disse fordeler sig mellem kommune og stat.

Tabel 13: Finansiering af de offentlige overførsler

Overførsel	Finansiering
Førtidspension ^a	Kommunen finansierer førtidspensionen, men modtager 35 pct. i statslig refusion
Kontanthjælp ^b	Staten refunderer 30 pct. af kommunernes udgifter, hvis borgeren ikke er i aktivering. Hvis borgere er i aktivering, jf. § 32 stk. 1, nr. 1, eller kapitel 11 i lov om en aktiv beskæftigelsesindsats, modtager kommunen 50 pct.
Sygedagpenge ^c	Staten refunderer 30 pct. af kommunens udgifter til sygedagpenge. Dog refunderer staten 50 pct. af udgiften til sygedagpenge, hvis den sygemeldte deltager i tilbud efter § 32, stk. 1, nr. 1, eller tilbud efter kapitel 11 og 12 i lov om en aktiv beskæftigelsesindsats, eller hvis den sygemeldte vender gradvist tilbage i arbejde, jf. stk. 2-4.
SU	Staten alene finansierer SU'en.

Kilde: Retsinformation.

Note: "a" Bekendtgørelse af lov om social pension. LBK nr. 1005 af 19/08/2010, § 52.

"b" Bekendtgørelse om kommunernes ret til refusion af udgifterne til kontant- og starthjælp, revalideringsydelse, sygedagpenge, ledighedsydelse og særlig ydelse til personer, der deltager i tilbud efter lov om en aktiv beskæftigelsesindsats, eller til sygedagpengemodtagere, der gradvist vender tilbage i arbejde, § 1-4.

LBK nr. 1006 af 19/08/2010 § 50. For førtidspension tildelt før 1999 er den statslige refusion 50 pct.

"c" Sygedagpengeloven. LBK nr. 85 af 07/02/2011, §§ 61 og 62.

Kommunerne finansierer således kontanthjælpen og sygedagpengene, men modtager statslig refusion, hvis størrelse afhænger af, hvorvidt borgeren er i aktivering eller ej. På samme måde får kommunen refunderet 35 pct. af deres udgifter til førtidspension. Endelig viser tabellen, at staten finansierer det hele af SU'en, hvorfor kommunerne ikke har udgifter herved.

Når der udbetales offentlige overførsler, som f.eks. kontanthjælp, har den offentlige sektor udgifter i forbindelse med selve udbetalingen. Det er dog vigtigt at gøre sig klart, at den offentlige sektor ligeledes har indtægter i forbindelse med skattebetalingerne af overførslerne.

Det er således ikke nok at opgøre overførslernes størrelse, når konsekvenserne for de offentlige kasser skal undersøges. Der skal ligeledes tages højde for de øgede skatteindtægter, hvilket betyder, at det er det offentlige nettoudgifter i forbindelse med overførslerne, der skal medtages i analysen. Beregningen af de offentlige skatteindtægter som konsekvens af overførslerne opgøres med udgangspunkt i skattesatserne, jf. Bilag 1.

Lønindkomst og uddannelse

Den økonomiske effekt af beskæftigelse kan henføres til borgerens indkomst, herunder fordelingen mellem den enkelte borger og det offentlige. Uddannelsesniveaue for målgrupperne er en af de afgørende faktorer, der kan forventes at påvirke den gennemsnitlige lønindkomst¹⁶.

Uddannelse påvirker den gennemsnitlige lønindkomst direkte, ved at der er en klar sammenhæng mellem uddannelsesniveaue og lønindkomst. Endvidere vil uddannelse også påvirke lønindkomsten indirekte igennem beskæftigelsesfrekvensen, som generelt set er højere, jo højere uddannelsesniveaue er.

¹⁶Andre væsentlige faktorer er beskæftigelsesfrekvensen og erhvervs erfaringen.

- mellemlangt sigt, at der opnås en positiv udvikling på primærdimensionernes og andre tilværelsesdimensionerne der er i fokus for den enkelte borger
- på langt sigt, at flere borgere er i uddannelse eller beskæftigelse og færre borgere har nye sigtelser eller domme for alvorlig eller/og personfarlig kriminalitet.

Programbaseret indsats på tværs af forvaltninger

Exit-programmet er et formelt samarbejde mellem BIF (Jobcenter Skelbækgade), BUF (UU København) og SOF (18+ enheden). De tre forvaltninger varetager vejledning indenfor eget ressort, og varetager sammen udviklingsarbejdet med den unge. Derudover arbejder BIF ved en virksomhedskonsulent for at finde beskæftigelsesmuligheder til borgerne i Exit-programmet. De tilknyttede vejledere fra de tre forvaltninger, BIF, BUF og SOF skaber en optimeret indgang til normalsystemet med en koncentreret kortvarig indsats overfor borgere, der er stærkt motiverede for at forlade en kriminel tilværelse i forbindelse med en gruppering.

EXIT er programbaseret og består af:

- Tværfaglig helhedsorienteret vejledning med særligt fokus på uddannelse og beskæftigelse
- Personlig udvikling (aktør i eget liv og motivation)
- Helt overordnet er formålet med indsatsen at give borgeren i programmet en helhedsorienteret tværfaglig indsats med tæt opfølgning og praktisk og personlig støtte i forhold til "normalsystemet" i Københavns kommune. Programmet tilbyder således en særlig optimeret indgang til kommunens normalsystem. Indsatsen i Exit-programmet består overordnet af to spor, vejledning og udvikling som bredt skal afklare og understøtte motivation til forandring og skabe rammerne for forandring.

Fokusområderne for dette arbejde er primært:

- Kriminalitet
- Uddannelse og beskæftigelse
- Bolig
- Økonomi

Der arbejdes endvidere med borgerens øvrige tilværelsesdimensioner (det kan variere i hvilken grad den enkelte borger fokuserer på en eller flere af dimensionerne):

- Familie og socialt netværk
- Interesser og fritid
- Fysisk helbred
- Psykisk helbred
- Brug af alkohol og stoffer
- Oplevet vold eller trusler om vold

I perioden 2010-2011 fokuserede indsatsen på at lære målgruppen at kende og udvikle et systematisk og struktureret program- og dokumentationskoncept ud fra eksisterende og tilgængelig viden om evidens i arbejdet med målgruppen. Dette kaldes også version 1 af indsatsen.

Primo januar 2012 ændrede indsatsen sig til et besluttet manualbaseret program opdelt i faser og med tydelig struktur for løbende kvalitetssikring – og udvikling. Dette kaldes også version 2 af indsatsen – eller nu programmet.

Elementer og metoder i EXIT

Exit-programmet består af disse grundlæggende elementer og metoder:

- Programmet sikrer, med den fælles indsats på tværs af de tre forvaltninger, den unge et helhedssyn i indgangen til det kommunale normalsystem. Det er ønsket at tænke ud af boksen og benytte normalsystemet så effektivt som muligt for at møde de unges særlige behov og skabe den udvikling, som ikke tidligere er opnået.
- I programmet bliver hver ung, som det første, tilknyttet et tema af vejledere med repræsentanter fra de tre forvaltninger. Den ene udpeges som primær kontaktperson. Teamet har til opgave at samle trådene i den unges sag, internt såvel som eksternt, og sikre, at den unges ønske om at ændre sin tilværelse støttes med helhedsorienterede indsatser rundt i systemet, hvor alle relevante parter arbejder i samme retning på tværs af faglige og organisatoriske skel.
- Programmet tilbyder den unge systematiske udviklings- og vejledningsforløb, der skal medvirke til at fastholde de unges motivation og sikre, at der tages hånd om de unges kognitive og følelsesmæssige barrierer, Der er tale om en borgercentreret som sikres gennem en coachende tilgang og motiverende samtaler. Der er ligeledes tale om en selv-evaluerende tilgang via registrering af forandring på forandringskompasset og en efterfølgende dialog og refleksion omkring dette.
- Det er målet, at vejlederne tager udgangspunkt i, hvor borgeren aktuelt er i erkendelsen af, og i motivationen for at forandre, egen livssituation. Samtidig er det vigtigt, at der skabes en tillidsfuld relation eller arbejdsalliance imellem vejleder og borger. Der er evidens for, at et gensidigt tillidsforhold, udover at kunne sikre en ordentlig og ligeværdig dialog, er afgørende for borgerens motivation til at forandre sin egen livssituation. Det er endvidere forskningsmæssigt påvist, at effektiviteten af indsatser hænger nøje sammen med indsatsens intensitet og at tæt opfølgning således er helt central for indsatsens succes.
- Der er primært fokus på at borgeren får fodfæste på uddannelses- og beskæftigelsesområdet og at den alvorlige og personfarlige kriminalitet stopper
- Programmets virksomhedskonsulent varetager kontakten til virksomhederne og indgår aftaler om uddannelsesstillinger, løntilskud og ordinær beskæftigelse til de enkelte unge, hvor det er relevant.
- Der arbejdes med koordinering med eksterne aktører omkring de konkrete udviklingsønsker og mål
- Der arbejdes endvidere med, at borgeren gennemfører et udviklingsforløb, hvor borgeren gennemgår en personlig udvikling. I udviklingsdelen fokuseres der således på borgerens motivation og kompetenceudvikling med aktiviteter baseret på udviklingsmål inden for fritid, livshåndteringskompetencer og faglige kompetencer (herunder uddannelse og beskæftigelse).
- Programmet fokuserer således på at sikre en forsat motivation til forandring, hvor borgeren får greb om tilværelsen og bliver aktør i eget liv. På denne måde skabes basis for en distancering fra den kriminelle livsførsel
- Endvidere kan kompetenceudviklingen også bestå af et tilværelsespsykologisk forløb - Tilværelsespsykologi er et kognitivt system, hvor borgerens fokus rettes mod, hvad det

vil sige at være aktør i eget liv, at have et godt greb om egen og fælles tilværelse, samt hvilke almen-menneskelige tilværelseskompetencer, der ligger til grund herfor. Metoden er evidensbaseret og støtter borgeren i sin personlige udvikling.

- Der iværksættes desuden aktiviteter for eller sammen med den unge, der skal støtte op om en faglig kompetenceudvikling (fx lektiehjælp), personlig udvikling eller fremme udviklingen af et aktivt fritidsliv.
- Programmet arbejder med mål på kort, mellemlangt og lang sigt (se ovenfor under formål og målsætninger med programmet)
- Indsatsen i Exit-programmet består af fem faser; en visitationsfase, en introfase, en vejlednings- og udviklingsfase, en outrofase og en opfølgingsfase.
- Programmet tilbyder tæt opfølgning i form af samtaler minimum en gang ugentligt og derudover støtte til de unge, når de har brug for det.
- Et forløb i Exit kan maksimum have en varighed af 12 måneder, i gennemsnit seks.

KIV programmet

Karakteren af og målet med indsatsen

Kriminalpræventiv indsats for unge voksne (KIV) er en del af indsatsen i EKP – Enheden for Kriminalpræventive indsatser i Københavns kommune. Indsatsen er placeret under Mål- og Rammekontoret for børn og familier under Socialforvaltningen.

Indsatsen i KIV retter sig mod borgere der har været eller er involveret i alvorlig og/eller personfarlig kriminalitet.

KIV henvender sig til unge, der:

- er involveret i alvorlig eller personfarlig kriminalitet eller er i fare for at blive det
- står uden arbejde og uddannelse, og har svært ved at tilpasse sig "normalsystemet",
- har behov for en særlig indsats og,
- er motiverede for at lægge kriminalitet bag sig,
- har potentiale til at lave en positiv forandring i deres liv,
- selv ønsker at deltage i programmet.

KIV henvender sig ikke til unge, der:

- har så alvorlig psykisk sygdom, at den overskygger kriminaliteten og potentialet for forandring
- har et alvorligt misbrug, der står i vejen for potentialet for forandring, og ikke ønsker at indgå i misbrugsbehandling
- ikke har adresse i København og ikke har betalingstilsagn fra sin kommune

Det overordnede formål med KIV er, ved hjælp af en specialiseret social indsats, at forebygge kriminalitet blandt unge 18-25-årige. KIV støtter derfor på en række sociale dimensioner de unge i at forlade den kriminelle livsførelse. Indsatsen skal støtte de unges muligheder for et liv, hvor de udnytter deres potentialer og bidrager positivt til samfundet.

De forventede resultater for indsatsen i KIV er på:

- kort sigt, at borgeren bliver motiveret for vejledning
- mellemlangt sigt, at der opnås en positiv udvikling på tilværelsesdimensionerne, der er i fokus for den enkelte borger
- på langt sigt, at færre borgere har nye sigtelser eller domme for alvorlig eller/og personfarlig kriminalitet.

Programbaseret socialfaglig indsats

I forhold til kommunens egne tilbud er der især et tæt samarbejde med UU i Børne- og Ungeforvaltningen og med Jobcenteret i Beskæftigelses – og Integrationsforvaltningen.

I den sammenhæng samarbejder vejlederne i EKP bl.a. med Jobcenteret for at give den enkelte borger mulighed for at dygtiggøre sig gennem praktik, job med løntilskud og lignende. Vejlederne i EKP kan også tage kontakt til borgerens personlige U&U vejleder med henblik på sammen med den unge at drøfte en mulig uddannelsesvej.

KIV er programbaseret og består af en helhedsorienteret socialfaglig indsats indenfor borgerens udviklingsområder. Indsatsen sigter efter at gøre den enkelte unge til aktør i eget liv ved at styrke borgerens muligheder og egne handlekompetencer, bl.a. gennem:

- Motivationsarbejde
- Praktisk træning og læring,
- Personlig udvikling, gennem samtaler og aktiviteter
- Afklaring af ressourcer og barrierer
- Afklaring af muligheder i forhold til uddannelse/beskæftigelse
- Fremme af uddannelses- og beskæftigelsesmæssige kompetencer
- Koordination af borgerens sag, dvs. tæt kontakt og samarbejde med andre relevante myndigheder og samarbejdspartnere.

Borgerens udviklingsområder kan ligge inden for følgende tilværelsesdimensioner (det varierer i hvilken grad, der for den enkelte borger fokuseres på de enkelte dimensioner):

- Bolig (altid)
- Økonomi (altid)
- Beskæftigelse og uddannelse (altid)
- Familie og socialt netværk
- Interesser og fritid
- Fysisk helbred
- Psykisk helbred
- Brug af alkohol og stoffer
- Oplevet vold eller trusler om vold
- Kriminalitet

I perioden 2010-2011 fokuserede indsatsen på at lære målgruppen at kende og udvikle et systematisk og struktureret program- og dokumentationskoncept ud fra eksisterende og tilgængelig viden om evidens i arbejdet med målgruppen. Dette kaldes også version 1 af indsatsen.

Primo januar 2012 ændrede indsatsen sig til et decideret manualbaseret program opdelt i faser og med tydelig struktur for løbende kvalitetssikring – og udvikling. Dette kaldes også version 2 af indsatsen – eller nu programmet.

Elementer og metoder i KIV

KIV består mere specifikt af følgende elementer og metoder:

- Programmet ønsker at sikre en forsat motivation til forandring, hvor borgeren får greb om tilværelsen og bliver aktør i eget liv. På denne måde skabes basis for en distancering fra den kriminelle livsførsel
- Programmet skal sikre den unge en helhedsorienteret vejledning i mulighederne indenfor det kommunale "normalsystem" og andre relevante myndigheder - herunder at skabe selve kontakten til de relevante dele af kommunen. Det er ønsket at tænke ud af boksen og benytte normalsystemet så effektivt som muligt for at møde de unges særlige behov og skabe den udvikling, som ikke tidligere er opnået.
- I programmet bliver hver ung, som det første, tilknyttet 2 socialfaglige vejledere, der fungerer som de primære koordinerende støttepersoner. Vejlederne har til opgave at samle trådene i den unges sag, internt såvel som eksternt, og sikre, at den unges ønske om at ændre sin tilværelse støttes med helhedsorienterede indsatser rundt i systemet, hvor alle relevante parter arbejder i samme retning på tværs af faglige og organisatoriske skel.
- Programmet tilbyder de unge systematiske programforløb, der skal medvirke til at fastholde de unges motivation. Der er tale om en borgercentrering, som sikres gennem en coachende tilgang og motiverende samtaler. Det er endvidere målet, at vejlederne tager

udgangspunkt i, hvor borgeren aktuelt er i erkendelsen af, og i motivationen for at forandre, egen livssituation (jf. forandringscirklen, som indgår i forandringsteorien). Samtidig er det vigtigt, at der skabes en tillidsfuld relation eller arbejdsalliance imellem vejleder og borger. Der er evidens for, at et gensidigt tillidsforhold, udover at kunne sikre en ordentlig og ligeværdig dialog, er afgørende for borgerens motivation til at forandre sin egen livssituation. Det er endvidere forskningsmæssigt påvist, at effektiviteten af indsatser hænger nøje sammen med indsatsens intensitet og at tæt opfølgning således er helt central for indsatsens succes.

- Der er ligeledes tale om en selvevaluerende tilgang via registrering af forandring på forandringskompasset og en efterfølgende dialog og refleksion omkring dette. Forandringskompasset bruges i samtalerne, når det er aktuelt, til at visualisere en forandringsproces, den unge har gennemgået over en periode, eller til at vise et øjebliksbillede af den unges placering på forandringsskalaen i forhold til de 10 tilværelsesdimensioner (jf. de 10 udviklingsområder der er nævnt ovenfor)
- Programmet skal sikre, at der tages hånd om de unges kognitive og følelsesmæssige barrierer, samtidig med at der fokuseres på de af borgeren prioriterede tilværelsesdimensioner.
- Der arbejdes ligeledes, i et udviklingsperspektiv, med Tilværelsespsykologi som er et kognitivt manualbaseret samtalsystem, hvor borgerens fokus rettes mod hvad det vil sige at være aktør i eget liv, at have et godt greb om egen og fælles tilværelse, samt hvilke almen-menneskelige tilværelseskompetencer, der ligger til grund herfor. Metoden er delvist evidensbaseret og støtter borgeren i sin personlige udvikling.
- Der iværksættes desuden aktiviteter for eller sammen med den unge, der skal støtte op om en faglig kompetenceudvikling (fx lektiehjælp), personlig udvikling eller fremme udviklingen af et aktivt fritidsliv.
- Programmet arbejder med mål på kort, mellemlangt og lang sigt (se ovenfor under formål og målsætninger med programmet)
- Programmet tilbyder tæt opfølgning i form af samtaler, aktiviteter og praktisk støtte 1-2 gange ugentligt.

Bilag Bilag 1.

Offentlige omkostninger (ikke delbare)

I beregningen af målgruppernes nettobidrag til det offentlige vil der udover de ovenfor beskrevne forhold også blive indregnet en række andre offentlige omkostninger. Disse omkostninger er i analyserne benævnt "offentlige omkostninger (ikke delbar)".

Der er således i analyserne indregnet omkostninger til:

- ⇒ Fritid, kultur, mv.
- ⇒ Undervisning, mv. (specialundervisning behandlet separat)
- ⇒ Øvrigt sundhedsvæsen
- ⇒ Social beskyttelse.

Disse omkostninger opgøres som standardomkostninger og antages at være ens for alle. Det antages endvidere, at disse omkostninger ikke bliver påvirket af programmerne. Ved at medtage disse omkostninger sikres det, at det opgjorte nettobidrag i højere grad afspejler det faktiske niveau, hvorved det bliver muligt at vurdere, hvor stor en del af det samlede nettobidrag der forventes at blive ændret som følge af programmerne. Posten "Øvrigt sundhedsvæsen" dækker over sundhedsudgifter, der ikke allerede er medregnet i analysen.

Standardomkostningerne er hentet fra den tekniske baggrundsrapport til Finansministeriets publikation "Mod nye mål – Danmark 2015". Omkostningerne er blevet fremskrevet til 2012-priser og er herefter benyttet i analysen¹⁷.

¹⁷ I omkostningerne til "øvrigt sundhedsvæsen" er der korrigeret for, at dele af disse omkostninger allerede er indeholdt i analysen.

BILAG 6 AFGRÆNSNING OG PRISFASTSÆTTELSE

I Kapitel 5 blev de forventede effekter præsenteret. Disse effekter benyttes til at vurdere det økonomiske potentiale af programmerne. Før det økonomiske potentiale kan opgøres, er det nødvendigt at opstille livsforløbene for de to målgrupper.

Det første skridt i opstillingen af livsforløbene er en afgrænsning af, hvilke omkostninger og gevinster der skal medtages i analysen. For at omkostninger og gevinsterne kan indgå i livsforløbene, er det helt centralt, at disse prisfastsættes. Endelig er det nødvendigt at kende omkostningerne ved programmerne for at vurdere det økonomiske potentiale, som er forbundet hermed.

I afsnittet herunder afgrænses de forskellige omkostninger og gevinster, der medtages i analysen. Afsnittet indeholder en beskrivelse af vores tilgang til selve afgrænsningen samt en beskrivelse af, hvad der er indeholdt i de enkelte omkostninger og gevinster. Derefter præsenteres det priskatalog, som Rambøll har udarbejdet til at prisfastsætte de enkelte omkostninger og gevinster. Endelig indeholder sidste afsnit en opgørelse af omkostninger pr. klient, der deltager i programmet.

Afgrænsning af omkostninger og gevinster

En god og fornuftig afgrænsning af, hvilke elementer der skal medtages i prisfastsætningen af de forskellige omkostninger og gevinster, er en afgørende forudsætning for, at analysens resultater bliver så valide som muligt.

Rambølls fokus i afgrænsningen er trefoldig: 1) Økonomisk relevans, 2) pålidelighed af data samt 3) realiserbarhed. Denne afgrænsning betyder, at en række elementer, såsom boligsikring, varmetilskud osv., ikke medregnes i analysen på grund af kriterierne om økonomisk relevans og pålidelighed af data. Ligeledes vil gevinster, der er vanskelige at realisere, som f.eks. værdien af et trygt samfund samt de personlige og sociale forhold i forbindelse med fængsling, ikke blive inddraget i analysen. Disse forhold er ligeledes ofte vanskelige at prisfastsætte på grund af manglen på pålidelige data, samtidig med at de ikke kan realiseres for hverken det offentlige eller de deltagende personer.

I tabellen herunder vises de typer af omkostninger og gevinster, der fastlægges inden for hver gruppe af formodede effekter.

Tabel 14: Beskrivelse af omkostninger og gevinster

Formodet effekt	Gevinst i form af reducerede offentlige udgifter og/eller øgede indtægter
Kriminalitet	<p>Der sondres i analysen mellem tre forskellige typer af kriminalitet: 1) volds- eller sædelighedsforbrydelser mv., 2) indbrud, tyveri og hærværk samt 3) færdselsloven og andre særlove.</p> <p>De direkte omkostninger forbundet med efterforskning, sigtelse, domsfældelse og afsoning medtages i analysen. Følgeomkostninger, såsom erstatningsudbetalinger til ofre for vold mv. samt forsikringsudbetalinger i forbindelse med indbrud, tyveri og hærværk, medregnes endvidere. Øvrige følgeomkostninger for den dømte samt dennes familie medregnes ikke i analysen.</p>
Sundhed (læge- og sygehusforbrug)	Omkostninger forbundet med brugen af egen læge samt omkostninger forbundet med sygehusbehandling opgøres for de to målgrupper.
Psykiske lidelser	Omkostninger til behandlingen af psykiske lidelser ved psykolog og psykiater opgøres for de to målgrupper. Af datamæssige årsager er det udelukkende omkostningerne til de offentlige tilbud, der opgøres.
Overførsler	<p>I en traditionel samfundsøkonomisk analyse vil overførsler ikke indgå, da overførsler alene er en overflytning af værdi mellem to dele af samfundet (det offentlige til det private). Ud fra et offentlig-økonomisk perspektiv er en ændring i overførslerne ikke desto mindre en væsentlig potentiel gevinst, hvorfor overførsler indgår i nærværende analyse.</p> <p>I analysen indgår de arbejdsmarkedsrelaterede offentlige overførsler samt SU (førtidspension, kontanthjælp, sygedagpenge og SU). Ud fra et kriterium om økonomisk relevans er andre offentlige overførsler, som fx boligsikring og fripladsordninger i institutioner, ikke medtaget i analyserne. I analyserne er det vigtigt at holde for øje, at det er det offentliges nettoomkostninger, dvs. overførslerne minus skatteindtægter, der skal indgå i analysen.</p>
Lønindkomst og uddannelse	Gevinsten ved beskæftigelse opgøres som lønindkomsten (fratrasket skattebetalinger) for deltageren selv samt som skattebetalingerne til det offentlige. Lønindkomst og uddannelse hænger tæt sammen, og da vi i registrene ikke kan følge personerne igennem hele livet, suppleres indkomsten fra registrene med en 'lump sum'-gevinst for den del af målgruppen, som forventes at afslutte et videregående uddannelsesforløb.

For at fordele omkostninger og gevinster mellem programdeltagerne, kommunen og stat er det afgørende, at der tages højde for de gældende økonomiske vilkår. F.eks. skal der i forbindelse med sundhedsmkostningerne tages højde for, hvorvidt det er kommunerne eller staten, der finansierer disse. Endvidere skal der i forbindelse med overførslerne og lønindkomsten tages højde for de gældende skatteregler, herunder fordelingen af skattebetalingerne mellem kommune og stat. Bilag 1 indeholder en detaljeret forklaring af de skatteforhold, der benyttes i analysen.

I beregningen af målgruppernes nettobidrag til det offentlige, vil der udover de ovenfor beskrevne forhold også blive indregnet en række andre offentlige omkostninger. Disse omkostninger er i analyserne benævnt "offentlige omkostninger (ikke delbar)".

Følgende offentlige omkostninger er indregnet:

- ⇒ Fritid, kultur, mv.
- ⇒ Undervisning, mv. (specialundervisning behandlet separat)
- ⇒ Øvrigt sundhedsvæsen
- ⇒ Social beskyttelse.

Disse omkostninger opgøres som standardomkostninger og antages at være ens for alle. Ved at medtage disse omkostninger sikres det, at det opgjorte nettobidrag i højere grad afspejler det faktiske niveau, hvorved det bliver muligt at vurdere, hvor stor en del af det samlede nettobidrag der forventes at blive ændret som følge af programmerne.

Et af analysens centrale elementer er at monetarisere de samfundsøkonomiske gevinster og omkostninger forbundet med programmerne. For at kunne gøre dette har Rambøll udarbejdet et katalog med standardpriser for de enkelte gevinster og omkostninger, som er beskrevet i Tabel , hvilket fremgår af bilag 2.

I det efterfølgende afsnit præsenteres den overordnede tilgang til prisfastsættelsen samt de fastsatte priser.

Prisfastsættelse af gevinster og omkostninger

Grundlæggende er der anvendt to tilgange til værdisætning af gevinsterne og omkostninger. Den første tilgang tager udgangspunkt i en enhedspris (f.eks. prisen pr. voldsdom eller et år med kontanthjælp), som derefter ganges med en gennemsnitlig mængde (f.eks. det gennemsnitlige antal voldsdomme pr. person eller den gennemsnitlige andel af et år, hvor en person modtager kontanthjælp).

Den anden tilgang er, at nogle gevinster og omkostninger kan trækkes direkte ud af registrene. Disse gevinster og omkostninger fremskrives til 2012-priser og benyttes direkte i analysen. Disse gevinster og omkostninger vil således være målgruppe- og aldersspecifikke. Eksempler på gevinster og omkostninger, der kan trækkes direkte ud af registrene, er udgifter til egen læge, sygehusudgifter osv.

Tabellen herunder indeholder en oversigt over de standardpriser, der benyttes i analyserne.

Tabel 15: Beregnede standardpriser (2012-priser)

Type	Pris (gennemsnit)
Kriminalitet	
Volds- eller sædelighedsforbrydelser, våbenlov og lov om euforiserende stoffer	34.650 kr. pr. dom
Indbrud, tyveri, og hærværk	17.500 kr. pr. dom
Færdselslove og andre særlove	13.360 kr. pr. dom
Frihedsberøvelse	1.450 kr. pr. dag
Sundhed	
Læge- og sygehusforbrug	Målgruppe- og aldersspecifik
Behandling af psykiske lidelser	Målgruppe- og aldersspecifik
Overførsler	
Førtidspension	189.500 kr. pr. år
Kontanthjælp under 25 år	79.900 kr. pr. år
Kontanthjælp over 25 år	144.400 kr. pr. år
Sygedagpenge	204.900 kr. pr. år
SU	67.900 kr. pr. år
Lønindkomst og uddannelse	
Indkomst	Målgruppe- og aldersspecifik

Kilde: Finansministeriet, Kriminalforsorgen, borger.dk, "Voldens pris – samfundsmæssige omkostninger ved vold mod kvinder", Danmarks Statistik, FLD-net samt egne beregninger.

Note: Tallene i tabellen er rundet af. For de eksakte tal henvises til Bilag .

De gevinster og omkostningerne, der kan opgøres målgruppe- og aldersspecifikke ved hjælp af registrene, bruges direkte i analyserne. Før de øvrige gevinster og omkostninger kan bruges i analyserne, er det nødvendigt, at disse priser ligeledes "omsættes" til målgruppe- og aldersspecifikke priser. Dette gøres ved hjælp af Danmarks Statistiks registre, hvor det er muligt at finde antallet af hændelser for de enkelte målgrupper et givent år. F.eks. er det muligt at finde den gennemsnitlige andel af året, hvor en ung, tilhørende en given årgang, som er i målgruppen, har været på kontanthjælp. Denne andel ganges på den opgjorte enhedspris i tabellen ovenfor, hvorved det er muligt at konstruere en målgruppe- og aldersspecifik pris på kontanthjælp.

Bilag indeholder en detaljeret gennemgang af de anvendte metoder og kilder til beregningerne af standardpriserne.

Programomkostninger pr. deltager

Omkostningerne pr. deltager er estimerede på baggrund af programmernes budget for 2012 samt antallet af borgere, der har deltaget i programmerne. Omkostningerne pr. deltager indeholder både de direkte økonomiske omkostninger i forbindelse med den hjælp og rådgivning, som deltagerne modtager, samt administrative omkostninger, herunder udgifter til ledelse, it, husleje, osv.

Tabel 16: Omkostninger pr. deltager

	Budget 2012	Antal borger	Pris for gennemsnitsdeltager
Den korte snor+	3.377.000	25	135.080 kr.
Exit-strategien	5.168.000	35	147.657 kr.

Kilde: Københavns kommune

Som det fremgår af tabellen, er prisen i gennemsnit opgjort til 135.080 kr. for deltagerne i DKS+-programmet, mens den er opgjort til 147.657 kr. for Exit-programmet.

7 LITTERATURLISTE

- Aos, S.; Miller, M.; Drake, E. (2006): *Evidence-Based Public Policy Options to Reduce Future Prison Construction, Criminal Justice Costs, and Crime Rates*. Washington: Washington State Institute for Public Policy.
- Arbreton, A. J. A. & McClanahan, W. (2002): *Targeted Outreach: Boys & Girls Clubs of America's Approach to Gang Prevention and Intervention*, Public/Private Ventures
- Balvig, Flemming; Kyvsgaard, Britta; Pedersen, Anne-Julie Boesen (2012): *Udsathed for vld og andre former for kriminalitet, offerundersøgelserne 2005-2011, samt registrerede ofre 2001-2009*, Københavns Universitet, Justitsministeriet, Det Kriminalpræventive Råd samt Rigspolitiet.
- Cohen, A. (1955): *Delinquent boys, the culture of the gang*, Free Press
- Drake, E., Aos, S., & Miller, M. (2009): Evidence-Based Public Policy Options to Reduce Crime and Criminal Justice Costs: Implications in Washington State. *Victims & Offenders*, 4, 2, 170-196.
- Freudenberg, N., Ramaswamy, M., Daniels, J., Crum, M., Ompad, D. C., & Vlahov, D. (2010): Reducing Drug Use, Human Immunodeficiency Virus Risk, and Recidivism Among Young Men Leaving Jail: Evaluation of the REAL MEN Re-entry Program. *Journal of Adolescent Health*, 47(5), 448-455.
- Graunbøl, Hans et al., (2010): *Retur – en nordisk undersøgelse af recidiv blandt klienter i Kriminalforsorgen*. Kriminalforsorgen. <http://kriminalforsorgen.dk/Default.aspx?ID=1368>
- Klement, Christian; Kyvsgaard, Britta; Pedersen, Anne- Julie Boesen (2010): *Rockere, bander og risikofaktorer*. Justitsministeriet & Rigspolitiet
- Kvellido & Wendelborg (2009): *Oppfølgingsteam for unge lovbrytere i Kristianstand, Oslo, Stavanger og Trondheim*, Trondheim: NTNU Samfunnsforskning AS
- Kyvsgaard, Britta,(2000): *Hvad virker og hvad virker ikke med hensyn til at mindske ungdomskriminalitet – udenlandske erfaringer*. Justitsministeriet.
- Lindstand, Jonas Markus (2012): *Undersøgelse af rockere og bandemedlemmers opvækstforhold, 2. rapport om banderekrutteringsprojektet*. Justitsministeriet
- Morgan, R. D., Flora, D.B., Kroner, D.G., Mills, J.F., Varghese, F., Steffan J.S. (2012): Treating Offenders With Mental Illness: A Research Synthesis i *Law and Human Behavior* 36 (1), 37-50
- Pedersen, Maria Libak & Lindstad, Jonas Markus (2011): *Første led i fødekæden – en undersøgelse af børn og unge i kriminelle grupper*. Justitsministeriet
- Public Safety Canada (2011): *2010-2011 Evaluation of the Youth Gang Prevention Fund Program: Final report*. Ottawa: Evaluation Directorate, Public Safety Canada.
- Rambøll (2012): *Evaluering af projekt High:five*, Styrelsen for Fastholdelse og Rekruttering

Rockwoolfonden: *Teknisk note nr.15: Direkte omkostninger ved kriminalitet i Danmark*

Schochet, P. Z., Burghardt & J., Glazerman, S (2001): *National Job Corps Study: The Impacts of Job Corps on Participants' Employment and Related Outcomes*, New Jersey: Mathematica Policy Research

Sieter, Richard P. og Kaleda, Karen R. (2003): Prisoner Reentry: What Works, What Does Not, and What Is Promising. *Crime and Delinquency* vol. 49, nr. 3.

Socialstyrelsen (2012): *Kartläggning av samverkansinterventioner med syfte att motverka en kriminell livsstil bland unga*, Stockholm: Socialstyrelsen

Townsend, E., Walker D-M., Sargeant, S., Vostanis, P., Hawton, K., Stocker, O., Sithole, J. (2010): Systematic review and meta-analysis of interventions relevant for young offenders with mood disorders, anxiety disorders, or self-harm i *Journal of Adolescence* 33, 9–20

Tranæs, Torben og Geerdsen, Lars Pico, (2008): *Forbryderen og samfundet*. København: Gyldendal.

Ungdomskommissionen (2009): *Betænkning om Indsatsen mod ungdomskriminalitet, Afgivet af Kommissionen vedrørende ungdomskriminalitet*.

Windfeldt (2012): *Evaluering af projekt Job og uddannelse for varetægtsfængslede unge - JUVU August 2010 – december 2011*'.